

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

SMK
SOCIALINIŲ MOKSLŲ
KOLEGIJA

VIEŠOJI ĮSTAIGA SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA

**REDA MIKALAUŠKAITĖ
VLADISLOVAS VITKEVIČIUS**

**„NVO IR VIETOS
BENDRUOMENĖS
DALYVAVIMAS
VIEŠOJO VALDYMO
PROCESUOSE“**

METODINIS LEIDINYS

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

SMK
SOCIALINIŲ MOKSLŲ
KOLEGIJA

VIEŠOJI ĮSTAIGA SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA

**REDA MIKALAUŠKAITĖ
VLADISLOVAS VITKEVIČIUS**

**„NVO IR VIETOS
BENDRUOMENĖS DALYVAVIMAS
VIEŠOJO VALDYMO PROCESUOSE“**

METODINIS LEIDINYS

Vilnius, 2018

© Reda Mikalauskaitė, Vladislovas Vitkevičius, 2018

© Viešoji įstaiga Socialinių mokslų kolegija, 2018

Leidinio išleidimą rėmė

Projektas „Aktyvus pilietiškumas: tavo balsas svarbus“ (projekto Nr. 10.1.2-ESFA-K-917-01-0028)
finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. BENDROJI DALIS (PILIEČIŲ DALYVAVIMAS VALSTYBĖS VALDYME)	8
2. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS	10
2.1. Asociacija	11
2.2. Labdaros ir paramos fondas	13
2.3. Viešoji įstaiga.....	15
3. REFERENDUMAS	19
4. PILIEČIŲ ĮSTATYMŲ LEIDYBOS INICIATYVOS TEISĖ	25
5. PETICIJOS TEISĖ.....	29
5.1. Peticijos teikimas Europos parlamentui.....	29
5.2. Peticijos teisė nacionaliniu lygmeniu	31
6. LOBIZMAS.....	38
7. SAVIVALDYBĖ IR VIETOS BENDRUOMENĖS	41
7.1. Įsitraukimo ir įtakos darymo viešiesiems sprendimams būdai	42
7.2. Formalios ir neformalios e. demokratijos priemonės	44
7.3. Įsitraukimas į vietos savivaldos procesus.....	46
7.4. Gyvenamosios vietovės bendruomenės interesų atstovavimas ir gynimas.....	46
7.5. E. įrankiai dalyvavimui viešojo valdymo procesuose.....	48
7.6. Kitos neformalios pilietinio raštingumo iniciatyvos.....	49
8. ASMENŲ TEISĖ GAUTI INFORMACIJĄ IŠ VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ, ĮMONIŲ IR VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ	51
9. VALDŽIOS INSTITUCIJŲ VEIKSMŲ TEISĖTUMO PATIKROS MECHANIZMAI.....	55
10. REKOMENDUOJAMI TEISĖS AKTAI.....	59
11. PRIEDAI	60

IVADAS

Visuomenės dalyvavimas valstybės ir savivaldybių institucijoms priimant sprendimus skatina pilietinės visuomenės formavimąsi, kartu ugdo ir pačių piliečių atsakomybę už savo teisių realizavimą, o tai užtikrina demokratijos plėtrą¹.

Lietuvos Respublikos Konstitucija kaip aukščiausią galią turintis, pagrindinis teisės aktas įtvirtina pamatines tiek piliečių, tiek kitų asmenų teises². Taip pat nustato bendruosius principus, užtikrinančius asmenų dalyvavimą viešųjų reikalų tvarkyme, sprendimų priėmime.

Piliečiai ir kiti asmenys įsitraukti į valstybės gyvenimą, valdžios sprendimų priėmimą ir jame dalyvauti gali tiek kaip atskiri individai, tiek susibūrę į nevyriausybinės organizacijas (NVO), kurių bent vienas iš siekių yra spręsti klausimus, problemas, aktualias ne tik siauram jos narių ratui, bet svarbias ir atstovaujamai platesnei grupei ar visai visuomenei³. Šiuo atveju leidinyje bus skiriama nemažai dėmesio NVO sampratos, teisinių formų, steigimo bei valdymo atskleidimui.

Pilietinės visuomenės institutas nurodo, jog pagrindinis piliečių dalyvavimo valstybės valdyme įrankis demokratinėse visuomenėse – visuotiniai, laisvi ir sąžiningi rinkimai, kuriuose valstybės piliečiai išrenka savo atstovus bei patiki svarbiausius šalies valdymo klausimus. Tačiau sėkmingam valstybės vystymuisi ir demokratijos principų įtvirtinimui bei palaikymui svarbu užtikrinti, kad valstybės gyventojai ir tarp periodiškai vykstančių rinkimų turėtų galimybes ir jaustų pareigą įsitraukti į šalies valdymo klausimų sprendimą, viešųjų reikalų tvarkymą ir sprendimų priėmimą. Ši santykį tarp valdžios atstovų (renkamų politikų ir valstybės tarnautojų) ir piliečių reikėtų vertinti ir traktuoti kaip bendradarbiavimą sprendžiant viešuosius valstybės reikalus⁴.

Piliečių ir kitų asmenų dalyvavimo sprendimų procese būdus sąlyginai galima suskirstyti į tiesioginius ir netiesioginius. Prie tiesioginių būdų galima priskirti dalyvavimą rinkimuose (tiek aktyviai, keliant savo kandidatūrą, tiek pasyviai atiduodant balsą už kandidatą), įgyvendinant teisėkūros iniciatyvos teises (referendumas, įstatymo projekto teikimas svarstyti), peticijų, skundų, prašymų pateikimą ir kitus. Prie netiesioginių būdų galima priskirti valdžios atstovų galimybę išsiaiškinti nuomonę per masinės informacijos priemones, nuomonių apklausas, konsultavimąsi ir kitus⁵. Taip pat reikėtų nepamiršti, jog tiek inicijuojant teisėkūros procesą, tiek ir jam vykstant demokratinėse valstybėse, taip pat viešojo administravimo subjektams priimant sprendimus, neišvengiamai reikia atsižvelgti į visos visuomenės ar jos atskirų dalių interesus, kiek tai susiję su pačiu teisėkūros procesu atitinkamoje srityje.

Todėl ir šis leidinys suskirstytas į skirtingas dalis, pirmiausia aptariant pamatines nuostatas, įtvirtinančias piliečių bei kitų asmenų teisę dalyvauti valstybės valdyme bei valdžios sprendimų priėmime. Toliau bus aptariama, kaip yra suprantama nevyriausybinė organizacija Lietuvoje, koks jos teisinis statusas, bei aptariami steigimo bei valdymo teisiniai bei praktiniai aspektai. O vėlesnėse dalyse bus atskleidžiami atskiri dalyvavimo sprendimų procese būdai, kaip piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisė, peticijos teisės ir pan. O paskutiniuose skyriuose bus atskleidžiami praktiniai mechanizmai, siekiant užtikrinti informacijos iš

¹ http://www.3sektorius.lt/docs/Pilieciu_dalyvavimas_sprendimu_priemime_2013-01-15_15_09_47.pdf

² Šiuo atveju reikia atkreipti dėmesį, jog piliečių ir asmenų sąvokos yra naudojamos ne atsitiktinai. Pažymėtina, jog skirtingo lygmens sprendimų priėmime, ir / ar tiesioginiame dalyvavime priimant sprendimus, gali dalyvauti išimtinai tik piliečiai, pvz.: Įstatymų leidybos teisę taip pat turi Lietuvos Respublikos piliečiai, Konstitucijos 68 str., tačiau Savivaldybės tarybos nariu gali tapti ir asmuo, kuris turi teisę nuolat gyventi Lietuvoje ir turi šią teisę patvirtinantį dokumentą, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 2 str. 2-3 p.

³ Pilietinės visuomenės institutas: Rekomendacijos savivaldybėms dėl NVO ir valdžios sektorių bendradarbiavimo bei aktyvesnio piliečių ir nevyriausybinių organizacijų įtraukimo į sprendimų priėmimo procesus. 2015, Vilnius.

⁴ Pilietinės visuomenės institutas: Rekomendacijos savivaldybėms dėl NVO ir valdžios sektorių bendradarbiavimo bei aktyvesnio piliečių ir nevyriausybinių organizacijų įtraukimo į sprendimų priėmimo procesus. 2015, Vilnius.

⁵ http://www.3sektorius.lt/docs/Pilieciu_dalyvavimas_sprendimu_priemime_2013-01-15_15_09_47.pdf

valdžios institucijų gavimą bei pateikimą, bei valdžios institucijų sprendimų teisėtumo kontrolę. Metodinėje priemonėje pateikiami praktiniai pavyzdžiai, kaip teikti siūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms, kaip juos informinti, kaip rengti ir teikti įvairius pranešimus bei skundus, kaip rengti peticijas, organizuoti agitacines akcijas ir pan.

Ji tarnaus kaip praktinis įrankis, siekiant efektyvinti ir aktyvinti NVO ir vietos bendruomenės dalyvavimą viešojo valdymo procesuose. Metodinėje priemonėje taip pat pateikiamos edukacinės užduotys, padedančios gilinti organizacijų narių žinias ir kompetencijas.

1. BENDROJI DALIS (PILIEČIŲ DALYVAVIMAS VALSTYBĖS VALDYME)

Lietuvos Respublikos konstitucija skelbia, jog Lietuvos valstybę kuria Tauta, o suverenitetas priklauso Tautai⁶. Aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus.

Tokiu būdu yra įtvirtinamas tiek tiesioginis dalyvavimas valstybės valdyje, tiek ir per demokratiškai išrinktus atstovus, kas piliečiams suteikia teisę būti išrinktiems į atstovus arba rinktis kitus piliečius kaip savo atstovus, prisidedant prie sprendimų priėmimo valdant valstybę. Pagrindiniame šalies įstatyme taip pat įtvirtinti pagrindiniai mechanizmai, kaip piliečiai gali prisidėti prie valstybės valdymo, nedalyvaudami rinkimuose, t. y. peticijos teisė⁷, teisė reikalauti skelbti referendumą⁸, inicijuoti įstatymo leidybą⁹, teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas, asociacijas¹⁰. Kaip matysime vėliau, atskiri įstatymai detalizuoja šias teises (pavyzdžiui, LR Peticijų įstatymas).

Taip pat reikėtų pažymėti, jog Lietuva yra tarptautinės bendruomenės narė ir įvairių tarptautinių konvencijų dalyvė (pvz.: Jungtinių Tautų visuotinė žmogaus teisių deklaracija, Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija, Europos Sąjungos sutartys, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija ir kt.), įtvirtinant ir saugant žmogaus teises, tarp jų ir politines bei pilietines.

Jungtinių Tautų visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 20 straipsnis įtvirtina, jog kiekvienas turi teisę laisvai burtis į taikius susirinkimus ir asociacijas, taip pat, jog niekas negali būti verčiamas priklausyti kokiam nors asociacijai. Savo ruožtu deklaracijos 21 straipsnis numato, jog kiekvienas turi teisę tiesiogiai arba per laisvai išrinktus atstovus dalyvauti valdant savo šalį, taip pat turi teisę lygiomis sąlygomis stoti į savo šalies valstybinę tarnybą, o Žmonių valia yra valstybės valdžios pagrindas; ši valia reiškama periodiškuose ir teisinguose rinkimuose, rengiamuose remiantis visuotine bei lygia rinkimų teise ir vykdomuose slaptu balsavimu arba lygiaverte laisvo balsavimo tvarka¹¹.

Vėliau priimtas Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas detalizavo Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos įtvirtintas teises dalyvauti valstybės valdyje – kiekvienas pilietis be jokios diskriminacijos ir be nepagrįstų apribojimų turi teisę ir galimybę: dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus tiek tiesiogiai, tiek per laisvai išrinktus atstovus; balsuoti ir būti išrinktas per reguliariai rengiamus teisingus rinkimus remdamasis visuotine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu, kurie garantuoja laisvą rinkėjų valios išreiškimą¹². Taip pat pakto 22 straipsnis numato, jog kiekvienas asmuo turi teisę laisvai jungtis į asociacijas kartu su kitais, įskaitant teisę steigti profesines sąjungas ir stoti į jas siekiant ginti savo interesus¹³.

Lietuvos Respublika yra ir Europos Sąjungos narė. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 str. įtvirtina Sąjungos pilietybę, t. y. kiekvienas asmuo, turintis valstybės narės pilietybę, yra Sąjungos pilietis, taigi Sąjungos pilietybė ne pakeičia valstybės pilietybę, o ją papildo. Ir tarp numatomų pagrindinių su Europos Sąjungos pilietybe siejamų teisių yra numatyta, jog Europos Sąjungos pilietis turi teisę pateikti peticijas Europos Parlamentui, kreiptis į Europos ombudsmeną, taip pat kreiptis į Sąjungos institucijas ir patariamuosius organus bet kuria Sutarčių kalba bei ta pačia kalba gauti atsakymą¹⁴. Svarbu paminėti, jog Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kuriai 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusia Lisabonos sutartimi

⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014), 2-4 str.

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014), 33 str.

⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014), 9 str.

⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014), 36 str.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014), 35 str.

¹¹ 1948 m. gruodžio 10 d. deklaracija Nr. „Visuotinė žmogaus teisių deklaracija“ (Žin., 2006, Nr. 68-2497)

¹² 1966 m. gruodžio 19 d. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (Žin., 2002, Nr. 77-3288) 20 str.

¹³ 1966 m. gruodžio 19 d. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (Žin., 2002, Nr. 77-3288)

¹⁴ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija, Oficialusis leidinys C 326, 26/10/2012 p. 0001 – 0390, 20 str., 227 str.

pripažintas privalomos pirminės ES teisės statusas, yra taip pat tiesiogiai taikomas teisės aktas, įtvirtinantis pamatines žmogaus teises, tarp jų ir pilietines. Teisė balsuoti ir būti kandidatu Europos Parlamento rinkimuose: kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę balsuoti ir būti kandidatu Europos Parlamento rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai, Europos Parlamento nariai renkami remiantis tiesiogine, visuotine rinkimų teise laisvu ir slaptu balsavimu. Teisė balsuoti ir būti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose: kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę balsuoti ir būti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai. Peticijos teisė: kiekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis asmuo, kuris gyvena bet kurioje valstybėje narėje, ar juridinis asmuo, kurio registruota buveinė yra valstybėje narėje, turi teisę pateikti peticiją Europos Parlamentui¹⁵.

Nereikėtų užmiršti, jog Lietuvos Respublika yra Europos Tarybos narė, todėl dar vienas tarptautinis dokumentas – Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija yra aktualus ir taikytinas, ypač, kai valstybėje nepavyksta įgyvendinti bei apginti žmogui savo teisių. Šiuo atveju aktualus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 11 straipsnis, kuris įtvirtina asociacijos laisvės principą: „Kiekvienas turi teisę laisvai rengti taikius susirinkimus, jungtis į asociacijas kartu su kitais, taip pat teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas savo interesams ginti. Naudojimuisi šia teise negali būti taikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos atvejus, kuriuos numato įstatymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje valstybės ar visuomenės saugumo interesams, siekiant užkirsti kelią teisės pažeidimams ar nusikaltimams, gyventojų sveikatai ir dorovei ar kitų asmenų teisėms bei laisvėms apsaugoti. Šis straipsnis nekliudo įvesti teisėtus naudojimosi šia teise apribojimus asmenims, tarnaujantiems ginkluotosiose pajėgose, policijoje ar valstybės valdymo organuose“¹⁶.

Nereikia pamiršti, jog Lietuva, tapdama įvairių tarptautinių organizacijų nare, priėmusi į savo teisės sistemą minėtas konvencijas, paktus ir sutartis, įsipareigoja užtikrinti juose įtvirtintas politines ir pilietines žmogaus teises, ir bendrai visas žmogaus teises, sukurti atitinkamus mechanizmus joms įgyvendinti bei saugoti ir ginti. Jei bet kuri valstybė narė šių įsipareigojimų nevykdo, tokiu atveju yra galimybė kreiptis minėtų institucijų pagalbos, šiuo atveju puikus pavyzdys galėtų būti Europos žmogaus teisių teismas arba esant Europos Sąjungos teisės pažeidimams ir nesuderinamumams, galima kreiptis į Europos Sąjungos institucijas.

¹⁵ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 2012/C 326/02, Europos Sąjungos oficialusis leidinys, 39-44 str.

¹⁶ 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (Žin., 1995, Nr. 40-987)

2. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS

Kaip jau minėta pirmajame skyriuje, nemažai tarptautinių teisės aktų įtvirtina asociacijos laisvės principą, t. y. asociacijos laisvės principas suprantamas kaip principas, leidžiantis pagal interesus struktūruoti visuomenę ir užtikrinti atskirų visuomenės grupių subjektų interesų pusiausvyros galimybę. Jis skelbia, jog kiekvienas asmuo turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas kartu su kitais, įskaitant teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas savo interesams ginti.

Teisė jungtis į organizacijas ir asociacijų laisvė yra ne tik pripažįstamos daugumos valstybių nacionalinės teisės, bet ir priskiriamos prie pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių, kurios įtvirtintos daugelyje tiek tarptautinių, tiek nacionalinių teisės aktų ir garantuojamos valstybių išsipareigojimais vienai prieš kitą ir bendrai visai tarptautinei bendruomenei. Šios teisės ir principai užtikrina galimybę steigti ir veikti nevyriausybinėms organizacijoms.

Tačiau šiuo atveju būtų svarbu trumpai aptarti nevyriausybinės organizacijos sampratos ypatumus pasaulyje, skirtingose šalyse bei jurisdikcijose. Paprastai yra pateikiama nemažai įvairių bendrųjų nevyriausybinių organizacijų apibrėžimų, kurie daugiau ar mažiau galėtų būti universalūs, kaip „NVO yra vietos, nacionalinė ar tarptautinė grupė, turinti teisiškai įtvirtintus įstatus ir aiškų tikslą, įgyvendinanti visuomenėje matomą veiklą ir turinti valdymo organą, galintį priimti sprendimus organizacijos narių vardu. Dažniausiai tai pelno nesiekianti organizacija, nesusijusi su jokių viešojo ar privačiojo sektoriaus subjektu ar politine partija. Jos tikslas paprastai susijęs su gerovės skatinimu, sprendžiant socialines ir teisines problemas ir siekiant lygiomis teisėmis su kitomis demokratinėmis institucijomis prisidėti prie pilietinės visuomenės plėtros ir pažangos“¹⁷.

Konkrečių apibrėžimų ir sampratų skirtingose valstybėse įvairovę dažnai nulemia įvairūs veiksniai. Priklausomai nuo istorinių bei valstybinės santvarkos aplinkybių bei konkrečios šalies tradicijų pilietiniame sektoriuje, teisinis reguliavimas bei nevyriausybinių organizacijų veiklos apimties įtvirtinimas yra skirtingas. Nevyriausybinių organizacijų pagrindinis veiklos tikslas yra visuomenės intereso gynimas, viešosios gerovės kūrimas. Nevyriausybinių organizacijos kyla iš pilietinės iniciatyvos ir siekio spręsti iškilusias problemas bei patenkinti tuos poreikius, kurių nepajėgia aprėpti valdžios ir verslo sektoriai. Aktyvi ir pilietiškai organizuota visuomenė yra atsakingas, konstruktyvus ir pozityvus, pokyčius bei naujoves skatinantis visuomenės ir valstybės pažangos variklis. Nevyriausybinių organizacijų veikla apima įvairias visuomenei naudingas ir sėkmingai valstybės raidai svarbias sritis: vartotojų teisių gynimo, atstovavimo žmogaus teisėms, bendruomenių stiprinimo, aplinkosaugos, kultūros ir paveldo išsaugojimo, socialinės atskirties, skurdo mažinimo, socialinių paslaugų vystymo, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimo ir kt.¹⁸.

Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų pasaulio šalių, ilgą laiką buvo nesutariama dėl bendrojo nevyriausybinių organizacijų sąvokos apibrėžimo¹⁹ ir tik 2014 m. balandžio 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymui, buvo įtvirtintas nevyriausybinių organizacijos apibrėžimas Lietuvoje. Jame numatyta, jog **nevyriausybinių organizacija – tai** nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis **viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas**. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybinių organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime.

¹⁷ p., 35, Łukasz Bojarski, Isabelle Chopin, Barbara Cohen, Uyen Do, Lilla Farkas ir Romanița Iordache. Mokomasis leidinys, Mokymų apie diskriminaciją vadovas, Pilietinės visuomenės organizacijoms skirti nediskriminavimo ir lygybės informuotumo didinimo seminarai – VT/2010/007, Human European Consultancy (HEC) bendradarbiaujant su Migration Policy Group (MPG).

¹⁸ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nevyriausybiniu-organizaciju-sektorius>

¹⁹ Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras: Vilnius, 2012. P. 15

Įstatymas numato, kad prie nevyriausybinių organizacijų **nepriskiriama** (nors ir gali atitikti anksčiau išvardytus požymius):

- 1) politinės partijos;
- 2) profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;
- 3) įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;
- 4) susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys;
- 5) sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;
- 6) šeimynos.

Įstatymas išskiria dar dvi nevyriausybinių organizacijų grupes: **grupinės naudos nevyriausybė organizacija** – nevyriausybė organizacija, kurios veikla teikia naudą tik jos dalyviams, ir **viešosios naudos nevyriausybė organizacija** – nevyriausybė organizacija, kurios veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei.

2017 metais Vyriausybės kanceliarijos kartu su VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ įgyvendinamo „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ projekto tyrimų rezultatai iš esmės atskleidė, įtvirtinto apibrėžimo trūkumus, t. y. „dėl gana komplikotos apibrėžimo formuluotės valstybės institucijos, taip pat ir pačios NVO, sunkiai geba šį apibrėžimą taikyti praktikoje. NVO plėtros įstatyme taip pat buvo įtvirtinti viešosios ir grupinės naudos organizacijos apibrėžimai, tačiau praktiškai šie apibrėžimai niekada nebuvo taikomi. Dėl šių priežasčių nauda, kurios buvo tikimasi įtvirtinant NVO sąvoką įstatyme, deja, yra ribota. Nepaisant to, yra pripažįstama, jog šiuo metu Lietuvoje, NVO pripažįstami įstatyme numatytus kriterijus atitinkantys juridiniai asmenys, veikiantys pagal asociacijos, viešosios įstaigos ar labdaros ir paramos fondo teisinę formą“²⁰.

Todėl atsižvelgiant į šios priemonės praktinę paskirtį, daugiau dėmesio bus skiriama šių juridinių asmenų teisei formai, jų steigimui bei organizavimui.

2.1 Asociacija

Asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus. Kaip minėta asociacijos laisvės principas yra įtvirtintas daugelyje tarptautinių teisės aktų, LR Konstitucijoje. Lietuvoje asociaciją, kaip juridinio asmens teisinę formą, detalai reglamentuoja LR Asociacijų įstatymas.

Kodėl paranku rinktis asociaciją, kaip juridinio asmens teisinę formą, nevyriausybines organizacijos veiklai ir ne tik? VŠĮ „NVO Teisės institutas nurodo, jog paprastai asociacija steigama, kai ketinama organizacijoje turėti nemažai narių ar savanorių, t. y. kada tam tikras ratas bendraminčių nori kaip nors susijungti po vienu skėčiu ir siekti bendrų tikslų. Asociacijos teisinė forma paprastai pasirenkama ir tada, kai kartu dėl bendrų tikslų veikti nori kelios organizacijos, t. y. juridiniai asmenys²¹. Tačiau nereikėtų pamiršti, jog asociacijos pagrindinė paskirtis yra atstovauti jos narių – bendraminčių, susivienijusių į asociaciją, interesams, kad pastarieji būtų geriau „matomi bei girdimi“ valstybinėse institucijose, taip pat, kad galėtų lengviau bendradarbiauti su kitose šalyse bei tarptautiniu mastu veikiančiomis panašaus tipo organizacijomis. Dar vienas svarbus aspektas – asociacija turi teisę verstis įstatymų nedraudžiama ūkine komercine veikla, kuri yra neatsiejamai susijusi su jų veiklos tikslais ir reikalinga jiems pasiekti.

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys asociacijos, kaip juridinio asmens, teisinę formą,

²⁰ Vyriausybės kanceliarijos kartu su VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ įgyvendinamo „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ projekto medžiaga „Rekomendacijos dėl NVO apibrėžimo“, dalyviai Olenraitė A., Pajaujis V., 2017. Prieiga internete: <http://kurkl.lt/projektai/nvo-duomenu-bazes-steigimo-koncepcijos-parengimas-3/>

²¹ <http://www.nvoteise.lt/organizacijoms/steigimas/>

steigimą, valdymą ir likvidavimą, t. y. Asociacijų įstatymas bei Civilinis kodeksas. Taip pat asociacija veikia laikydama Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų ir veiklą grindžia savo įstatais.

Kas gali steigti asociaciją? Asociacijos steigėjais gali būti 18 metų sulaukę veiksnius fiziniai asmenys ir (ar) juridiniai asmenys, sudarę asociacijos steigimo sutartį. Minimalus asociacijos steigėjų skaičius – trys.

Kaip vyksta asociacijos steigimas? Asociaciją galima steigti dviem būdais t. y. notariu (dokumentus pateikiant notarui) ir elektroniniu (elektroniniu būdu dokumentai gali būti pateikiami tiesiogiai registro tvarkytojui per Registrų centro klientų savitarnos sistemą). Paprastai elektroninis būdas yra greitesnis ir santykinai pigesnis, nes nereikia mokėti mokesčio notarui. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog daugiau atsakomybės tenka steigiančiajam ruošiant dokumentus, taip pat atsiranda papildomų reikalavimų, pavyzdžiui, steigėjas turi turėti kvalifikuotą elektroninį parašą. Prisijungus prie VĮ Registrų centro klientų savitarnos sistemos, galima pradėti steigimą, tenkinant šiuos reikalavimus:

1. dokumentai rengiami vadovaujantis patvirtintomis pavyzdinėmis (nuostatų, įstatų, steigimo akto ar steigimo sutarties) formomis²²;
2. juridinio asmens pavadinime neketinama vartoti trumpojo valstybės pavadinimo „Lietuva“;
3. yra patalpų savininkų elektroniniu parašu pasirašytas sutikimas naudoti patalpas buveinei registruoti, jeigu patalpos nėra steigėjo asmeninė nuosavybė;
4. asociacijos, veiklos tikslai ir veiklos sritys atitinka Viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslų ir veiklos sričių klasifikatorių;
5. pavadinimas yra laikinai įrašytas į Juridinių asmenų registrą.

Asociacijos steigėjai iki asociacijos įregistravimo Juridinių asmenų registre pasirašo steigimo sutartį²³, parengia įstatų projektą²⁴ ir sušaukia steigiamąjį susirinkimą, kuriame priimami įstatai ir sudaromas bent vienas valdymo organas. Steigiamos asociacijos vardu veikia steigimo sutartyje nurodytas arba steigiamojo susirinkimo įgaliotas asmuo. Asociacija teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įregistruota Juridinių asmenų registre.

Narystė asociacijoje ir kas gali būti asociacijos nariais? Asociacijos nariais gali būti 18 metų sulaukę veiksnius fiziniai asmenys ir (ar) juridiniai asmenys. Pažymėtina, jog yra numatyta išimtis dėl fizinio asmens amžiaus – asociacijų, kurių veikla susijusi su vaikų ir jaunimo poreikiais, nariais gali būti ir jaunesni kaip 18 metų asmenys. Už jaunesnius kaip 14 metų asmenis prašymus tapti asociacijos nariais asociacijos įstatuose nustatytam valdymo organui pateikia jų tėvai arba globėjai. Jaunesni kaip 18 metų asmenys asociacijoje gali įgyti teises ir pareigas Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

Minimalus asociacijos narių skaičius yra trys nariai. Asmuo gali būti kelių asociacijų nariu.

Asociacijos valdymas. Asociacija įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo valdymo organus. Asociacijos organų struktūra, kompetencija, sušaukimo ir sprendimų priėmimo tvarka nustatoma asociacijos įstatuose. Asociacijos aukščiausias valdymo organas yra visuotinis narių susirinkimas (suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar pan.) bei privalomai paskirtas vienasmenis valdymo organas. Asociacija taip pat gali turėti ir kolegialų valdymo organą (vadinamą taryba arba valdyba), tačiau jo sudarymas nėra privalomas.

Asociacijos veikla, jos garantijos bei ribojimai. Asociacija gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jos veiklos tikslams, nustatytiems Civiliniame kodekse, Asociacijų įstatyme ir asociacijos įstatuose. Asociacija turi teisę vykdyti įstatymų nedraudžiamą ūkinę komercinę veiklą, kuri neprieštarauja jos įstatams bei veiklos tikslams ir reikalinga jos tikslams pasiekti. Valstybės ir savivaldybių institucijoms ir pareigūnams įstatymų nenustatytais atvejais ir tvarka politinėms partijoms ir politinėms organizacijoms, kitoms organizacijoms ir asmenims draudžiama kištis į asociacijos veiklą ir į jos vidaus

²² Pateiktos šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

²³ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

²⁴ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

reikalus. Asociacijai leidžiama nuosavybės ar bet kokiomis kitomis teisėmis valdomą turtą ir lėšas perleisti, užtikrinti juo prievolių įvykdymą ar kitaip apriboti savo valdymo, naudojimo ir disponavimo teises į jį tik tuo atveju, kai tuo siekiama įgyvendinti asociacijos įstatuose nustatytus veiklos tikslus (įskaitant ir labdaros, ir paramos tikslus, nustatytus įstatuose pagal Labdaros ir paramos įstatymą).

Asociacijos pertvarkymas ir pabaiga. Detaliau reglamentuoja LR Asociacijų įstatymas bei LR Civilinis kodeksas.

2.2 Labdaros ir paramos fondas

Labdaros ir paramos fondas (toliau – fondas) – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kuris valdo, naudoja jam perduotą ir savo įgytą turtą, tuo turtu disponuoja ir kurio pagrindiniai veiklos tikslai – labdaros ir (ar) paramos, prireikus kitokios pagalbos teikimas fiziniams ir juridiniams asmenims Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo (toliau – Labdaros ir paramos įstatymas) nustatyta tvarka ir šio įstatymo nustatyta tvarka mokslo, švietimo, kultūros, meno, religijos, sporto, sveikatos apsaugos, socialinės globos ir rūpybos, aplinkos apsaugos ir kitose visuomenei naudingose ir su naudos sau siekimu nesiejamose srityse.

Paskirtis. Fondai yra labiau orientuoti į tam tikrų lėšų ar pagalbos teikimą. Kaip aktualų šio leidinio tematine prasme pavyzdį galėtume paminėti Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centrą, registruotą ir veikiančią kaip labdaros ir paramos fondas. Šis fondas buvo įregistruotas Teisingumo ministerijoje 1995 metų gruodžio 4 d. Jungtinių Tautų vystymo programos iniciatyva Atviros Lietuvos fondo įkurta nevyriausybinė organizacija. Šis fondas yra pagrindinė institucija šalyje, siekianti užtikrinti subalansuotą nevyriausybių organizacijų (toliau – NVO) ir viešojo administravimo institucijų bendradarbiavimą bei NVO interesų atstovavimą, kurio tikslas vienyti šalies nevyriausybinės organizacijas savų interesų atstovavimui ir NVO sektoriaus stiprinimui visuose lygiuose. Šio labdaros ir paramos fondo tikslai yra:

NVO sektoriaus (organizacijų) stiprinimas – informacijos sklaida, konsultavimas, mokymai, metodinės priemonės, duomenų bazės, įvairios konferencijos bei forumai;

NVO koalicijų formavimas ir stiprinimas – NVO koalicijų formavimas įvairiose viešosios politikos srityse, NVO centrų tinklo plėtra, nacionalinės NVO vienijančios organizacijos kūrimas, koalicijų atskaitomybės sistemos kūrimas;

NVO ir valdžios bendradarbiavimo stiprinimas – su NVO veikla susijusių įstatymų monitoringas (priežiūra), įstatymų projektų rengimas ir teikimas LR Seimui bei LR Vyriausybei, 2 % GPM mechanizmo tobulinimas, NVO finansavimo sistemos tobulinimas nacionaliniu ir savivaldybių lygmenyse, NVO atstovavimo mechanizmo kūrimas;

NVO išorinės aplinkos gerinimas – NVO žinomumo visuomenėje didinimas, internetinio biuletenio „Trečiasis sektorius“ kūrimas, informacijos sklaida apie Lietuvos NVO sektorių šalies ir tarptautiniuose leidiniuose, NIPC internetinių puslapių administravimas ir atnaujinimas, NVO sektoriaus teigiamo įvaizdžio kūrimas.

Savanorystės tradicijų plėtra – savanorystės darbą reglamentuojančio įstatymo kūrimas ir įteisinimo inicijavimas, sąlygų, užtikrinančių savanoriško darbo atlikimą ir kompensavimo sistemą, sukūrimas, visuomenės sąmoningumo ugdymas savanorystės tematika²⁵.

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys Labdaros ir paramos fondo steigimą, valdymą ir likvidavimą – LR Labdaros ir paramos fondo įstatymas, taip pat LR Civilinis kodeksas. Vykdydamas veiklą fondas taip pat vadovaujasi savo įstatais bei kitais teisės aktais.

Kas gali steigti Labdaros ir paramos fondą? Fondo steigėjai gali būti fiziniai ir (ar) juridiniai asmenys, sudarę fondo steigimo sutartį ir iki fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre išipareigoję skirti fondui įnašus pinigais ar turtu. Jeigu fondą steigia vienas asmuo, vietoj steigimo sutarties jis surašo steigimo aktą. Svarbu pastebėti, jog steigėjais negali būti asmenys, kurie pagal LR Labdaros ir paramos įstatymą negali

²⁵ <http://www.3sektorius.lt/nisc/apie-mus/>

būti paramos teikėjais. Todėl galima priėti išvadą, jog steigėjais gali būti tik Lietuvos Respublikos fiziniai ir juridiniai asmenys, išskyrus politines partijas, politines organizacijas, valstybės ir savivaldybių įmones, biudžetines įstaigas, valstybės ir savivaldybių institucijas bei Lietuvos banką. Taip pat įstatymas numato, jog paramos teikėjais gali būti ir užsienio valstybių fiziniai ir juridiniai asmenys, tarptautinės organizacijos.

Svarbu pastebėti, jog numatyta išimtis įmonėms, kuriose valstybei ir (ar) savivaldybei nuosavybės teise priklausančios akcijos visuotiniame acnininkų susirinkime suteikia daugiau kaip 50 procentų balsų, jei jos neturi mokestinių įsiskolinimų, taip pat yra numatyta išimtis, jog paramos teikėju gali būti ir užsienio valstybės, tačiau svarbu pastebėti, jog abiejų šių išimčių atveju manytina, jog tai galimai nebūtų suderinama su nevyriausybinės organizacijos statusu.

Kaip vyksta Labdaros ir paramos fondo steigimas? Fondą galima steigti dviem būdais, t. y. notariu (dokumentus pateikiant notarui) ir elektroniniu (elektroniniu būdu dokumentai gali būti pateikiami tiesiogiai registro tvarkytojui per Registrų centro klientų savitarnos sistemą). Paprastai elektronis būdas yra greitesnis ir santykinai pigesnis, nes nereikia mokėti mokesčio notarui. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog daugiau atsakomybės tenka steigiančiajam ruošiant dokumentus, taip pat atsiranda papildomų reikalavimų, pavyzdžiui, steigėjas turi turėti kvalifikuotą elektroninį parašą. Prisijungus prie VĮ Registrų centro klientų savitarnos sistemos, galima pradėti steigimą, tenkinant šiuos reikalavimus:

1. dokumentai rengiami vadovaujantis patvirtintomis pavyzdinėmis (nuostatų, įstatų, steigimo akto ar steigimo sutarties) formomis²⁶;
2. juridinio asmens pavadinime neketinama vartoti trumpojo valstybės pavadinimo „Lietuva“;
3. yra patalpų savininkų elektroniniu parašu pasirašytas sutikimas naudoti patalpas buveinei registruoti, jeigu patalpos nėra steigėjo asmeninė nuosavybė;
4. Labdaros ir paramos fondo veiklos tikslai ir veiklos sritys atitinka Viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslų ir veiklos sričių klasifikatorių;
5. Labdaros ir paramos fondas nevaldo neliečiamojo kapitalo;
6. pavadinimas yra laikinai įrašytas į Juridinių asmenų registrą.

Fondo steigėjai iki fondo įregistravimo juridinių asmenų registre pasirašo steigimo sutartį ar aktą²⁷, parengia įstatų projektą²⁸ ir sušaukia steigiamąjį susirinkimą, kuriame priimami įstatai ir sudaromas bent vienas valdymo organas. Steigiamo fondo vardu veikia steigimo sutartyje nurodytas arba steigiamojo susirinkimo įgaliotas asmuo. Fondas teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įregistruotas Juridinių asmenų registre. Fondą registruoti galima, jeigu sudaryta fondo steigimo sutartis, sušauktas fondo steigiamasis susirinkimas, priimti jo įstatai ir sudarytas bent vienas valdymo organas bei įvykdytos kitos fondo steigimo sutartyje nustatytos prievolės. Nuo fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos fondas laikomas įsteigtu.

Fondo valdymas. Fondo organų struktūra, kompetencija, jų sušaukimo ir sprendimų priėmimo tvarka nustatoma fondo įstatuose. Fondas turi turėti visuotinį dalininkų susirinkimą ir valdymo organą (vienasmenį ar (ir) kolegialų). Visuotinis dalininkų susirinkimas yra aukščiausiasis fondo organas. Jeigu fondo dalininkas yra vienas asmuo, jo rašytiniai sprendimai prilygsta visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimams. Visuotiniame dalininkų susirinkime sprendžiamojo balso teisę turi visi fondo dalininkai. Vienas dalininkas visuotiniame dalininkų susirinkime turi vieną balsą, jeigu fondo įstatuose nenustatyta, kad dalininko balsų skaičius proporcingai siejamas su jo įnašo dydžiu. Jeigu fondo dalininkas yra vienas asmuo, jo rašytiniai sprendimai prilygsta visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimams. Fondo valdymo organų ir kitų kolegialių organų nariai, jeigu jie nėra fondo dalininkai, gali dalyvauti visuotiniame dalininkų susirinkime be balso teisės. Fonde gali būti sudaromi kiti organai, pavyzdžiui, kolegialūs valdymo organai (taryba arba valdyba).

Taip pat įstatyme yra numatyta išimtis. Neliečiamąjį kapitalą valdančiame fonde turi būti sudaroma

²⁶ Pateiktos šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

²⁷ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

²⁸ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

valdyba – kolegialus valdymo organas, atsakantis už neliečiamajam kapitalui perduotų lėšų investavimo tvarkos (strategijos) įgyvendinimą, taip pat už neliečiamąjį kapitalą sudarančių lėšų investavimo ir valdymo tikslų pasiekimą. Neliečiamąjį kapitalą valdančio fondo valdybą sudaro ne mažiau kaip 3 fiziniai asmenys. Valdybos nariai turi būti nepriekaištingos reputacijos, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme, asmenys turi turėti aukštąjį išsilavinimą ir patirties finansų ar turto valdymo srityje. Valdybos narių skaičius ir konkretūs reikalavimai valdybos nariams nustatomi fondo įstatuose.

Labdaros ir paramos fondo veikla, jos garantijos bei ribojimai. Fondas gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja fondo tikslams, numatytiems Civiliniame kodekse, Labdaros ir paramos fondų įstatyme, Labdaros ir paramos įstatyme ir fondo įstatuose. Fondas turi teisę vykdyti įstatymų nedraudžiamą ūkinę veiklą, kuri neprieštarauja jo įstatams bei veiklos tikslams ir reikalinga jo tikslams pasiekti.

Paramos valdymo taisyklės yra visuotinio dalininkų susirinkimo tvirtinamas dokumentas, kuriame nustatoma fondui perduotos paramos valdymo tvarka. Fondas paramos valdymo taisyklių nuostatas nustato atsižvelgdamas į paramos sutarčių arba testamentų, kuriais paramos teikėjai perduoda paramos dalykus fondui, turinį. Tiek, kiek paramos teikėjas paramos sutartimi ar testamentu nenurodė perduotos paramos valdymo tvarkos, fondas paramos valdymo tvarką nustato savo iniciatyva, vadovaudamasis Labdaros ir paramos įstatymu ir Labdaros ir paramos fondo įstatymu. Paramos valdymo taisyklės privalo užtikrinti, kad fondas gautą paramą valdytų skaidriai, vadovaudamasis Labdaros ir paramos fondų įstatyme ir fondo įstatuose įtvirtintais principais. Šios taisyklės turi užtikrinti sąžiningą ir efektyvų gautos paramos panaudojimą siekiant fondo įstatuose nustatytų visuomenei naudingų tikslų. Taip pat numatyta įstatyminė išimtis, tais atvejais, kai fondas valdo neliečiamąjį kapitalą, paramos valdymo taisyklėse privalo būti nurodyta:

1) neliečiamajam kapitalui perduotų lėšų investavimo tvarka (strategija), nurodanti būsimų investicijų rizikos laipsnį; 2) neliečiamojo kapitalo teikiamų pajamų panaudojimo tvarka.

Fondui leidžiama nuosavybės teise valdomą turtą ir lėšas perleisti, užtikrinti prievolių įvykdymą ar kitaip apriboti savo valdymo, naudojimo ir disponavimo teises tik tuo atveju, kai tuo siekiama įgyvendinti fondo įstatuose nustatytus veiklos tikslus (įskaitant labdaros ir paramos tikslus, nustatytus fondo įstatuose pagal Labdaros ir paramos įstatymą). Fondas atsisako priimti iš paramos teikėjo lėšas ar turtą, jeigu tuo naudodamasis paramos teikėjas gali daryti įtaką fondo veiklai savo ar kitų asmenų naudai.

Labdaros ir paramos fondo pertvarkymas ir pabaiga. Fondas gali būti pertvarkomas į viešąją įstaigą. Fondas gali būti reorganizuojamas jungimo ir skaidymo būdais ir tvarka, taip pat gali būti likviduojamas remiantis LR Labdaros ir paramos fondo įstatymu bei LR Civilinio kodekso nustatytais juridinių asmenų likvidavimo pagrindais ir tvarka.

2.3 Viešoji įstaiga

Viešoji įstaiga – tai pagal Viešųjų įstaigų įstatymą ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdant švietimo, mokymo ir mokslinę, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą.

Paskirtis. Viešosios įstaigos paprastai užsiima paslaugų teikimu, įvairių projektų įgyvendinimu.

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys viešosios įstaigos, kaip juridinio asmens, teisinės formos, steigimą, valdymą ir likvidavimą, t. y. LR Viešųjų įstaigų įstatymas ir LR Civilinis kodeksas. Viešoji įstaiga savo veikloje vadovaujasi savo įstatais, Civiliniu kodeksu, kitais įstatymais bei teisės aktais.

Kas gali steigti viešąją įstaigą? Viešosios įstaigos steigėjai gali būti valstybė, savivaldybės ir kiti iš įstaigos veiklos nesiekiantys sau naudos asmenys. Šiuo atveju svarbu pastebėti, jog kalbant apie viešąją įstaigą, kuri būtų pripažįstama kaip nevyriausybinė organizacija, svarbu prisiminti, jog LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas numato, jog nevyriausybinė organizacija, – *nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo,*

kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybinės organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime.

Papildomai pažymėtina, jog steigėjų skaičius neribojamas. O viešosios įstaigos steigėjai, Viešųjų įstaigų įstatymo ir įstatų nustatyta tvarka perdavę viešajai įstaigai įnašą, tampa jos dalininkais.

Kaip vyksta viešosios įstaigos steigimas? Viešąją įstaigą galima steigti dviem būdais, t. y. notariu (dokumentus pateikiant notarui) ir elektroniniu (elektroniniu būdu dokumentai gali būti pateikiami tiesiogiai registro tvarkytojui per Registrų centro klientų savitarnos sistemą). Paprastai elektronis būdas yra greitesnis ir santykinai pigesnis, nes nereikia mokėti mokesčio notarui. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog daugiau atsakomybės tenka steigiančiajam ruošiant dokumentus, taip pat atsiranda papildomų reikalavimų, pavyzdžiui, steigėjas turi turėti kvalifikuotą elektroninį parašą. Prisijungus prie VĮ Registrų centro klientų savitarnos sistemos, galima pradėti steigimą, tenkinant šiuos reikalavimus:

1. dokumentai rengiami vadovaujantis patvirtintomis pavyzdinėmis (nuostatų, įstatų, steigimo akto ar steigimo sutarties) formomis²⁹;
2. juridinio asmens pavadinime neketinama vartoti trumpojo valstybės pavadinimo „Lietuva“;
3. yra patalpų savininkų elektroniniu parašu pasirašytas sutikimas naudoti patalpas buveinei registruoti, jeigu patalpos nėra steigėjo asmeninė nuosavybė;
4. viešosios įstaigos veiklos tikslai ir veiklos sritys atitinka Viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslų ir veiklos sričių klasifikatorių;
5. pavadinimas yra laikinai įrašytas į Juridinių asmenų registrą.

Viešosios įstaigos steigėjai iki viešosios įstaigos įregistravimo juridinių asmenų registre pasirašo steigimo sutartį ar aktą³⁰, parengia įstatų projektą³¹ ir sušaukia steigiamąjį susirinkimą, kuris turi paskirti viešosios įstaigos vadovą, taip pat sudaryti kolegialius organus, jeigu jie yra numatyti viešosios įstaigos įstatuose. Steigiamajame susirinkime turi teisę balsuoti visi viešosios įstaigos steigėjai. Vienas steigėjas steigiamajame susirinkime turi vieną balsą, jeigu viešosios įstaigos steigimo sutartyje nenumatyta kitaip. Kai steigėjas yra vienas asmuo, jo raštiški sprendimai prilyginami steigiamojo susirinkimo sprendimams. Viešosios įstaigos steigiamasis susirinkimas gali būti nešaukiamas, jeigu steigimo sutartyje ar steigimo akte nurodytas viešosios įstaigos vadovas, taip pat kolegialūs organai ir jų nariai, jeigu viešosios įstaigos įstatuose nurodyta, kad sudaromi kolegialūs organai. Viešoji įstaiga teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įregistruota Juridinių asmenų registre.

Kas gali būti viešosios įstaigos dalininkais? Viešosios įstaigos dalininkas yra fizinis ar juridinis asmuo, kuris Viešųjų įstaigų įstatymo ir viešosios įstaigos įstatų nustatyta tvarka yra perdavęs viešajai įstaigai įnašą ir turi Viešųjų įstaigų įstatymo, kitų įstatymų ir įstatų nustatytas dalininko teises, taip pat asmuo, kuriam dalininko teisės yra perleistos įstatų ar įstatymų nustatyta tvarka. Jeigu viešosios įstaigos dalininkas yra vienas asmuo, jis vadinamas viešosios įstaigos savininku.

Viešosios įstaigos valdymas. Viešoji įstaiga turi turėti organą – visuotinį dalininkų susirinkimą, priimančią esminius sprendimus dėl viešosios įstaigos veiklos, ir vienasmenį valdymo organą – viešosios įstaigos vadovą. Viešoji įstaiga įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo valdymo organus. Viešoji įstaiga negali įgyti civilinių teisių ir pareigų per savo dalininkus.

²⁹ Pateiktos šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

³⁰ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

³¹ Pavyzdinė forma pateikta šio leidinio pabaigoje, skyriuje Priedai

Viešosios įstaigos vadovas organizuoja viešosios įstaigos veiklą ir veikia viešosios įstaigos vardu santykiuose su kitais asmenimis, sudaro ir nutraukia darbo sutartis su viešosios įstaigos darbuotojais. Viešosios įstaigos vadovas atsako už finansinių ataskaitų rinkinių sudarymą, visuotinio dalininkų susirinkimo sušaukimą, duomenų ir dokumentų pateikimą Juridinių asmenų registru, pranešimą dalininkams apie įvykius, turinčius esminės reikšmės viešosios įstaigos veiklai, viešosios įstaigos dalininkų apskaitą, informacijos apie viešosios įstaigos veiklą pateikimą visuomenei, veiklos ataskaitos parengimą, viešų pranešimų paskelbimą, kitus veiksmus, kurie yra vadovui numatyti šiame Įstatyme, kituose teisės aktuose ir viešosios įstaigos įstatuose. Viešosios įstaigos vadovas pradeda eiti pareigas nuo jo paskyrimo dienos, jeigu jį paskyrusio visuotinio dalininkų susirinkimo sprendime nenustatyta kitaip, o kai viešoji įstaiga steigiama, – nuo viešosios įstaigos įregistravimo dienos.

Viešosios įstaigos įstatuose gali būti numatytas ir kolegialus viešosios įstaigos valdymo organas, taip pat kiti kolegialūs organai. Kolegialių viešosios įstaigos organų narių skaičius, kompetencija, šių organų narių rinkimo ir atšaukimo tvarka nustatoma viešosios įstaigos įstatuose. Kolegialūs viešosios įstaigos organai veikia pagal jų patvirtintus darbo reglamentus. Už veiklą viešosios įstaigos kolegialiuose organuose šių organų nariams neatlyginama, jeigu viešosios įstaigos įstatuose nenustatyta kitaip.

Viešosios įstaigos veikla, jos garantijos bei ribojimai. Viešoji įstaiga gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštaruja įstatymams, viešosios įstaigos įstatams ir veiklos tikslams. Viešoji įstaiga turi teisę verstis įstatymų nedraudžiama ūkine komercine veikla, kuri yra neatsiejamai susijusi su jos veiklos tikslais. Viešoji įstaiga gautą paramą (lėšas, bet kokį kitą turtą, jai suteiktas paslaugas), taip pat kitas negrąžintinai gautas lėšas naudoja paramą suteikusių ar lėšas perdavusių asmens nurodytiems (jeigu perduodamas šias lėšas, kitą turtą ar suteikdamas paslaugas asmuo davė tokius nurodymus) tikslams. Viešoji įstaiga negali priimti lėšų, bet kokio kito turto ir paslaugų, jeigu paramą suteikiantis ar lėšas perduodantis asmuo nurodo šias lėšas, turtą ar paslaugas naudoti kitiems tikslams, negu nustatyta viešosios įstaigos įstatuose. Viešosios įstaigos gautas pelnas gali būti naudojamas tik viešosios įstaigos įstatuose nustatytiems viešosios įstaigos veiklos tikslams siekti. Viešosios įstaigos pelnas negali būti skiriamas dalininkams, viešosios įstaigos organų nariams, darbuotojų premijoms.

Viešajai įstaigai draudžiama: gautą pelną skirti kitiems veiklos tikslams, negu nustatyta viešosios įstaigos įstatuose; neatlygintinai perduoti viešosios įstaigos turtą nuosavybėn, pagal patikėjimo ar panaudos sutartį viešosios įstaigos dalininkui ar su juo susijusiam asmeniui, išskyrus viešosios įstaigos likvidavimo atvejį; skolintis pinigų už palūkanas iš savo dalininko ar su juo susijusio asmens; užtikrinti kitų asmenų prievolių įvykdymą.

Viešosios įstaigos pertvarkymas ir pabaiga. Viešosios įstaigos gali būti reorganizuojamos, pertvarkomos ir likviduojamos vadovaujantis Viešųjų įstaigų įstatymo nuostatomis bei Civilinio kodekso nustatytais būdais ir tvarka.

1. Kokią įstaigos formą pasirinkti?

Tikslas:

- Priimti sprendimą dėl tinkamiausios nevyriausybines organizacijos steigimo formos pasirinkimo.

Priemonės

- Popierius ir rašymo priemonės
- Lipnūs lapeliai

Trukmė

- 40 min

Suburkite bendraminčių ratą. Pasinaudodami minčių lietumi, identifikuokite kodėl siekiate steigti organizaciją. Aptarkite šiuos klausimus:

- Kas norėtų prisidėti prie įstaigos steigimo?
- Kokius resursus turite įstaigos įregistravimui, veiklos vystymui?
- Ar turėsite žmogiškųjų, finansinių resursų užtikrinti įstaigos gyvybingumą? Jei ne, kaip planuojate, kokios būtų galimybės užtikrinti įstaigos gyvybingumą?
- Kokių tikslų steigiama įstaiga, kokią veiklą ji vykdytų?
- Kokį visuomenės poreikį/interesą siekiate išspręsti?
- Ar yra galimybė pasiekti tikslus, atliepti visuomenės poreikį/interesus nesteigiant įstaigos? Kaip tai būtų galima padaryti?

Rengdamiesi šiems atsakymams, peržiūrėkite šio leidinio 2 dalyje „Nevyriausybines organizacijos“ pateiktą informaciją, susipažinkite su atitinkamais teisės aktais.

Išanalizavę ir aptarę aukščiau pateiktus klausimus, priimkite sprendimą dėl tinkamiausios formos pasirinkimo, o galbūt radote kitų variantų, kaip galima pasiekti tikslus?

Aptarimas

- Ar tikrai, atsakę į klausimus, matome poreikį įstaigos steigimui?
- Kaip ir ką veiks įstaiga, ar turime planą jos veiklos tęstinumo užtikrinimui?
- Ar turime žmonių, kurie yra pasiryžę skirti savo laiką įstaigos vystymui ir veiklos vykdymui, kiek laiko mes tam galime skirti?

Patarimai

Jei nusprendėte steigti įstaigą, užpildykite Prieduose pateiktą atitinkamos juridinės formos įstatus/nuostatus. Aptarkite steigimo procesą, pasidalinkite atsakomybėmis ir funkcijomis. Pasirenkite įstaigos veiklos artimiausio laikotarpio planą (1-2 metų), paskirstykite funkcijas bei atsakomybes.

3. REFERENDUMAS

Pagal Konstituciją referendumas yra tiesioginio Tautos aukščiausios suverenios galios vykdymo forma³². LR Konstitucija nurodo, jog Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai ir aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus. Svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu. Įstatymų nustatytais atvejais referendumą skelbia Seimas. Referendumas taip pat skelbiamas, jeigu jo reikalauja ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę. Referendumo skelbimo ir vykdymo tvarką nustato LR Referendumo įstatymas³³. Taigi atsižvelgiant į šio leidinio tematiką, bus koncentruojamasi į piliečių teisę inicijuoti referendumą. Pažymėtina, tai, jog nors referendumas ir pripažįstamas kaip tiesioginio Tautos aukščiausios suverenios galios vykdymo forma, tačiau jį inicijuoti, paskelbti ir organizuoti yra ganėtinai sudėtinga, ypač, kai tokią iniciatyvos teisę įgyvendina piliečiai. Jau vien 300 tūkstančių parašų surinkimas yra didelis iššūkis, atsižvelgiant į asmenų, kurie turi teisę inicijuoti ir dalyvauti referendume, skaičių.

Lietuvoje surengti referendumą nėra itin paprasta. Tam, jog būtų inicijuotas referendumas, reikalinga ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę, valia, išreikšta tinkama tvarka bei laikantis procedūrų. Net inicijavus referendumą, tam, kad jis būtų laikomas įvykusi, yra reikalingas aktyvus rinkėjų, turinčių rinkimų teisę, dalyvavimas. Žemiau pateikiami Lietuvoje vykusių referendumų rezultatai³⁴:

REFERENDUMO DATA	RENGIMO PAGRINDAS	REFERENDUMO PAVADINIMAS	REFERENDUMO REZULTATAI
2014-06-29	Daugiau kaip 300000 piliečių reikalavimu	Privalomasis referendumas dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9, 47 ir 147 straipsnių pakeitimo	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
2012-10-14	Seimo nutarimu	Konsultacinis (patariamasis) referendumas dėl naujos atominės elektrinės statybos Lietuvos Respublikoje	Referendumas įvyko, sprendimas nepriimtas
2008-10-12	Seimo nutarimu	2008 m. spalio 12 d. referendumas dėl Ignalinos atominės elektrinės darbo pratęsimo	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
2003-05-10	Seimo nutarimu	Referendumas dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje 2003 m. gegužės 10–11 d.	Referendumas įvyko, sprendimas priimtas
1996-10-20	Seimo nutarimu	Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55, 57, 131 straipsnių pakeitimo ir papildymo	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
1996-10-20	Seimo nutarimu	Dėl gyventojų indėlių kompensavimo teisingai privatizuojant valstybės turtą	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
1996-11-10	Seimo nutarimu	Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio papildymo	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas

³² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas „Dėl referendumų organizavimo ir skelbimo“

³³ Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 64-2570)

³⁴Šaltinis - <http://www.vrk.lt/ankstesni>

1994-08-27	Daugiau kaip 300000 piliečių reikalavimu	Lietuvos Respublikos įstatymui „Dėl neteisėto privatizavimo, nuvertintų indėlių ir akcijų bei pažeistos teisėsaugos“ priimti	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
1992-10-25	Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo nutarimu	Lietuvos Respublikos Konstitucijai priimti	Referendumas įvyko, sprendimas priimtas
1992-06-14	Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo nutarimu	Dėl buvusios SSSR kariuomenės, dabar priklausančios Rusijos federacijai, besąlygiško ir neatidėliotino išvedimo iš Lietuvos Respublikos teritorijos 1992 m. ir padarytos žalos Lietuvai atlyginimo	Referendumas įvyko, sprendimas priimtas
1992-05-23	Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo nutarimu 1992 m. gegužės 7 d. laikraštyje „Lietuvos aidas“ publikuoti referendumui teikti Lietuvos Respublikos konstituciniai įstatymai: „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento“; „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo pagrindinio įstatymo pakeitimo ir papildymo atkuriant Lietuvos Respublikos Prezidento instituciją“	Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento institucijos atstatymo	Referendumas neįvyko, sprendimas nepriimtas
1991-02-09	Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo nutarimu	Gyventojų visuotinė apklausa dėl Lietuvos Respublikos nepriklausomybės	Apklausa įvyko, sprendimas priimtas

Kas turi teisę dalyvauti referendume ir dalyvavimo garantijos? Referendume turi teisę dalyvauti piliečiai, sulaukę 18 metų. Referendume nedalyvauja piliečiai, kurie teismo pripažinti neveiksniais. Piliečiai dalyvauja referendume lygiais pagrindais. Piliečiai dalyvauja referendume tiesiogiai ir asmeniškai. Dalyvavimas referendume yra laisvas ir grindžiamas demokratiniais rinkimų teisės principais: visuotinės, lygios ir tiesioginės rinkimų teisės bei slaptos balsavimo. Balsavimas vykdant referendumą yra slaptas, piliečių reiškiamos valios kontroliuoti neleidžiama. Piliečių teisių dalyvauti referendume negalima varžyti dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

Svarbu pažymėti, jog nuo piliečių referendumo iniciatyvinės grupės įregistravimo dienos Referendumo įstatymo nustatyta tvarka ar Seimo narių grupės siūlymo paskelbti referendumą pateikimo Seimui dienos iki balsavimo referendume pradžios ir balsavimo referendume dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti

piliečių balsus, dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinti piliečius remti reikalavimą paskelbti referendumą ar jo neremti ir (arba) dalyvauti arba nedalyvauti referendume, ir (arba) balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą, taip pat žadėti už reikalavimo paskelbti referendumą rėmimą ir (arba) balsavimą atsilyginti piliečiams po referendumo, turint tikslą paveikti piliečių valią balsuojant referendume ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti referendumo teisę.

Piliečių papirkimu nelaikomas spausdintos medžiagos (referendumui teikiamo sprendimo teksto, informacijos ar nuomonių, pritariančių arba prieštaraujančių referendumo skelbimui ir (arba) referendumui teikiamo sprendimo priėmimui, ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų) ir ženkliukų, skirtų referendumui propaguoti arba dėl jo prieštarauti, gaminimas arba neatlygintinas platinimas.

Referendumo rūšys. Lietuvos Respublikoje gali būti rengiami privalomieji ir konsultaciniai (patariamieji) referendumai.

Privalomai rengiami referendumai šiais klausimais:

- 1) dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 1 straipsnio nuostatos, kad „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“, pakeitimo;
- 2) dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos I skirsnio „Lietuvos valstybė“ nuostatų pakeitimo;
- 3) dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos XIV skirsnio „Konstitucijos keitimas“ nuostatų pakeitimo;
- 4) dėl 1992 m. birželio 8 d. Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos nesijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“ pakeitimo;
- 5) dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo tarptautinėse organizacijose, jeigu šis dalyvavimas yra susijęs su Lietuvos valstybės organų kompetencijos daliniu perdavimu tarptautinių organizacijų institucijoms ar jų jurisdikcijai.

LR Referendumo įstatymas nepateikia baigtinio sąrašo atvejų ir nurodo, jog Privalomieji referendumai gali būti rengiami ir dėl kitų įstatymų ar jų nuostatų, kuriuos siūlo referendumu svarstyti 300 tūkstančių turinčių rinkimų teisę piliečių ar Seimas.

Konsultaciniai (patariamieji) referendumai gali būti rengiami kitais svarbiausiais Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimais, dėl kurių pagal šį Įstatymą nėra būtina rengti privalomąjį referendumą, bet juos siūlo svarstyti referendumu 300 tūkstančių turinčių rinkimų teisę piliečių ar Seimas. Šiuo atveju tikslinga pažymėti, jog konsultaciniai referendumai nėra tikslingas mechanizmas, siekiant realaus pokyčio. Referendumo įstatymas numato, jog konsultacinis (patariamasis) referendumas laikomas įvykusi, jeigu referendume dalyvavo daugiau kaip pusė piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašus. Tuo atveju, kai konsultaciniame (patariamajame) referendume dalyvavo daugiau kaip pusė piliečių ir konkretaus sprendimo priėmimui pritarė ne mažiau kaip pusė jame dalyvavusių piliečių, sprendimas yra laikomas priimtu. Klausimas dėl šio referendumo sprendimo įgyvendinimo ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo jo paskelbimo turi būti svarstomas Seime Seimo statuto³⁵ nustatyta tvarka. Šiuo atveju pastebėtina, jog LR Seimo statute nėra numatyta konsultacinio referendumo sprendimo įgyvendinimo tvarkos. Būtų įdomu pamatyti konsultacinio referendumo pavyzdį, kuriame rinkėjai balsų dauguma iš esmės priimtų referendumu keliamą klausimą, o valdžios institucijoms tektų spręsti klausimą dėl įgyvendinimo tvarkos. Kaip vykusio konsultacinio (arba kitaip vadinamo patarimojo) referendumo pavyzdį galima paminėti **Referendumą dėl naujos atominės elektrinės statybos Lietuvos Respublikoje**, kuris vyko 2012 metų spalio 14 dieną. Rinkėjams buvo suformuluotas teiginys „Pritariu naujos atominės elektrinės statybai Lietuvos Respublikoje“, 62,68 % rinkėjų nepritarė šiam teiginiui, todėl referendumo klausimas liko nepriimtas³⁶.

³⁵ 1994 m. vasario 17 d. Lietuvos Respublikos Seimo statutas (Žin., 1994, Nr. 15-249; 1999, Nr. 5-97)

³⁶ http://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2012_seimo_rinkimai/output_lt/referendumas/referendumas.html

Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė. Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso:

- 1) **piliečiams** – Piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė įgyvendinama 300 tūkstančių turinčių rinkimų teisę piliečių reikalavimu;
- 2) **seimui** – teisę pateikti siūlymą paskelbti referendumą Seimui turi ne mažesnė kaip 1/4 visų Seimo narių grupė. Sprendimą dėl šio siūlymo priima Seimas Seimo statuto nustatyta tvarka.

Piliečių iniciatyvinė grupė, kas gali būti jos nariais, grupės sudarymas ir įregistravimas.

Piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisę piliečiai įgyvendina tiesiogiai. Tam tikslui iš ne mažiau kaip **penkiolikos piliečių**, turinčių rinkimų teisę, sudaroma piliečių referendumo iniciatyvinė grupė. Grupė paprastai paskiria atstovą bei parengia referendumu siūlomo priimti sprendimo tekstą. Grupės vadovas vyksta į Vyriausiąją rinkimų komisiją ir pateikia jai prašymą įregistruoti grupę ir referendumu siūlomo priimti sprendimo tekstą bei preliminariai suderina klausimą dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdžio datos. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 15 dienų nuo grupės prašymo gavimo dienos savo posėdyje (*visiems iniciatyvinės grupės nariams privaloma atvykti į Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdį, kuriame sprendžiamas grupės įregistravimo klausimas, ir patvirtinti reiškiamą iniciatyvą paskelbti referendumą*) surašo grupės įregistravimo aktą. Akto nuorašas ne vėliau kaip kitą dieną po grupės įregistravimo išduodamas grupei ar jos atstovui ir siunčiamas Seimo Pirmininkui. Seimo Pirmininkas artimiausiam Seimo posėdyje praneša Seimui apie piliečių reiškiamą iniciatyvą skelbti referendumą. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo grupės įregistravimo turi išduoti jai piliečių parašų rinkimo lapus, informacinėje Vyriausiosios rinkimų komisijos sistemoje sukurti prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo ir sudaryti galimybę jame pasirašyti.

Iniciatyvinės grupės prašymui keliami reikalavimai. Prašyme Vyriausiajai rinkimų komisijai turi būti nurodyta:

1. referendumo rūšis;
2. preliminarus ar galutinis referendumu siūlomo priimti sprendimo tekstas. Teisės aktų projektai rengiami laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisės terminijos. Šiuo atveju rengiant tekstą, tikslinga vadovautis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymu³⁷;
3. grupės koordinatorius (koordinatoriai).

Jeigu grupės prašyme pažymima, kad referendumu priimti teikiamo sprendimo tekstas yra preliminarus, tuo pat metu grupės atstovų prašymu Seimo kanceliarijoje per kiek įmanoma trumpesnę laiką, bet ne vėliau kaip iki Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdžio, kuriame sprendžiamas grupės įregistravimo klausimas, dienos, turi būti suteikta reikalinga pagalba galutiniam sprendimo tekstui parengti. Sprendimo tekstas yra laikomas galutiniu, kai jį pasirašo visi grupės nariai.

Piliečių parašų rinkimas. Kai Vyriausioji rinkimų komisija išduoda iniciatyvinei grupei piliečių parašų rinkimo lapus bei sukuria Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo ir sudaro galimybę jame pasirašyti, prasideda piliečių parašų rinkimas. Pradedamas skaičiuoti piliečių iniciatyvos teisei paskelbti referendumą įgyvendinti 6 mėnesių terminas.

Vyriausiosios rinkimų komisijos išduodamame piliečių parašų rinkimo lape turi būti toks reikalavimo tekstas:

Aš, Lietuvos Respublikos pilietis (-ė), patvirtinu, kad remiu reikalavimą paskelbti (nurodoma referendumo rūšis) referendumą dėl (pateikiamas visas referendumui teikiamo sprendimo tekstas).

³⁷ Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas (Žin., 2012, Nr. 110-5564)

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Piliečio pavardė, vardas</i>	<i>Piliečio paso arba asmens tapatybės kortelės numeris</i>	<i>Gimimo data</i>	<i>Gyvenamoji vieta</i>	<i>Parašas</i>	<i>Data</i>
-----------------	---------------------------------	---	--------------------	-------------------------	----------------	-------------

Pažymėtina, jog piliečių parašų rinkimo lapo pabaigoje turi būti parašus rinkusio piliečio vardas ir pavardė, piliečio paso arba asmens tapatybės kortelės numeris, gyvenamoji vieta, parašas.

Iniciatyvinės grupės įgalioti atstovai turi teisę rinkti piliečių parašus viešose vietose, piliečių sutikimu – jų gyvenamosiose patalpose, pažymėtina, jog remdamasi registracijos akto nuorašu, iniciatyvinė grupė turi teisę daryti atitinkamus pranešimus visuomenės informavimo priemonėse ir organizuoti piliečių parašų rinkimą.

Kiekvieną tokį reikalavimą gali pasirašyti rinkimų teisę turintis pilietis. Piliečių parašų skaičius neribojamas, tačiau jų turi būti ne mažiau kaip 300 tūkstančių. Pilietis pats įrašo savo duomenis ir pasirašo. Pilietis taip pat gali Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka reikalavimą pasirašyti elektroninio ryšio priemonėmis. Jeigu pilietis dėl fizinio trūkumo negali pats įrašyti savo duomenų ir pasirašyti, jo prašymu tai padaro kitas pilietis. Šis faktas turi būti pažymimas atitinkamu įrašu piliečių parašų rinkimo lape ir patvirtinamas piliečių parašus rinkusio piliečio parašu.

Piliečių reikalavimus paskelbti referendumą kaupia grupė. Per nustatytą 6 mėnesių terminą surinkus 300 tūkstančių piliečių parašų, **grupė surašo baigiamąjį aktą ir kartu su piliečių reikalavimais, įskaitant piliečių parašų rinkimo lapus, kuriuose nėra piliečių parašų, perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai.** Pilietis savo parašą dėl reikalavimo paskelbti referendumą turi teisę atšaukti.

Piliečių reikalavimo paskelbti referendumą nagrinėjimas ir Seimo nutarimas dėl reikalavimo paskelbti referendumą. Vyriausioji rinkimų komisija gautus dokumentus ir elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapuose įrašytus duomenis dėl referendumo paskelbimo per 30 dienų nuo jų gavimo dienos patikrina, suskaičiuoja piliečių parašų rinkimo lapuose piliečių parašus ir:

- 1. Perduoda Seimui savo išvadą kartu su iniciatyvinės grupės baigiamuoju aktu, piliečių reikalavimais ir atspausdintais elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape įrašytais duomenimis.** Taip įvyksta tuo atveju, kai nustatoma, kad dokumentai, piliečių parašai ir jų rinkimo būdas atitinka teisės aktų reikalavimus. Taip pat Vyriausioji rinkimų komisija elektroninio ryšio priemonėmis pasirašiusių piliečių parašų skaičių prideda prie piliečių iniciatyvinės grupės baigiamajame akte nurodytų surinktų piliečių parašų skaičiaus.
- 2. Nustato 15 d., terminą trūkumams pašalinti,** jei nustatyta, kad dokumentuose esama neesminių trūkumų ar trūksta labai nedaug (iki 0,5 procento) piliečių parašų. Apie tai yra pranešama Iniciatyvinei grupei. Per nustatytą terminą pašalinus trūkumus, reikalavimas paskelbti referendumą toliau nagrinėjamas bendra tvarka.
- 3. Vyriausioji rinkimų komisija motyvuotu sprendimu atmeta reikalavimą paskelbti referendumą** tuo atveju, jei yra pažeistas piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisės įgyvendinimo terminas, nesurinktas reikiamas piliečių parašų skaičius arba jeigu pateiktuose dokumentuose arba piliečiams pasirašant piliečių parašų rinkimo lapuose nustatyta šiurkščių Referendumo įstatymo ar kitų teisės aktų pažeidimų (pavyzdžiui: suklastoti piliečių parašai ar nustatyti draudimo papirkti piliečius pažeidimo atvejai).

Seimas, gavęs tinkamai įformintą grupės baigiamąjį aktą kartu su piliečių reikalavimais ir Vyriausiosios rinkimų komisijos išvadą, kad pateikti dokumentai atitinka LR Referendumo įstatymą, sesijos metu artimiausiam Seimo posėdyje svarsto referendumo paskelbimo datos klausimą. Į šį posėdį kviečiami dalyvauti referendumo grupės atstovai. Seimo nutarimas dėl referendumo paskelbimo datos priimamas Seimo statuto nustatyta tvarka ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo dienos, kurią Seimo posėdyje pradėtas svarstyti referendumo paskelbimo datos klausimas. Seimo nutarime dėl referendumo paskelbimo nurodoma referendumo rūšis, vykdymo data, referendumui pateikiamo sprendimo tekstas. Referendumo vykdymo data

skiriama ne vėliau kaip po 3 mėnesių ir ne anksčiau kaip po 2 mėnesių nuo Seimo nutarimo dėl referendumo paskelbimo priėmimo dienos.

Referendumo organizavimas ir vykdymas. Detaliai reglamentuoja LR Referendumo įstatymas.

Referendumu priimto Lietuvos respublikos įstatymo, kito akto ar sprendimo įsigaliojimas. LR Konstitucija 71 str. numato, jog Referendumu priimtą įstatymą ar kitą aktą ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pasirašyti ir oficialiai paskelbti Respublikos Prezidentas. Jeigu nurodytu laiku tokio įstatymo Respublikos Prezidentas nepasirašo ir nepaskelbia, įstatymas įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas. Referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma balsavimo referendume diena. Tuo atveju, jei referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma balsavimo referendume paskutinė diena. Referendumu priimtas įstatymas dėl Konstitucijos keitimo įsigalioja ne anksčiau kaip po 1 mėnesio nuo jo priėmimo referendume dienos. Referendumu priimtas įstatymas, išskyrus Konstitucijos pataisas, kitas aktas ar sprendimas įsigalioja kitą dieną po jų oficialaus paskelbimo Teisės aktų registre, jeigu juose pačiuose nenustatyta vėlesnė įsigaliojimo diena.

Išanalizuokite trečio skyriaus lentelėje pateiktą informaciją dėl Lietuvoje vykusių referendumų rezultatų.

Aptarkite:

- Kokia tema inicijuoti referendumai susilaukė sėkmės?
- Kurie referendumai nepasiteisino, nesulaukė daugumos palaikymo?
- Kokia tema turėtų vykti referendumas, kad jis įvyktų ir būtų priimtas sprendimas, t.y. kas yra aktualu visos Lietuvos piliečiams?

Pristatykite aptarimo rezultatus.

4. PILIEČIŲ ĮSTATYMŲ LEIDYBOS INICIATYVOS TEISĖ

Vienas iš piliečių bei bendruomenių įsitraukimo į valdžios sprendimų priėmimo mechanizmą įtvirtintas LR Konstitucijos 68 straipsnyje. Nors pirmoje Konstitucijos eilėje nurodyta, kad Įstatymų leidybos iniciatyvos teisė Seime priklauso Seimo nariams, Respublikos Prezidentui ir Vyriausybei, tame pačiame straipsnyje yra įtvirtinta, jog įstatymų leidybos iniciatyvos teisę taip pat turi Lietuvos Respublikos piliečiai. 50 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę, gali teikti Seimui įstatymo projektą, kurį Seimas privalo svarstyti. Pažymėtina, jog šios iniciatyvos teisės nereikėtų tapatinti ar maišyti su piliečių peticijos teise bei piliečių teise inicijuoti referendumą.

Šią piliečių Įstatymų leidybos iniciatyvos teisę detalizuoja LR Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas³⁸, kuris nustato, kokia tvarka įgyvendinama piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisė ir piliečių teisė teikti Seimui sumanymą keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją. Ši iniciatyvos teisė iš esmės yra išskiriama į dvi dalis, t. y. **įstatymų projektų teikimas** ir **siūlymo keisti ar papildyti LR Konstituciją teikimas**. Skirtumą nulemia skirtingos galios ir svarbos teisės aktai. Siekiant inicijuoti Konstitucijos pataisas teisė teikti Seimui sumanymą turi ne mažiau kaip 300 tūkstančių rinkėjų. Kiek mažesnis piliečių, turinčių rinkimų teisę, skaičius numatytas teikti Seimui įstatymo projektą ir jį Seimas privalo svarstyti, t. y. 50 tūkstančių. Lietuvos Respublikos Vyriausios rinkimų komisijos duomenimis, šia iniciatyvos teise buvo pasinaudota šiais atvejais³⁹:

Eil. Nr.	Iniciatyvos registravimo data ir VRK sprendimo numeris	Parašų rinkimo lapų		Statusas
		išdavimo data	grąžinimo data	
1.	2012-05-02 Nr. Sp-45	2012-05-09	2012-07-09	2012-07-09 iniciatoriai iš 1 000 išduotų grąžino 731 lapą, kuriuose nurodė esant 12 500 parašų. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
2.	2012-06-12 Nr. Sp-74	2012-06-15	2012-08-15	2012-08-20 iniciatoriai iš 1 500 išduotų grąžino 1 488 lapus, kuriuose nurodė esant 35 857 parašus. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
3.	2012-06-12 Nr. Sp-83	2012-06-20	2012-10-20	2012-10-23 iniciatoriai iš 5 000 išduotų grąžino 4 535 lapus, kuriuose nurodė esant 43 711 parašų. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
4.	2013-03-22 Nr. Sp-74	2013-03-27	2013-05-29	Iniciatoriai grąžino 1 bylą, kurioje buvo 26 užpildyti lapai, parašų – 398 ir 382 elektroniniai parašai. Iš viso parašų – 780. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
5.	2014-05-18 Nr. Sp-153	2014-05-21	2014-07-21	Iniciatoriai grąžino 5 bylas, kuriose buvo 91 užpildytas lapas, parašų - 3 112 ir 29 elektroniniai parašai. Viso parašų - 3 141. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
6.	2015-09-02 Nr. Sp-285	2015-09-04	2015-11-04	Iniciatoriai grąžino 20 bylų, kuriose buvo 1 487 užpildyti lapai, parašų – 68 982 ir 252 elektroniniai parašai. Patikrinus nustatyta, kad surinkta daugiau nei 50 000 parašų. Įstatymo projektas perduotas svarstyti Seimui.

³⁸ Lietuvos Respublikos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 1-5)

³⁹ <http://www.vrk.lt/ankstesnes2>

7.	2016-02-04 Nr. Sp-10	2016-02-09	2016-04-09	2016-04-11 iniciatoriai pateikė 35 136 piliečių parašus ir 446 elektroninius parašus. Iš viso parašų – 35 582. Netikrinta, nes pagal įstatymą reikia surinkti 50 tūkst. parašų.
8.	2016-03-08 Nr. Sp-24	2016-03-14	2016-05-14	Iniciatyvinė grupė pateikė 59 432 piliečių parašus ir 1766 elektroninius parašus. Patikrinus nustatyta, kad surinkta daugiau nei 50 000 parašų. Įstatymo projektas perduotas svarstyti Seimui.
9.	2016-05-04 Sp-40	2016-05-09	2016-07-11	Iniciatyvinė grupė pateikė 63 040 piliečių parašų ir 1 711 elektroninių parašų. Patikrinus nustatyta, kad surinkta daugiau nei 50 000 parašų. Įstatymo projektas perduotas svarstyti Seimui.

Kaip vieną iš pavyzdžių galėtume panagrinėti Vyriausioje rinkimų komisijoje 2015-09-02 registruotą iniciatyvą sprendimu Nr. Sp-285. Projektu buvo siūloma keisti Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 penktąjį straipsnį (Įregistravimo aktas bei įstatymo pakeitimo projektas pateiktas Priede Nr. 11). Šio pakeitimo esmė, kad Lietuvos Respublikoje asmens tapatybės dokumentuose galima naudoti tik lietuvišką abėcėlę, projekto iniciatyvinė grupė siūlė sureguliuoti taip: „*Duomenys asmens tapatybės kortelėje ir pase įrašomi valstybine kalba. Piliečio vardas (vardai) ir pavardė įrašomi valstybine kalba – lietuvių kalbos abėcėlės 32 raidėmis ir pagal tarimą. Drauge su šiais privalomais užrašais valstybine kalba, piliečio pageidavimu, jo vardas (vardai) ir pavardė gali būti užrašyti ir kita kalba lotyniško pagrindo rašmenimis arba perrašius juos lotyniško pagrindo rašmenimis pagal piliečio pasirinktą transliteravimo sistemą (jei piliečio pageidaujamoje kalboje naudojami ne lotyniško pagrindo rašmenys). Šie užrašai kita kalba pase rašomi kitų įrašų skyriaus pirmajame puslapyje, o asmens tapatybės kortelėje – kitoje kortelės pusėje.*“

Tačiau Lietuvos Vyriausybė, teikdama išvadą, nepritarė šiam projektui, kuriuo būtų keičiamas minėtas įstatymas. Pagrindiniai Vyriausybės nurodyti argumentai: „*Projekte siūlomas piliečio vardo (vardų) ir pavardės rašymo asmens tapatybės kortelėje ir pase teisinis reglamentavimas sudarytų sąlygas sukurti dvi ar daugiau to paties asmens tapatybes Lietuvos Respublikos ir kitų valstybių nacionaliniuose (taip pat ir teisėsaugos institucijų ir įstaigų) registruose, jeigu įrašai šiuose registruose būtų daromi patvirtintus asmens tapatybę pagal skirtingus asmens turimus asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus (pavyzdžiui, kai asmuo, kuriam išduodamas piliečio pasas ar asmens tapatybės kortelė, turi (ar turėjo) kitą galiojantį kitos valstybės išduotą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, kuriame jo vardas (vardai) ir pavardė įrašyti kitaip nei Lietuvos Respublikoje išduotame pase ar asmens tapatybės kortelėje). Asmenį, kurio vardas (vardai) ir pavardė rašomi skirtingai, būtų labai sunku atsekti, o teisėsaugos institucijoms ir įstaigoms sudėtinga atlikti asmenų paieškos funkcijas, todėl turėtų būti nustatyta, kad visuose asmens turimuose galiojančiuose asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose jo vardas (vardai) ir pavardė rašomi vienodai, taip, kaip įrašyti asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente, o jeigu vardą (vardus) ir pavardę norima keisti, tai turėtų būti daroma visuose asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose, kad asmenį būtų galima atsekti*“⁴⁰.

Tačiau tokie pavyzdžiai turėtų būti dar didesnė paskata piliečiams reikšti savo valią, nes kartoti panašaus pasiūlymo įstatymas neužkerta kelio, juolab kad, siūlant projektą, galima stiprinti teisinę argumentaciją.

Nuo ko pradėti? Dėl parengiamųjų veiksmų, susijusių su piliečių įstatymo projekto teikimu Seimui ar sumanymu keisti Lietuvos Respublikos Konstituciją, sudaroma iniciatyvinė grupė iš ne mažiau kaip 10 rinkimų teisę turinčių asmenų. Iniciatyvinė grupė pateikia Vyriausiajai rinkimų komisijai prašymą.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 397 „Dėl Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3796“ (TAR, 2016-04-28, Nr. 2016-10606)

Reikalavimai prašymui. Šį prašymą pasirašo ne mažiau kaip 10 rinkimų teisę turinčių asmenų, prie savo parašo nurodydami vardą, pavardę, asmens kodą ir nuolatinę gyvenamąją vietą. Prašyme nurodomi iniciatyvinės grupės įgalioti atstovai. Prašyme nurodoma, kokį įstatymą siūloma priimti, pakeisti ar papildyti arba sumanymo keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją nuostatos. Rengiant projekto pasiūlymą, kaip ir visų teisės aktų projektai, jie rengiami laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisės terminijos. Šiuo atveju rengiant tekstą, yra tikslinga vadovautis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymu⁴¹.

Piliečių parašų rinkimo lapai. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po iniciatyvinės grupės prašymo ir iniciatyvos projekto pateikimo privalo išduoti reikiamą piliečių parašų rinkimų lapų skaičių iniciatorių atstovams, taip pat sukurti Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo ir sudaryti galimybę jame pasirašyti.

Parašai gali būti renkami spausdintiniuose lapuose bei elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapuose⁴². Svarbiausia, kad abu atitiktų šiuos kriterijus:

1. Piliečių parašai dėl įstatymų leidybos iniciatyvos renkami piliečių parašų rinkimo lape, kuriame yra toks tekstas: „Aš, Lietuvos Respublikos pilietis (-ė), patvirtinu, kad siūlau priimti tokį įstatymą arba taip papildyti ar pakeisti tokį įstatymą (arba sumanymą keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją).“
2. Piliečių parašų rinkimo lape taip pat pateikiamas visas įstatymo ar jo pakeitimo, papildymo projekto arba sumanymo keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją tekstas ir piliečių parašai, prie parašo nurodoma vardas, pavardė, asmens kodas ir nuolatinė gyvenamoji vieta.

Piliečių parašai gali būti renkami viešose vietose, piliečių sutikimu – jų gyvenamosiose patalpose. Draudžiama klastoti piliečių parašus.

Per kiek laiko reikia surinkti parašus? 50 tūkstančių Lietuvos Respublikos piliečių, turinčių rinkimų teisę, parašų dėl įstatymo iniciatyvos projekto surinkti skiriami du mėnesiai, o ne mažiau kaip 300 tūkstančių rinkėjų parašams dėl pateikimo Seimui sumanymo keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją skiriama keturi mėnesiai, skaičiuojant nuo parašų rinkimo lapų išdavimo dienos. Per numatytus terminus nesurinkus parašų, jų rinkimas nutraukiamas. Jeigu per nustatytą terminą nėra surinktas reikiamas parašų, atitinkančių šio įstatymo reikalavimus, skaičius, pakartotinai parašai tam pačiam iniciatyvos projektui renkami iš naujo ir juos galima pradėti rinkti ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo Vyriausiosios rinkimų komisijos išvados paskelbimo.

Agitacija. Manytina, jog tai yra vienas svarbiausių etapų ir sėkmės garantų, siekiant surinkti reikiamą parašų skaičių bei įgyvendinti piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisę. Kas turi teisę nekliudomai agituoti už iniciatyvinės grupės pateiktą iniciatyvos projektą arba sumanymą keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją?

- Lietuvos Respublikos piliečiai;
- Nustatyta tvarka įregistruotos politinės partijos, kitos politinės organizacijos;
- Visuomeninės organizacijos.

Pažymėtina, jog **agitacija turi vykti skaidriai**, t. y. laikotarpiu, kurį įstatymas yra numatęs parašų rinkimui, draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai dovanomis ar kitokiu būdu atlyginti ar žadėti atlyginti piliečiams už pasirašymą piliečių parašų rinkimo lapuose. Atlyginimu nelaikomas spausdintos medžiagos (teikiamo įstatymo projekto teksto, informacijos ar nuomonių, pritariančių arba prieštaraujančių teikiamam tekstui) neatlygintinas platinimas.

⁴¹ Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas (Žin., 2012, Nr. 110-5564)

⁴² Piliečiai turi teisę pasirašyti elektroninio ryšio priemonėmis Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka. Vyriausioji rinkimų komisija turi užtikrinti piliečių, pasirašančių elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape, duomenų apsaugą.

Parašų lapų pateikimas ir patikrinimas. Visus piliečių parašų rinkimo lapus (tiek tuos, kurie pasirašyti, tiek tuos, kuriuose piliečių parašų nėra) per nustatytą terminą iniciatyvinė grupė arba jos įgalioti atstovai privalo pateikti Vyriausiajai rinkimų komisijai. Pastaroji per 15 dienų nuo jų gavimo dienos patikrina ir suskaičiuoja elektroninio ryšio priemonėmis pasirašytame piliečių parašų rinkimo lape esančius piliečių parašus:

- Tuo atveju, kai nustatoma, jog pilietis pasirašė du ar daugiau kartų arba pasirašė ir piliečių parašų rinkimo lape, ir elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape, jo visi parašai neįskaičiuojami. Jeigu Vyriausioji rinkimų komisija nustato, kad per nustatytą terminą nėra surinktas reikiamas parašų, atitinkančių šio įstatymo reikalavimus, skaičius, Seimas priima sprendimą tokio projekto nesvarstyti.
- Nenustačiusi piliečių parašų rinkimo pažeidimų, Vyriausioji rinkimų komisija prie surinktų piliečių parašų prideda iniciatyvinės grupės parašų skaičių ir pateikia išvadą, ar per nustatytą terminą surinktas reikiamas parašų skaičius. Vyriausioji rinkimų komisija savo išvadą, jog per nustatytą terminą yra surinktas reikiamas parašų skaičius, kartu su piliečių parašų rinkimo lapais, atspausdintais elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape įrašytais duomenimis, pateikia Seimui.

Iniciatyvos projekto registravimas. Seime gavus Vyriausiosios rinkimų komisijos išvadą, kad surinkti parašai atitinka įstatymų reikalavimus, išvados gavimo dieną įregistruojamas iniciatyvos projektas ir apie tai pranešama iniciatyvinei grupei.

Iniciatyvos projekto pateikimas ir svarstymas Seime. Piliečių inicijuotą įstatymo, jo pakeitimo ar papildymo arba Lietuvos Respublikos Konstitucijos pakeitimo ar papildymo projektą artimiausiame Seimo posėdyje po jo įregistravimo Seime pateikia iniciatyvinės grupės atstovas ar kitas iniciatorių įgaliotas asmuo. Apie piliečių iniciatyvos svarstymą Seime turi būti nuolat informuojama visuomenė Seimo valdybos nustatyta tvarka. Iniciatorių atstovai turi teisę dalyvauti ir išsakyti savo nuomonę Seime visų iniciatyvos projekto pateikimo, svarstymo ir priėmimo stadijų metu. Jeigu svarstymo metu Seimas nusprendžia, kad toks projektas turi būti grąžintas tobulinti, jis grąžinamas ne iniciatoriams, o Seimo komitetui, kuris yra pagrindinis svarstant šį įstatymo projektą. Detaliau įstatymo projekto svarstymą reglamentuoja LR Seimo statuto V dalis „Įstatymų leidybos procedūra“.

Verta pažymėti, jog LR Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas išskiria svarstymo ir priėmimo atvejį, kuomet piliečiai pateikia siūlymą keisti ar papildyti LR Konstituciją. Pateikus ir apsvarsčius Seime piliečių sumanymą keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją, Seimas paprasta posėdyje dalyvaujančių Seimo narių balsų dauguma sprendžia, ar pritarti tokiam piliečių sumanymui. Piliečių inicijuotas Lietuvos Respublikos Konstitucijos pakeitimo ar papildymo projektas Seime svarstomas ir priimamas Seimo statuto nustatyta bendra tvarka dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos pataisų projektų.

Išanalizuokite ketvirto skyriaus lentelėje pateiktą informaciją dėl piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos rezultatų. Peržiūrėkite ir išanalizuokite informaciją, pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausios rinkimų komisijos interneto svetainėje.

Aptarkite:

- Kokia tema inicijuoti įstatymų pakeitimai susilaukė sėkmės?
- Kurie įstatymų pakeitimai nepasiteisino, nesulaukė daugumos palaikymo?
- Kokios galimos priežastys, kad nebuvo sulaukta susidomėjimo ir palaikymo?
- Jei buvo surinktas reikiamas parašų skaičius, bet įstatymas nebuvo pakeistas, kokios priežastys tai nulėmė, kokį išaiškinimą pateikė Lietuvos Vyriausybė?

Pristatykite aptarimo rezultatus.

5. PETICIJOS TEISĖ

Peticijos teisė yra įtvirtinta pagrindiniuose tarptautiniuose teisės aktuose, įtvirtinančiuose pagrindines žmogaus teises. Svarbu pastebėti, jog Peticijos teisės svarbą ir reikšmę nagrinėja tiek konstitucinės teisės, tiek politologijos bei viešojo valdymo mokslininkai, įvairios valdžios institucijos bei nevyriausybines organizacijos.

Peticijos teisės įgyvendinimą socialinių mokslų srities mokslininkai aiškina kaip sudedamąją teisėkūros iniciatyvų sistemos dalį. Norint tobulinti bendrą teisėkūros iniciatyvų sistemą, reikia aiškiai apibrėžti kiekvienos jos sudedamosios dalies veikimo principus, kurie efektyviai padėtų tam tikrai visuomenės grupei dalyvauti valstybės valdymo procese. Atsižvelgiant į kitus būdus, kaip pakeisti, papildyti ar panaikinti teisės aktą, peticijos įgyvendinimas yra sąlyginai mažiausiai kaštų reikalaujantis institutas, todėl labai parankus, patogus ir svarbus Lietuvoje gyvenantiems asmenims⁴³. Taip pat pravartu paminėti, jog tai galimai vienas labiausiai „prieinamų“, paprasčiausių ir pigiausių būdų tiek atskiriems individams, tiek jų grupėms prisidėti prie valdžios sprendimų priėmimo, inicijuojant visuomenei bei atskiroms jos grupėms aktualių klausimų svarstymą. Todėl Peticijos teisės aptarimui bus skiriama daugiau dėmesio.

Kalbant apie šios teisės įgyvendinimą, svarbu apžvelgti teisinį reguliavimą, bei pagrindinius įgyvendinimo principus bei mechanizmus.

Lietuvos Respublika yra Europos Sąjungos narė, todėl šiuo atveju tikslinga kalbėti apie du peticijos mechanizmus, t. y. **Europos Sąjungos mastu** (išnašos nuorodoje pateikta nuoroda į Europos Sąjungos peticijų portalą, čia pateiktos peticijos, portale galima tiek pradėti savo, tiek ir paremti jau pateiktas peticijas)⁴⁴ ir **nacionaliniu lygmeniu** (vienas iš siūlomų pavyzdžių, kur galite rasti reikiamas priemones, t. y. peticijos pateikimui bei informacijai apie svarstyti peticijas yra internetinis portalas prie Vyriausybės)⁴⁵.

5.1 Peticijos teikimas Europos Parlamentui

Peticijos teisė Europos Sąjungos lygmeniu įtvirtinta Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių Chartijoje⁴⁶. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 str. įtvirtina Sąjungos pilietybę t. y. kiekvienas asmuo, turintis valstybės narės pilietybę, yra Sąjungos pilietis, taigi Sąjungos pilietybė ne pakeičia valstybės pilietybę, o ją papildo. Ir tarp numatomų pagrindinių su Europos Sąjungos pilietybe siejamų teisių yra numatyta, jog Europos Sąjungos pilietis turi teisę pateikti peticijas Europos Parlamentui, kreiptis į Europos ombudsmeną, taip pat kreiptis į Sąjungos institucijas ir patariamuosius organus bet kuria Sutarčių kalba bei ta pačia kalba gauti atsakymą⁴⁷.

Tikslumo dėlei reikėtų pastebėti, jog Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 227 str., taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 44 str. nustato asmenų, turinčių teisę pateikti peticiją, sąrašą. Pateikti peticiją Europos Parlamentui bet kokių reikalu, priklausančiu Sąjungos veiklos sritims ir turinčiu jam ar jai tiesioginį poveikį, turi teisę individualiai arba kartu su kitais piliečiais ar asmenimis:

- Europos Sąjungos pilietis;
- Europos Sąjungos valstybės narės gyventojas;
- juridinis asmuo, kurio buveinė registruota Europos Sąjungos valstybėje narėje;

⁴³ Miežanskienė R. Peticijos teisės instituto taikymo aspektai Lietuvoje: patirtis ir tendencijos. Viešoji politika ir administravimas, 2013, T. 12, Nr. 3, p. 442-455; Miežanskienė R. Lietuvos Respublikoje teikiamos peticijos reikšmė teisėkūros iniciatyvų kontekste. Tarpdisciplininis diskursas socialiniuose moksluose – 3. KTU, 2011 m., 214–219

⁴⁴ <https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/lt/home>

⁴⁵ <https://epilietis.lrv.lt/lt/dalyvauk-1/peticijos-1>

⁴⁶ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 2012/C 326/02, Europos Sąjungos oficialusis leidinys

⁴⁷ Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija, Oficialusis leidinys C 326 , 26/10/2012 p. 0001-0390

- peticija gali būti teikiama individualiai arba kartu su kitais piliečiais ar asmenimis⁴⁸.

Detalesni reikalavimai peticijai ir jų nagrinėjimo tvarka yra nustatyta Europos parlamento darbo tvarkos taisyklėse⁴⁹.

Peticijų pateikimo ir nagrinėjimo proceso Europos Parlamente tikslas – užtikrinti galimybę susisiekti su Parlamentu ir pasinaudoti viena iš pagrindinių visų Europos Sąjungos piliečių ir gyventojų teisių, įtvirtintų Sutartyje ir Pagrindinių teisių chartijoje, t. y. teise pateikti peticiją.

Peticijų komiteto tikslas – pateikti atsakymą į visas peticijas ir, jei įmanoma, pasiūlyti, kaip neteisminiu būdu išspręsti susirūpinimą keliančius pagrįstus ir su ES veikla susijusius klausimus, į kuriuos peticijų pateikėjai atkreipė Europos Parlamento dėmesį.

Peticijas galima pateikti paštu arba pasinaudojus peticijų portalu, kuris pateikiamas Europos Parlamento interneto svetainėje ir kuriame peticijos pateikėjui padedama peticiją parašyti (internetu svetainės nuoroda - <https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/lt/home>). Sukurtas peticijų interneto portalas sudaro galimybes pateikti peticiją elektroniniu būdu atliekant naudotojui lengvai suprantamą ir nesudėtingą registracijos procesą.

Formalūs peticijos reikalavimai – visose Parlamentui pateikiamose peticijose jos pateikėjas nurodo savo vardą, pavardę ir nuolatinės gyvenamosios vietos adresą. Peticijos pateikiamos oficialiąja Europos Sąjungos kalba. Kitomis kalbomis pateiktos peticijos nagrinėjamos tik tuo atveju, jei peticijos pateikėjas prie jos prideda vertimą viena iš oficialių kalbų.

Turinio reikalavimai peticijai. Peticijos turinys turi būti susijęs su Europos Sąjungos veiklos sritimis, pvz.: su ES teisės taikymu susijusiomis problemomis; Europos Sąjungos sutartyse nurodytomis Europos piliečio teisėmis; laisvu asmenų, prekių ir paslaugų bei kapitalo judėjimu, taip pat vidaus rinka ir pan. Dėl peticijos priimtumo sprendžia Peticijų komitetas ir iš esmės turinio reikalavimų atitiktį atlieka patikrinęs, ar peticijos turinys susijęs su ES veiklos sričių klausimu. Peticija yra priimtina, jeigu ji susijusi su Europos Sąjungos veiklos sričių klausimu, turinčiu tiesioginį poveikį peticijos teikėjui. Jeigu peticijos turinys nesujęs su Europos Sąjungos veiklos sritimis, komitetas paskelbia peticiją nepriimtina. Pavyzdžiui, nepriimtina komitetas gali pripažinti tokią peticiją, kurioje keliamas klausimas yra labiau priskirtinas Europos Sąjungos valstybės narės atsakomybės ir kompetencijos sričiai, t. y. nagrinėtinas nacionaliniu lygmeniu. Apie nepriimtumą Peticijų komitetas informuoja peticijos teikėją nurodydamas priežastis, paprastai ir rekomendacijas pareiškėjams, t. y. dažniausiai siūloma kreiptis į kitas nacionalines, Europos ar tarptautines institucijas⁵⁰.

⁴⁸ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 2012/C 326/02, Europos Sąjungos oficialusis leidinys

⁴⁹ Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklės (2014-2019 m.), 215-218 str., 229 str. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-030+DOC+XML+V0//LT&navigationBar=YES>

⁵⁰ Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklės, 215-218 str., 229 str. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-030+DOC+XML+V0//LT&navigationBar=YES>

Peticijų nagrinėjimas – jei peticijoje keliamas klausimas susijęs su viena iš Europos Sąjungos kompetencijos sričių, ji pripažįstama priimtina ir perduodama nagrinėti Peticijų komitetui. Paprastai Peticijų komitetas prašo Europos Komisijos suteikti atitinkamos informacijos arba pateikti savo nuomonę dėl peticijos teikėjo nurodytų klausimų. Komitetas gali konsultuotis ir su kitais Parlamento komitetais, dažniausia tais atvejais, kai norima keisti galiojančius teisės aktus. Peticijų komitetas taip pat gali surengti klausimus arba siųsti savo narius į faktų nustatymo keliones atitinkamose vietose (pvz.: vieną ar kitą Europos Sąjungos šalį narę). Surinkus pakankamai informacijos peticija įtraukiama į komiteto posėdžio, į kurį kviečiamas dalyvauti peticijos pateikėjas, valstybių narių ir Europos Komisijos atstovai, darbotvarkę. Posėdyje peticijos pateikėjas pristato savo peticiją, Komisija žodžiu pateikia savo nuomonę ir pakomentuoja savo rašytinį atsakymą į peticijoje pateiktus klausimus; suinteresuotieji valstybių narių atstovai gali kalbėti, jei to pageidauja. Peticijų komiteto nariai gali pateikti klausimus Europos Komisijos atstovui ir peticijos pateikėjui⁵¹.

Peticijų nagrinėjimo rezultatai priklauso nuo peticijos pobūdžio. Reaguojant į peticiją, Europos Parlamentas ar Europos Komisija gali imtis politinės iniciatyvos. Taip pat, jeigu peticija susijusi su visuotinės svarbos klausimais⁵², Komisija gali pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą. Šiuo pagrindu Teisingumo Teismas gali priimti sprendimą, kuriuo vėliau gali remtis peticijos teikėjas. Taip pat, jei peticijoje nagrinėjamas konkretus, tačiau atskiro dėmesio reikalaujantis atvejis, Peticijų komitetas gali kreiptis į atitinkamas institucijas ar įstaigas arba spręsti klausimą per atitinkamos valstybės narės nuolatinę atstovybę⁵³.

5.2 Peticijos teisė nacionaliniu lygmeniu

Lietuvos Respublikoje peticijos teisė yra įtvirtinta Konstitucijoje, o detalčiai sureguliuota LR Peticijų įstatymu⁵⁴, kuris nustato Lietuvos Respublikos Konstitucijos laidojamos peticijos teisės įgyvendinimo tvarką nacionaliniu lygmeniu. Įstatymas imperatyviai numato, jog negali būti taikomas kitoms asmenų pilietinėms iniciatyvoms, teisėms, t. y. įgyvendinant:

- 1) įstatymų leidybos iniciatyvos teisę;
- 2) referendumo paskelbimo iniciatyvos teisę;
- 3) valstybės įstaigų ar pareigūnų darbo kritikos teisę.

Peticijos teisės įgyvendinimas yra viena iš sudedamųjų teisėkūros iniciatyvų sistemos dalių.

Svarbu pastebėti, jog skirtingai nei konstitucija, įstatymas įtvirtina peticijos teisės sampratą, numatant, jog **Peticijos teisė** – tai Konstitucijoje laidojama teisė kreiptis LR Peticijų įstatymo nustatyta tvarka į Seimą, Vyriausybę ar savivaldybės institucijas – savivaldybės tarybą bei savivaldybės administracijos direktorių.

Peticija – rašytinis arba elektroninis pareiškėjo kreipimasis į Seimą, Vyriausybę ar savivaldybės institucijas su reikalavimais ar siūlymais spręsti klausimus (žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ar įgyvendinimo; valstybės ir savivaldybės institucijų reformavimo; kitus svarbius visuomenei, savivaldybėms ar valstybei klausimus), kai tam reikia priimti naują teisės aktą, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojantį teisės aktą ir kai peticijų komisijos tokį kreipimąsi pripažįsta peticija. Svarbu pastebėti, jog kreipimesi negali būti keliami tokie reikalavimai ir siūlymai, kurių išsprendimas varžytų kitų žmonių teises ir laisves, gręstų Lietuvos

⁵¹ Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklės, 215-218 str., 229 str. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-030+DOC+XML+V0//LT&navigationBar=YES>; Faktų apie Europos Sąjungą suvestinė: Teisė teikti peticiją. 2017 m. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/148/teise-teikti-peticijas>

⁵² Pavyzdžiui – Europos Komisija nustato, kad pažeisti ES teisės aktai

⁵³ Faktų apie Europos Sąjungą suvestinė: Teisė teikti peticiją. 2017 m. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/148/teise-teikti-peticijas>

⁵⁴ Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-2128)

valstybės nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei santvarkai. Rengiant reikalavimą, kaip ir visų teisės aktų projektus, jie rengiami laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisės terminijos. Šiuo atveju rengiant tekstą, yra tikslinga vadovautis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymu⁵⁵.

Formos reikalavimai kreipimuisi, o jį pripažinus peticija, reikalavimai peticijai yra rašytinio dokumento pateikimas tiesiogiai ar išsiuntimas paštu arba elektroninio dokumento pateikimas. Jame turi būti nurodyta:

- 1) pareiškėjo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, asmens kodas;
- 2) institucija, kuriai paduodamas kreipimasis;
- 3) prašymas pripažinti kreipimąsi peticija, kreipimosi padavimo priežastys ir tikslai;
- 4) pareiškėjo reikalavimai ir siūlymai;
- 5) pareiškėjo atstovo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta ir, jeigu yra, telefono, fakso numeriai.
- 6) kreipimasis (peticija) turi būti pasirašytas. Teikiant elektroniniu būdu, turi būti pasirašoma elektroniniu parašu.

Pareiškėjai – Peticijų įstatymas taip pat numato reikalavimus pareiškėjui, t. y. sulaukęs 16 metų Lietuvos Respublikos pilietis ar užsienietis, nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje, arba jų asmenų grupė.

Šiuo atveju pati įstatymo norma nepateikia aiškaus atsakymo, nurodant, jog pareiškėjas tai pilietis ar užsienietis, ar pastarųjų grupė, tačiau sistemiškai aiškinant įstatymą, taip pat remiantis LR Konstitucinio teismo išaiškinimu, ir nebegaliojančiu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 31 d. nutarimu Nr. 348 „Dėl Peticijų teikimo, svarstymo ir išvadų įgyvendinimo koncepcijos patvirtinimo“, galima daryti išvadą, jog asmenų grupė įstatyme apima ir juridinį asmenį.

Siekiant, kad visuomenė aktyviau dalyvautų kuriant pilietinę visuomenę ir tobulinant teisinę sistemą, atsižvelgiant į kitų valstybių, Europos Sąjungos teisinio reguliavimo ir praktikos pavyzdžius, aplinkybes, kad juridiniams asmenims Lietuvos Respublikoje neribojama teisė kreiptis su skundais ir prašymais į valstybės ir savivaldybių institucijas, o visuomenės dalyvavimas kuriant teisinę sistemą – pripažintas principas, peticijos teisė turėtų būti suteikta ir juridiniams asmenims. Nors Peticijų įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostata, kad „pareiškėjas – ne jaunesnis kaip 16 metų Lietuvos Respublikos pilietis ar užsienietis, nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje, arba jų grupė, šio įstatymo nustatyta tvarka parašę ir pateikę kreipimąsi (peticiją)“, formaliai atitinka Konstitucijos nuostatą, kad „piliečiams laiduojama peticijos teisė“ ir Konstitucinio Teismo doktriną plečiamai aiškinti piliečio sąvoką⁵⁶, ši formali atitiktis nėra tinkamas peticijos teisės įgyvendinimo reguliavimas. Juridinių asmenų išskyrimas įstatymiškai reguliuojant peticijos teisės institutą nepagrįstas dėl šių priežasčių:

Juridiniams asmenims, nesvarbu, kokia jų veiklos forma ir tikslai, neribojama teisė kreiptis su skundais ar prašymais į viešojo administravimo institucijas⁵⁷; juridiniai asmenys be apribojimų dalyvauja teisės aktų projektų rengėjų konsultacijų su visuomene procese, gali teikti siūlymus dėl teisės aktų projektų⁵⁸, taigi juridinių asmenų pateikti prašymai, siūlymai, taip pat ir jų siūlymai dėl teisės aktų tobulinimo (t. y.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas (Žin., 2012, Nr. 110-5564)

⁵⁶ Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. nutarimo (Žin., 1995, Nr. 9-199) ištrauka: „užsieniečiai ir asmenys be pilietybės, kurie Lietuvos Respublikoje yra teisėtai, turi tokias pat teises ir laisves kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai, jeigu ko kita nenumato Konstitucija, įstatymai bei Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys“; Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. (Žin., 2004, Nr. 181-6708) nutarimo ištrauka: „kai kurios Konstitucijos nuostatos, įtvirtinančios Lietuvos Respublikos piliečių teises, gali būti aiškinamos plečiamai, t. y. taip, kad sąvoka „pilietis“ apimtų ne tik Lietuvos Respublikos piliečius, bet ir užsienio valstybių piliečius bei asmenis be pilietybės“.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo ištrauka: „Asmenų prašymus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles“; „asmuo – fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, juridinis asmuo, kitas subjektas, neturintis juridinio asmens teisių“ (14 straipsnio 1 dalis, 2 straipsnio 13 dalis).

⁵⁸ Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų įstatymo 4 straipsnio 1 dalis, Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisėkūros taisyklių 34 punktas, Lietuvos Respublikos teisėkūros tobulinimo metmenų 22 punktas

peticijos turinio kreipimaisi) nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka, kai šie siūlymai nelaikomi peticijomis. Reguliavimas, kai vienuose teisės aktuose juridiniams asmenims suteikiama teisė teikti siūlymus dėl teisės aktų tobulinimo, o kituose to paties turinio teisė ribojama, nesuderintas. Peticijų įstatyme nesuteikus peticijos teisės juridiniams asmenims, nepagrįstai būtų ribojamos nevyriausybinių organizacijų veiklos galimybės. Asmenų naudojimosi peticijos teise Lietuvos Respublikoje 2003–2009 metais analizė rodo, kad peticijų komisijos yra gavusios asociacijų kreipimūsi, tačiau jų nepripažino peticijomis, nes juos teikė Peticijų įstatyme nenurodytas subjektas. Nevyriausybinių organizacijų kūrimosi ir veiklos tikslai neretai susiję būtent su dalyvavimu kuriant pilietinę visuomenę, visai visuomenei svarbių interesų, žmogaus teisių gynimu. Teisinis reguliavimas, kai nevyriausybiniams organizacijoms nenumatomos priemonės jų veiklos tikslams pasiekti, neracionalus⁵⁹.

Aiškliai neįtvirtinus ir neišskyrus nuostatos, kad peticijos teise naudojasi ir juridiniai asmenys, būtų nepagrįstai ribojama peticijos teisė. Naudojimosi peticijos teise ribojimas ir jos suteikimas tik tam tikriems asmenims neatitinka daugelio kitų valstybių, Europos Sąjungos praktikos⁶⁰.

Toliau kalbant apie pareiškėjus yra svarbu įvardinti jų teises. Pabrėžtina, jog pareiškėjas turi teisę:

- kreipimūsi (peticiją) pateikti tiek vietoje pačioje institucijoje, tiek siunčiant rašytinę dokumento versiją, tiek ir elektroniniu būdu (pvz.: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/petition/petitionForm/lt>);
- bet kuriuo metu atšaukti kreipimūsi (peticiją). Kreipimasis (peticija) atšaukiamas raštu arba elektroniniu būdu, nurodant pareiškėjo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą, asmens kodą – atitinkami duomenys, jei pareiškėjas yra juridinis asmuo;
- gauti informaciją apie peticijos nagrinėjimo vietą ir laiką, priimtus sprendimus bei kitą su kreipimosi (peticijos) nagrinėjimu susijusią informaciją;
- asmeniškai ar per atstovą dalyvauti Peticijų komisijų posėdžiuose nagrinėjant peticiją, taip pat ir tuo atveju, kai komisijos gauna ne vieną kreipimūsi dėl tų pačių reikalavimų ir siūlymų ir juos sujungia bei nagrinėja kaip vieną kreipimūsi;
- teikti skundus Peticijų įstatymo nustatyta tvarka dėl peticijų komisijų sprendimų, kuriuo kreipimasis nepripažįstamas peticija ar atsisakoma priimti peticiją nagrinėti;
- nesutikdamas su Peticijų komisijos ar Seimo, Vyriausybės ar Savivaldybės tarybos sprendimu dėl peticijoje iškeltų reikalavimų ir siūlymų, turi teisę po vienerių metų nuo numatyto pranešimo apie sprendimą gavimo dienos Peticijų įstatymo nustatyta tvarka pakartotinai pateikti kreipimūsi.

Kam yra teikiami kreipimaisi ir kas nagrinėja peticijas? Pirmiausia, kaip minėta, kreipimasis, kuris yra teikiamas kompetentingai institucijai nagrinėti, nėra iš karto laikomas peticija. Todėl institucijos, kurios priima nagrinėti kreipimūsi, pirmiausia sprendžia jo pripažinimą peticija (t. y. turinio ir formos reikalavimų atitikimą), o tik pripažinus kreipimūsi peticija jį nagrinėja. Pagal Lietuvos Respublikos Peticijų įstatymą kreipimasis teikiamas Seimui, Vyriausybei ar savivaldybės institucijai atsižvelgiant į tai, kieno kompetencija yra jame iškeltų reikalavimų ir siūlymų nagrinėjimas. Minimos institucijos – tai Peticijų komisijos:

- Lietuvos Respublikos Seimo peticijų komisiją sudaro ir jos nuostatus tvirtina Seimas Seimo statuto nustatyta tvarka.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės peticijų komisiją sudaro ir jos nuostatus tvirtina Vyriausybė.
- Savivaldybės peticijų komisiją sudaro ir jos nuostatus tvirtina Savivaldybės taryba.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 31 d. nutarimas Nr. 348 „Dėl Peticijų teikimo, svarstymo ir išvadų įgyvendinimo koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 40-1907), negaliojantis. Naujai reglamentuojantis aktas – Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 31 d. nutarimas Nr. 348 „Dėl Peticijų teikimo, svarstymo ir išvadų įgyvendinimo koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 40-1907), negaliojantis. Naujai reglamentuojantis aktas – Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas

Peticijų komisijos yra atsakingos ir atskaitingos jas sudariusioms valstybės ir savivaldybės institucijoms. Todėl pareiškėjai, nesutikę su Peticijų komisijų sprendimais, juos gali skųsti atitinkamai komisijas sudariusioms valstybės ir savivaldybės institucijoms, t. y. Seimas, Vyriausybė bei Savivaldybės taryba. Atitinkamai patenkinus pareiškėjų skundus, kreipimasis ar peticija grąžinama nagrinėti Peticijų komisijai.

Kreipimosi pateikimas, jo pripažinimas peticija ir peticijos nagrinėjimas. Kaip jau minėta anksčiau, dokumentas, kuris rengiamas pagal LR Peticijų įstatymą ir teikiamas kompetentingai institucijai, savaime nėra peticija, o yra pripažįstamas kreipimusi. Jis yra teikiamas atitinkamai Seimo, Vyriausybės arba Savivaldybės tarybos sudarytai komisijai, atsižvelgiant į tai, kieno kompetencija yra jame iškeltų reikalavimų ir siūlymų nagrinėjimas. Kreipimasi gali paduoti pats pareiškėjas arba jo atstovas.

Pirmas etapas

Kreipimosi parengimas (rekomenduotina remtis LR Peticijų įstatymu, taip pat rekomenduotina kreipimasi teikti elektronine forma) **ir jo pateikimas pagal kompetenciją atitinkamai institucijai.**

- Visi kreipimaisi įregistruojami peticijų registravimo žurnale institucijoje, kuriai paduotas (persiųstas) kreipimasis.
- Apie kreipimosi įregistravimą nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 3 darbo dienas, raštu pranešama pareiškėjui ar jo atstovui, nurodant įregistravusią instituciją, įregistravimo numerį ir datą.

Antras etapas

Kreipimosi pripažinimas peticija. Peticijų komisijos sprendžia klausimą dėl kreipimosi pripažinimo peticija. Peticijų komisijos, gavusios ne vieną kreipimasi dėl tų pačių reikalavimų ir siūlymų, turi teisę juos sujungti ir nagrinėti juos kaip vieną kreipimasi. Pažymėtina, jog anoniminis kreipimasis nėra svarstomas ir automatiškai atmetamas. Toliau atitinkama Peticijų komisija, gavusi kreipimasi, įvertina, ar kreipimesi pateikti klausimai patenka į kreipimasi gavusios institucijos kompetenciją, ar ne, tuo atveju, jei Peticijų komisija nustato, jog kreipimesi yra keliami klausimai, kurių sprendimas priklauso kitos institucijos kompetencijai, Peticijų komisija ne vėliau kaip per 4 darbo dienas nuo išsiaiškinimo, ar kreipimesi iškeltų reikalavimų ir siūlymų nagrinėjimas priklauso įregistravusios institucijos kompetencijai, dienos persiunčia kompetentingai institucijai ir apie tai praneša pareiškėjui ar jo atstovui. Kuomet kreipimasis patenka į kompetentingą instituciją, jos Peticijų komisija sprendžia klausimą, ar yra pagrindų nepripažinti kreipimosi peticija. Įstatymas numato baigtinį sąrašą, kuomet nustačius bent vieną iš jų, kreipimasis nepripažįstamas peticija, t. y. jei:

- 1) kreipimasis neatitinka turiniui keliamų reikalavimų:
 - a. kreipimesi keliami tokie reikalavimai ir siūlymai, kurių išsprendimas varžytų kitų žmonių teises ir laisves, grėstų Lietuvos valstybės nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei santvarkai;
 - b. kreipimesi nereikalaujama ar nesiūloma spręsti bent vieno iš tokių klausimų:
 - i. žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ar įgyvendinimo;
 - ii. valstybės ir savivaldybės institucijų reformavimo;
 - iii. kitų svarbių visuomenei, savivaldybėms ar valstybei klausimų.
- 2) kreipimesi iškeltų reikalavimų ir siūlymų tenkinimui nereikia priimti naujo teisės akto, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojančio teisės akto;
- 3) tas pats pareiškėjas dėl tų pačių reikalavimų ir siūlymų per kalendorinius metus tai pačiai institucijai padavė daugiau kaip vieną kreipimasi;

- 4) pareiškėjas visiškai nepagrindžia kreipimesi išdėstytų reikalavimų ir siūlymų ar kitaip piktnaudžiauja peticijos teise;
- 5) peticijų komisija per kalendorinius metus dėl tų pačių reikalavimų ir siūlymų, išdėstytų kreipimesi, jau yra priėmusi sprendimą;
- 6) kreipimasi paduoda jaunesnis kaip 16 metų Lietuvos Respublikos pilietis, ne Lietuvos Respublikos pilietis ar užsienietis, nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje, arba jų grupė.

Peticijų komisija, priėmusi motyvuotą sprendimą nepripažinti kreipimosi peticija, apie tai praneša pareiškėjui ar jo atstovui ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos. Tačiau tai nereiškia, jog viskas tuo ir pasibaigia, kadangi Peticijų įstatymas numato tokio sprendimo teisėtumo kontrolės mechanizmą ir leidžia jį apskųsti.

Peticijų komisijos, priėmusios motyvuotą sprendimą nepripažinti kreipimosi peticija, apskundimas.

Pareiškėjas ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo pranešimo apie sprendimą nepripažinti kreipimosi peticija ar atsisakyti priimti peticiją nagrinėti gavimo dienos gali apskųsti Peticijų komisijos sprendimą tai institucijai, kuriai pavaldi Peticijų komisija priėmė sprendimą nepripažinti kreipimosi peticija. Gautas skundas išnagrinėjamas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jo gavimo dienos ir apie priimtą sprendimą pranešama pareiškėjui ar jo atstovui.

Reikalavimai skundai:

- 1) turi būti pateiktas raštu ir pasirašytas pareiškėjų;
- 2) skunde turi būti nurodyta: pareiškėjo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, atstovo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta ir aplinkybės, pagrindžiančios sprendimo neteisėtumą ar nepagrįstumą.

Šiuo atveju institucija gali priimti du sprendimus:

- 1) tenkinti skundą:
 - a. kreipimasi pripažinti peticija, ir peticija perduodama Peticijų komisijai spręsti peticijos priėmimo nagrinėti klausimą;
 - b. priėmus sprendimą priimti peticiją nagrinėti, peticija perduodama Peticijų komisijai nagrinėti.
- 2) skundą atmesti:
 - a. gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka;
 - b. pagrindas skųsti – sprendimas atsisakyti tenkinti skundą dėl Peticijų komisijos sprendimo nepripažinti kreipimosi peticija ar peticijos nepriimti nagrinėti, nepagrįstas Peticijų įstatyme ar kituose įstatymuose nustatytais pagrindais arba grindžiamas pagrindais, kurie nenustatyti Peticijų įstatyme ar kituose įstatymuose, t. y. sprendimas nemotyvuotas ir / ar neteisėtas.

Nenustačius pagrindų nepripažinti kreipimosi peticija, kreipimasis paprastai yra pripažįstamas peticija. *Pripažinusi kreipimasi peticija, peticijų komisija kartu išsprendžia klausimą, ar galima priimti peticiją nagrinėti.* Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog gali būti nustatyti formalūs šalintini trūkumai, t. y. jeigu kreipimasis yra nepasirašytas arba jame nenurodytas pareiškėjo vardas, pavardė. Tuomet peticijų komisija nustato terminą trūkumams pašalinti ir praneša apie tai pareiškėjui ar jo atstovui. Jei trūkumai nebuvo ištaisyti, tuomet Peticijų komisija atsisako nagrinėti peticiją. Pareiškėjui arba pareiškėjo atstovui per nustatytą terminą ištaisyti trūkumus, Peticijų komisija ne vėliau kaip per 3 darbo dienas priima sprendimą peticiją nagrinėti.

Kreipimosi pripažinimo peticija ir peticijų priėmimo nagrinėti klausimo išsprendimui Peticijų komisijai yra nustatytas 20 darbo dienų terminas nuo kreipimosi įregistravimo dienos. Yra numatyti du atvejai, kuomet šis terminas gali būti pratęstas, t. y.:

- 1) Jei kreipimosi pripažinimo peticija ir peticijų priėmimo nagrinėti klausimui išspręsti reikalingi papildomi dokumentai ar išvados, terminas skaičiuojamas nuo paskutinio reikiamo dokumento gavimo dienos;
- 2) Kai kreipimasis pripažįstamas peticija ir priimamas nagrinėti, tačiau Seime, Vyriausybėje ar savivaldybės institucijose jau yra užregistruotas ar svarstomas teisės akto projektas, kuriame yra suformuluoti pareiškėjo peticijoje pateikti siūlymai ar reikalavimai, tokia peticija yra perduodama svarstyti kartu su minėtu teisės akto projektu.

Peticijų komisija, Priėmusi sprendimą peticiją nagrinėti, paskiria peticijos nagrinėjimo vietą ir laiką, apie tai raštu praneša pareiškėjui ar jo atstovui ir paskelbia peticiją nagrinėjančios institucijos interneto tinklalapyje. Savivaldybės Peticijų komisija apie peticijos nagrinėjimo vietą ir laiką paskelbia vietos spaudoje, savivaldybės interneto tinklalapyje arba Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka.

Trečias etapas

Peticijos nagrinėjimas iš esmės Peticijų komisijoje ir išvadų teikimas institucijai. Priklausomai nuo to, kuriai institucijai buvo pateikta peticija, skiriasi nagrinėjimo ypatumai, nagrinėjimo reglamentavimas ir rezultatas.

Seimui pateiktos peticijos nagrinėjamos Peticijų įstatymo, Seimo statuto ir Peticijų komisijos nuostatų nustatyta tvarka, Seimo Peticijų komisija, išnagrinėjusi peticiją, Seimo statuto nustatyta tvarka teikia Seimui išvadas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo. Tuo atveju, kai prieinama išvados tenkinti peticijoje išdėstytus reikalavimus ir siūlymus, gali būti:

- 1) parengiamas atitinkamo teisės akto projektas;
- 2) siūloma sudaryti komisiją ar darbo grupę teisės akto projektui parengti.

Vyriausybei pateiktos peticijos nagrinėjamos Peticijų įstatymo, Vyriausybės darbo reglamento ir Peticijų komisijos nuostatų nustatyta tvarka. Vyriausybės Peticijų komisija, išnagrinėjusi peticiją, Vyriausybės darbo reglamento nustatyta tvarka teikia Vyriausybei išvadas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo. Tuo atveju, kai prieinama prie išvados tenkinti peticijoje išdėstytus reikalavimus ir siūlymus, gali būti:

- 1) parengiamas atitinkamo teisės akto projektas;
- 2) siūloma sudaryti komisiją ar darbo grupę teisės akto projektui parengti;
- 3) siūloma pavesti atitinkamoms valstybės institucijoms parengti teisės akto projektą.

Savivaldybės institucijai pateiktos peticijos nagrinėjamos Peticijų įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo, Savivaldybės tarybos veiklos reglamento ir Peticijų komisijos nuostatų nustatyta tvarka. Savivaldybės Peticijų komisija, išnagrinėjusi peticiją, Vietos savivaldos įstatymo ir Savivaldybės tarybos veiklos reglamento nustatyta tvarka teikia Savivaldybės tarybai išvadas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo. Tuo atveju, kai prieinama prie išvados tenkinti peticijoje išdėstytus reikalavimus ir siūlymus, gali būti:

- 1) parengiamas atitinkamo teisės akto projektas arba siūloma sudaryti komisiją ar darbo grupę teisės akto projektui parengti;
- 2) arba siūloma pavesti savivaldybės administracijos direktoriui parengti teisės akto projektą.

Pažymėtina, jog Seimo, Vyriausybės ir Savivaldybės tarybos sprendimai dėl peticijose išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo yra galutiniai ir neskundžiami.

- Remdamiesi egzistuojančiomis el. platformomis peticijoms kurti, išanalizuokite peticijos sudedamąsias dalis.
- Egzistuojančiose el. platformose susipažinkite su inicijuotomis peticijomis, kurios susilaukė daugiausiai palaikymo?

Remdamiesi pateiktais pavyzdžiais, suformuluokite savo peticiją:

Peticijos pavadinimas

Trumpas, aiškus, atskleidžiantis esmę, įvardinantis poziciją

Adresatas

T. y. kam konkrečiai adresuojama peticija (remiantis peticijos turiniu)

Peticijos aprašymas

Apibūdinkite peticijos turinį, aprašykite problemą, siūlomą sprendimą. Kalbėkite argumentų, faktų kalba. Esant galimybei, savo teiginius grįskite faktais, dokumentais, statistika ir pan.

Asmeninė informacija

Peticijos rengėjas

Vardas pavardė

Kontaktiniai duomenys

El. platformos:

www.peticijos.lt

www.peticijos.com/

6. LOBIZMAS

Skaidri ir atskaitinga lobistinė veikla gali būti pozityvi jėga, prisidedanti tiek prie pavienių fizinių asmenų, tiek jų susivienijimų interesų atstovavimo demokratijoje stiprinimo, teisėkūros kokybės gerinimo ir net sprendimų priėmimo skaidrumo bei atskaitingumo⁶¹. Lietuvoje lobistinę veiklą reglamentuoja LR Lobistinės veiklos įstatymas⁶².

Lobistinė veikla Lietuvos Respublikoje yra apibrėžiama kaip fizinio asmens veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką: valstybės politikams, valstybės pareigūnams, valstybės tarnautojams ir kitiems asmenims, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus, administracinius sprendimus – kad lobistinės veiklos užsakovo interesais būtų priimami arba nepriimami teisės aktai, administraciniai sprendimai.

Nors Lobistinės veiklos įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje, numatoma, jog įstatymo nuostatos netaikomos nevyriausybinėms organizacijoms, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme, tačiau tai neužkerta kelio tiek paviniams asmenims, tiek ir nevyriausybinėms organizacijoms naudotis lobisto paslaugomis. Svarbu pažymėti, jog įstatymas imperatyviai numato draudimą būti lobistinės veiklos užsakovu dviem atvejais:

- 1) valstybės politikui, valstybės pareigūnui, valstybės tarnautojui ir kitiems asmenims, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus, administracinius sprendimus;
- 2) viešojo administravimo subjektams, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme.

Todėl atsižvelgiant į Lobistinės veiklos esmę, tai yra dar vienas būdas, kuomet asmenys ir / ar organizacijos gali prisidėti ir daryti įtaką valdžios sprendimams.

Kas gali būti lobistu? Lobistas yra fizinis asmuo, vykdamas lobistinę veiklą. Lobistinę veiklą turi teisę vykdyti tik į lobistų sąrašą įrašytas ir valstybės rinkliavos už įrašymą į lobistų sąrašą sumokėjimą patvirtinanti dokumentą pateikęs asmuo.

Asmuo turi būti sulaukęs 18 metų, neturi turėti statuso asmens, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus, administracinius sprendimus. Taip pat asmuo negali būti lobistu, jei yra pripažintas kaltu dėl korupcinio pobūdžio nusikaltimo padarymo ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą, taip pat, jei įstatymų nustatyta tvarka pripažintas kaltu dėl korupcinio pobūdžio baudžiamojo nusižengimo padarymo ir nuo apkaltinamojo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo vieni metai arba administracine nuobauda baustas už šio įstatymo pažeidimą ir nuo šios nuobaudos įvykdymo dienos nepraėjo vieni metai. Taip pat, jei asmens lobistinė veikla buvo sustabdyta ar vykdoma neteisėta lobistinė veikla.

Kas gali būti lobistinės veiklos užsakovu? Fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija ar jos padalinys, kurie sudarė rašytinę sutartį su lobistu dėl lobistinės veiklos vykdymo, arba juridinis asmuo, kuris savo dalyviui, valdymo organo nariui ar darbuotojui pavedė arba nurodė vykdyti lobistinę veiklą.

Lobistinės veiklos turinys? Kalbant apie lobistinės veiklos turinį, svarbu nepamiršti, jog lobistinės veiklos santykiai susiklosto tarp lobistinės veiklos užsakovo, lobisto ir asmenų, kuriems siekiama daryti įtaką, t. y. asmenų, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus, administracinius sprendimus. Todėl lobistas vykdydamas lobistinę veiklą turi teises ir pareigas tiek prieš lobistinės veiklos užsakovą, tiek ir prieš asmenis, kuriems daroma įtaka.

⁶¹ <http://lobistai.lt/>

⁶² Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 56-1644; 2003, Nr. 35-1461; TAR, 2017-06-29, Nr. 2017-11067)

Kita vertus, tos teisės ir pareigos iš esmės ir detalizuoja lobistinės veiklos esmę, reikšmę bei galimą realų poveikį valdžios sprendimams. Taigi pirmiausia lobistas turi teisę:

1. teisės aktų nustatyta tvarka dalyvauti rengiant ir rengti teisės aktų projektus, teikti pasiūlymus ir paaiškinimus dėl teisės aktų projektų, administracinių sprendimų projektų turinio ir rengimo;
2. savo iniciatyva atlikti teisės aktų, teisės aktų projektų, administracinių sprendimų ar jų projektų vertinimą, teikti išvadas ir komentarus dėl teisės aktų projektų lobistinės veiklos užsakovams;
3. aiškinti visuomenei, įtikinėti asmenis, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, kad yra tikslinga priimti tam tikrą teisės aktą ar administracinį sprendimą arba jo nepriimti;
4. susitaręs su asmeniu, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, dalyvauti rengiamuose susitikimuose, posėdžiuose, pasitarimuose dėl teisės akto ar administracinio sprendimo projekto;
5. siekdamas vykdyti lobistinę veiklą, gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų leidimus patekti į jų patalpas;
6. rinkti duomenis ir informaciją apie teisėkūros procedūras ir teikti juos lobistinės veiklos užsakovams;
7. siūlyti asmenims, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, susitikti su visuomene, lobistinės veiklos užsakovais ir jų atstovais;
8. organizuoti visuomenės apklausą dėl teisės akto ar administracinio sprendimo projekto priėmimo ar įgyvendinimo;
9. iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų gauti teisės aktų ir administracinių sprendimų projektų kopijas ir kitą informaciją, jeigu tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams ir jeigu lobisto prašoma informacija nėra viešai paskelbta internetinėje erdvėje ar visuomenės informavimo priemonėse.

Kaip ir buvo minėta, lobistas, vykdydamas lobistinę veiklą, privalo:

1. prisistatyti asmeniui, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, pateikti lobisto pažymėjimą, išduotą Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, nurodyti lobistinės veiklos užsakovą ir norimą priimti arba nepriimti teisės akto ar administracinio sprendimo projektą, prireikus susitarti dėl susitikimo vietos ir laiko;
2. lobistinės veiklos įstatymo nustatyta tvarka teikti lobistinės veiklos deklaracijas;
3. ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo lobisto išrinkimo ar paskyrimo į tokias pareigas, kaip asmenų, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus, dienos apie tai nedelsdamas raštu pranešti Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai;
4. laikytis LR Lobistinės veiklos įstatymo, kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų ir Lobistų etikos kodekso reikalavimų.

Lobistinės veiklos garantijos. Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ir asmenys, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką, privalo sudaryti sąlygas lobistams atlikti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatytus teisėtus veiksmus, nevaržyti teisėtus lobistų veiklos ir leisti jiems nekliudomai įgyvendinti lobistinės veiklos užsakovų teisėtus interesus, taip pat sudaryti sąlygas Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai įgyvendinti įstatymuose nustatytas lobistinės veiklos priežiūros funkcijas.

Pažymėtina, jog asmeniui, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, draudžiama iš lobistų priimti dovanas ar kitokį atlygį.

Kas nėra pripažįstama kaip lobistinė veikla?

- 1) peticijos, referendumo, piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisės įgyvendinimas atitinkamai pagal Lietuvos Respublikos peticijų įstatymą, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymą ir Lietuvos Respublikos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymą;
- 2) konsultavimosi su visuomene metu gauti pasiūlymai ir vertinimai pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymą;

- 3) valstybės politikų, valstybės pareigūnų ar valstybės tarnautojų veiksmai, inicijuojant, rengiant, svarstant teisės aktų projektus ir priimant teisės aktus, atliekami pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas, ir kitų asmenų, kurie pagal teisės aktų nustatyta tvarka jiems suteiktas pareigines funkcijas dalyvauja rengiant, svarstant ir priimant teisės aktus ar administracinius sprendimus, veikla;
- 4) asmenų veikla, kai jie valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų iniciatyva ir kvietimu atlygintinai ar neatlygintinai kaip ekspertai ar specialistai dalyvauja susitikimuose, posėdžiuose, pasitarimuose teisės aktų projektams rengti pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymą;
- 5) viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų, jų dalyvių, žurnalistų veikla renkant, rengiant, skelbiant ir skleidžiant viešąją informaciją pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymą;
- 6) fizinio asmens pareikšta nuomonė dėl teisėkūros;
- 7) kitos specialiųjų įstatymų arba įstatų nustatyta tvarka vykdomos veiklos, kurios tenkina viešąjį interesą.

Taip pat, siekiant kuo stipresnės demokratijos bei pilietinės visuomenės, svarbu suvokti, jog lobistinė veikla gali būti ir neteisėta. Juolab kad LR Lobistinės veiklos įstatymas bei kiti LR teisės aktai už tai numato atsakomybę – LR Lobistinės veiklos įstatymo reikalavimus pažeidę asmenys atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Asmenys, neteisėta lobistine veikla padarę žalos kitiems asmenims, ją atlygina Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Lobistinė veikla yra neteisėta, jeigu:

1. ją vykdo į lobistų sąrašą neįrašytas asmuo;
2. asmuo ją vykdo po to, kai jo lobistinė veikla Lobistinės veiklos įstatymo nustatyta tvarka buvo sustabdyta ir apie sustabdymą jis buvo informuotas;
3. lobistas klaidina ar apgaudinėja asmenį, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, pateikdamas tikrovės neatitinkančius faktus ar aplinkybes dėl teisės akto ar administracinio sprendimo priėmimo arba nepriėmimo;
4. ja siekiama daryti įtaką, kad būtų priimtas arba nepriimtas teisės aktas, administracinis sprendimas, kuris tiesiogiai susijęs su lobisto išrinkimu valstybės politiku ar skyrimu į valstybės politiko, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ar teisėjo pareigas;
5. veikiama nesudarius lobistinės veiklos sutarties, be juridinio asmens pavedimo ar nesamo lobistinės veiklos užsakovo vardu;
6. lobistas vienu metu atstovauja priešingus interesus turintiems lobistinės veiklos užsakovams.

Daugiau informacijos apie lobistus, jų sąrašas, aktualios dokumentų formos ir pan. pateikiamos internetinėje svetainėje – www.lobistai.lt

Susipažinkite su informacija, pateikta Lobistų skaidrumo registre (www.lobistai.lt).

- Registruoti lobistai ir jų vykdyta veikla
- Lobistų deklaracijos
- Aktualios dokumentų formos (prašymai, anketos, pažymėjimas)

7. SAVIVALDYBĖ IR VIETOS BENDRUOMENĖS

Kuriant aktyvią pilietinę visuomenę svarbu, kad piliečiai jaustų pareigą ir norėtų įsitraukti į šalies, miesto valdymą, dalyvautų tiek priimant, tiek įgyvendinant viešosios politikos sprendimus. Toks dalyvavimas ir įsitraukimas prisideda prie pilietinės visuomenės stiprinimo, viešosios politikos sprendimų skaidrumo.

Pagrindiniai įstatymai, reglamentuojantys valstybės, NVO ir piliečių bendradarbiavimą Lietuvos Respublikos Konstitucija

- Lietuvos Respublikos piliečiams laiduojama teisė dalyvauti šalies valdyme tiesiogiai ir per demokratiškai išrinktus atstovus (33 straipsnis)
- Įtvirtinta peticijos teisė (33 straipsnis)
- Įtvirtinta teisė reikalauti skelbti referendumą (9 straipsnis)
- Įtvirtinta teisė inicijuoti įstatymo leidybą (36 straipsnis)
- Įtvirtinta teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas, asociacijas (35 straipsnis)

Lietuvos Respublikos įstatymai

- LR Nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas
- LR Peticijų įstatymas
- LR Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas
- LR Referendumo įstatymas
- LR Teisėkūros pagrindų įstatymas
- LR Teisės gauti informaciją įstatymas
- LR Viešojo administravimo įstatymas
- LR Vietos savivaldos įstatymas

PROGRAMOS IR STRATEGIJOS:

- Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programa
- Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“
- Vietos bendruomenių savivaldos programa
- Nevyriausybinų organizacijų ir bendruomenių plėtros programa

KITI DOKUMENTAI:

- LR Seimo statutas
- LR Vyriausybės darbo reglamentas
- Savivaldybių tarybų veiklos reglamentai

TARPTAUTINIAI DOKUMENTAI:

- Europos vietos savivaldos chartija
- Europos vietos savivaldos chartijos papildomas protokolai dėl teisės dalyvauti sprendžiant vietos valdžios reikalus
- Europos Tarybos Ministrų komiteto Rekomendacija Rec(2001)19 valstybėms narėms dėl gyventojų dalyvavimo vietos viešajame gyvenime
- Europos socialinė chartija
- Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija
- JTO Visuotinė žmogaus teisių deklaracija

7.1 Įsitraukimo ir įtakos darymo viešiesiems sprendimams būdai

Skiriami du piliečių įsitraukimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose būdai:

Pasyvus – teisė gauti informaciją, valstybės, savivaldybės institucijų ir įstaigų prievolė konsultuotis su piliečiais bei nevyriausybinėmis organizacijomis.

Aktyvus – aktyvus įsitraukimas ir dalyvavimas rengiant, tobulinant strateginius planus, įsitraukiant į įvairias darbo grupes, tarybas, dalyvaujant viešose diskusijose, pristatymuose, aptarimuose ir pan.

Piliečiams sudaryta teisė dalyvauti priimant sprendimus:

BALSAVIMAS RINKIMUOSE – kiekvienas balsavimo teisę turintis pilietis turi teisę rinkti, kas atstovaus jo interesams, renkant Lietuvos Respublikos prezidentą, atstovus į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos Seimo narius, Savivaldybių tarybos narius bei miestų merus.

DALYVAVIMAS NVO VEIKLOJE – kiekvienas asmuo turi teisę įsitraukti į nevyriausybines organizacijas, sprendžiant visuomenei aktualias problemas, patys steigti šias organizacijas, tapti jų darbuotojais ar savanoriais.

TEISĖKŪROS PROCESO INICIJAVIMAS. Kaip minėta ankstesniuose šio leidinio skyriuose, 50 000 piliečių turi teisę inicijuoti įstatymą; 300 000 piliečių – inicijuoti referendumą, net ir vienas pilietis turi teisę ir gali pateikti peticiją žmogaus teisių ir laisvių, reformų bei kitais svarbiais klausimais tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu.

DALYVAVIMAS VIEŠOSIOSE KONSULTACIJOSE – kiekvienas pilietis turi teisę dalyvauti konsultacijose ir išsakyti savo nuomonę / poziciją rengiant teisės aktus, renkantis iš galimų variantų ir pan.

DALYVAVIMAS POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOJE, KANDIDATAVIMAS. Pilietis gali būti išrinktas į valdžios institucijas bei tapti jį išrinkusių žmonių atstovu.

Toliau pateikiama informacija apie aktyvius įsitraukimo būdus, kuriais turi teisę naudotis piliečiai ar NVO sektorius.

- **Kreipimasis į politikus**

Lietuvos gyventojams sudarytos sąlygos stebėti politikų darbą (socialinėje erdvėje, sukurtuose puslapiuose, kur pateikiama informacija apie politikų darbotvarkes, posėdžių transliacijų medžiaga ir pan.), į juos galima kreiptis viešai, pasinaudojant socialiniais tinklais, siunčiant užklausas el. paštu, inicijuojant straipsnius ir temas žiniasklaidoje, socialiniuose tinkluose, kurie tampa vis populiariesni.

- **Įsitraukimas į politinių partijų veiklą**

Norint iš arčiau susipažinti su politiniu gyvenimu, įsitraukti į įvairias veiklas piliečiams sudaryta galimybė įsitraukti į politinių partijų veiklą.

LR Teisingumo ministerijos duomenimis (2018-04-16) šiuo metu Lietuvoje veikia 24 politinės partijos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ PARTIJŲ SĄRAŠAS

Pavadinimas	Interneto svetainė	Partijų narių skaičius 2018 m. kovo 1 d. (LR Teisingumo ministerijos duomenys)
„Drąsos kelio“ politinė partija	www.drassoskeliaspartija.lt	2479
Darbo partija	https://www.darbopartija.lt/	14459
Emigrantų partija	https://lt-lt.facebook.com/Emigrantų-Partija-251631124915712/	4503
Kartų solidarumo sąjunga	N/D	3162
Kovotojų už Lietuvą sąjunga	N/D	2094
Lietuvos centro partija	https://www.centropartija.lt/	3946
Lietuvos krikščioniškosios demokratijos partija	https://www.facebook.com/pages/category/Political-Party/Lietuvos-krikščioniškosios-demokratijos-partija-222026094827226/	2047
Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)	www.lis.lt	4311
Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga	www.awpl.lt/?lang=lt	2173
Lietuvos liaudies partija	https://www.facebook.com/lietuvosliaudiespartija/	2660
Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	www.liberalai.lt	7890
Lietuvos rusų sąjunga	sojuzrus.lt/	2127
Lietuvos socialdemokratų darbo partija	https://www.facebook.com/LSDDPartija/	3000
Lietuvos socialdemokratų partija	https://www.lsdpl.lt	18532
Lietuvių tautininkų ir respublikonų sąjunga	https://tautininkai.lt/	3376
Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	www.lvzs.lt/	4312
Lietuvos žaliųjų partija	www.lzp.lt/	2206
Partija „Jaunoji Lietuva“	https://www.facebook.com/partijaJaunojiLietuva/	2007
Partija „Tvarka ir teisingumas“	www.tvarka.lt/	12283
Politinė partija „Lietuvos sąrašas“	lietuvossarasas.lt/	2001
Politinė partija „Profesinių sąjungų centras“	N/D	2263
Politinė partija „Rusų aljansas“	N/D	2009
Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	https://tsajunga.lt/	14523
Žemaičių partija	zemaiciupartija.lt/	2031

- **Dalyvavimas valstybės / savivaldybių institucijų posėdžiuose**

Piliečiai, nevyriausybinų organizacijų atstovai, atskirų sričių specialistai turi galimybę dalyvauti įvairių institucijų posėdžiuose, būti įtraukti / ištraukti / būti deleguoti į darbo grupes, komisijas. Savivaldybių tarybų posėdžiai, Seimo, Vyriausybės posėdžiai yra vieši – juos galima stebėti internetu arba dalyvauti tiesiogiai (tačiau reikėtų atsižvelgti į kiekvienos institucijos taisykles bei tvarką ir jų laikytis, pvz., iš anksto užsiregistruoti į vykstančius posėdžius ir pan.). Šiuose posėdžiuose pakeisti sprendimų beveik neįmanoma, tačiau yra galimybė išsakyti savo poziciją ir požiūrį. Norint daryti įtaką sprendimams reikėtų įsitraukti į ankstesnius sprendimų priėmimo proceso etapus, iki sprendimų projektams pasiekiant galutinį posėdį.

Informacija apie komitetų, tarybų, darbo grupių formavimą ir galimybes deleguoti atstovus dažniausiai skelbiama savivaldybių, susijusių institucijų interneto svetainėse.

7.2 Formalios ir neformalios e. demokratijos priemonės

„Eurostat“ duomenimis, 2016 m. 79 proc. ES gyventojų (16–74 m.) bent kartą per savaitę buvo prisijungę prie interneto. Internetas tapo neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi, bene kasdien kiekvienas iš mūsų lankosi įvairiuose naujienų portaluose, socialiniuose tinkluose. Todėl naujų informacinių ir komunikacinių priemonių pasitelkimas demokratinuose procesuose sulaukia vis daugiau dėmesio.

E. demokratijos tikslas – skatinti, užtikrinti ir pagerinti skaidrumą, atskaitomybę, reagavimą, įsitraukimą, svarstymą, įtraukumą, prieinamumą, dalyvavimą, subsidiarumą ir socialinę sanglaudą. Pagal šį principą išskiriamos trys sąvokos:

E. demokratija – naujų informacinių ir ryšių technologijų (IRT) naudojimas siekiant sukurti viešų konsultacijų ir dalyvavimo kanalus (pavyzdžiui, e. parlamento, e. iniciatyvų, e. balsavimo, e. peticijų, e. konsultacijų).

E. valdymas – IRT naudojimas siekiant nustatyti ryšių kanalus, kuriais būtų įtraukti įvairūs suinteresuotieji subjektai, norintys pareikšti savo nuomonę apie politinių sprendimų priėmimo procesą (pavyzdžiui, per elektronines viešas konsultacijas).

E. valdžia – IRT naudojimas viešojo sektoriaus veikloje, visų pirma siekiant, kad valdžios institucijos teiktų informaciją ir paslaugas asmenims elektroniniu būdu.

ES pavyzdžiai

Abėcėlinė rodyklė | Svetainės struktūra | paieška | kontaktai | Tiesinė informacija | Slapukai | Lietuvių (lt)

EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVA
Oficialus registras

European Citizens' Initiative

Imkitės iniciatyvos

Darykite didesnę įtaką politikai, kuri svarbi jūsų gyvenimui. Europos piliečių iniciatyva yra unikali ir naujoviška priemonė, kuria naudodamiesi piliečiai, paraginę Europos Komisiją siūlyti teisės aktus, gali kurti Europos ateitį. Kai iniciatyva paremiama 1 milijonu parašų, Komisija sprendžia, kokių tolesnių veiksmų imtis.

Pasirašomos iniciatyvos | Sėkmingos iniciatyvos | Pradėti iniciatyvą

Naujienos

Reglamento peržiūra

- 11/09/2018 - Užregistruota nauja iniciatyva: End the Cape Age - pranešimas spaudai
- 23/08/2018 - Skelbimas apie renginį Lenkijoje: rugsejo 17 d. vykstame į Lenkiją! Norite pasidalyti žiniomis, kaip pasiekti, kad veiktų Europos masto dalyvaujamoji demokratija? Dalyvaukite seminare (būtina turėti kvietimą). Jei susidomėjote, registruokites [čia](#).
- 23/08/2018 - Skelbimas apie renginį Lietuvoje: rugsejo 7-8 d. prisijunkite prie mūsų Birštone rengiamame festivalyje „Būtent!“. Daugiau informacijos pateikiama [čia](#).
- 23/07/2018 - Užregistruota nauja iniciatyva: Permanent European Union Citizenship - pranešimas spaudai
- 19/07/2018 - Užregistruota nauja iniciatyva: Stop starvation for 8% of the European population! - pranešimas spaudai

Komunikacijos kampanija | Forumas

Naudodamiesi dalyvaujamosios demokratijos priemone, Europos piliečių iniciatyva, piliečiai gali siūlyti konkrečius teisinius pokyčius bet kokioje srityje, kurioje Europos Komisija turi įgaliojimus siūlyti teisės aktus, pavyzdžiui, aplinkos, žemės ūkio, energetikos, transporto ar prekybos. Ši priemonė suteikia galimybę skirtingų valstybių narių piliečiams sutelkti jėgas ir drauge veikti ES politikos formavimo procesuose rūpimu klausimu.

Pradėti iniciatyvą gali 7 ES piliečiai, gyvenantys bent 7 skirtingose valstybėse narėse ir sulaukę tokio amžiaus, kad turėtų teisę balsuoti. Kai surenkamas **1 milijonas** iniciatyvai pritariančių piliečių parašų ir jeigu bent 7 šalyse surenkamas minimalus būtinas jų skaičius, Europos Komisija turi nuspręsti, ar imtis veiksmų.

Piliečių iniciatyvos taisyklės ir procedūros nustatytos 2011 m. vasarį Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos priimtame ES reglamente.

Piliečių iniciatyvos procedūra

Šiuo metu keturiems užregistruotiems prašymams jau pavyko pasiekti 1 mln. parašų ribą:

<p><u><i>Uždrausti glifosatą ir apsaugoti žmones ir aplinką nuo toksiškų pesticidų</i></u></p>	<p>Pagrindiniai tikslai: Uždrausti glifosato herbicidus; užtikrinti, kad mokslinis pesticidų vertinimas, kuriuo remiasi ES reguliavimo institucijos, būtų grindžiamas tik paskelbtais tyrimais, kuriuos užsakė kompetentingos valdžios institucijos, o ne pesticidų pramonės atstovai; nustatyti ES masto privalomus pesticidų naudojimo mažinimo tikslus siekiant, kad ateityje jie apskritai nebūtų naudojami.</p>
<p><u><i>Stop vivisection</i></u></p>	<p>Pagrindiniai tikslai: Atsižvelgiant į aiškius etinius prieštaravimus dėl bandymų su gyvūnais ir į rimtus mokslinius principus, pagal kuriuos „gyvūnų modelis“ negalioja nuspėjant žmogaus reakciją, reikalaujama, kad Europos Komisija panaikintų Direktyvą 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos ir pateiktų naują pasiūlymą, kuriuo būtų panaikinti bandymai su gyvūnais ir vietoj to nustatyta prievolė biomedicinos ir toksikologijos moksliniams tyrimams naudoti duomenis, tinkamus žmonių rūšiai.</p>

<u>Vienas iš mūsų</u>	Pagrindiniai tikslai: gerbti žmogaus embriono orumą ir neliečiamumą. Tai įtvirtinta ETT Brüstle byloje, kurioje embrionas apibrėžtas kaip žmogaus vystymosi pradžia. ES, siekdama nuoseklumo tose savo kompetencijos veiklos srityse, kurios susijusios su žmogaus embriono gyvybe, turi uždrausti ir nutraukti veiklos, galinčios baigtis žmogaus embriono sunaikinimu, finansavimą – pirmiausia mokslinių tyrimų, vystomojo bendradarbiavimo ir visuomenės sveikatos srityse.
<u>Vanduo ir sanitarinės paslaugos yra žmogaus teisė! Vanduo yra visuotinė nuosavybė, o ne prekė!</u>	Pagrindiniai tikslai: ES įstatymas turi įpareigoti vyriausybes užtikrinti pakankamą visų gyventojų aprūpinimą švariu geriamu vandeniu bei sanitarinių paslaugų tiekimą jiems. Reikalaujama, kad: 1. ES institucijos bei šalys narės būtų įpareigosios užtikrinti visų gyventojų teisę į vandenį ir sanitarines paslaugas. 2. vandens tiekimui ir vandens išteklių naudojimui negaliojotų vidaus rinkos taisyklės, o vandens tiekimo paslaugos nebūtų liberalizuojamos. 3. ES rodytų daugiau iniciatyvos siekdama, jog vanduo ir sanitarinės paslaugos būtų prieinamos visiems.

7.3 Įsitraukimas į vietos savivaldos procesus

Savivaldybių lygmeniu piliečiai, NVO sektorius pasinaudodami e. demokratijos įrankiais turi galimybę įsitraukti ir dalyvauti vietos savivaldos sprendimų priėmimo procesuose:

- **E. teisėkūros** (svarstomų teisės aktų projektų, su jais susijusių dokumentų peržiūra ir komentavimas; priimtų teisės aktų projektų, su jais susijusių dokumentų peržiūra ir komentavimas)
- **E. konsultacijų** (registracija į konsultacijas, galimybė užduoti klausimus savivaldybės darbuotojams)
- **E. skundų** (skundų pateikimas ir registravimas internetu; galimybė žemėlapyje pranešti apie konkrečioje vietovėje esančią problemą)
- **E. prašymų** (prašymų pateikimas ir registravimas internetu)
- **E. iniciatyvų** (pasiūlymų pateikimas)
- **E. peticijų** (peticijų pateikimas ir registravimas internetu)
- **Apklausų** (dalyvavimas savivaldybės vykdomose apklausose, savo pozicijos ir nuomonės išsakymas).

Kiekvienam piliečiui savivaldybių interneto svetainėse sudaryta galimybė:

- Peržiūrėti vadovų darbotvarkes.
- Peržiūrėti Tarybos posėdžių dienotvarkes, medžiagą, vaizdo įrašus.
- Peržiūrėti informaciją apie savivaldybės komitetų ir komisijų posėdžius.
- Įsitraukti į gyventojų ir savivaldybės diskusijų forumus (dažniausiai per savivaldybės turimus puslapius socialiniuose tinkluose).

7.4 Gyvenamosios vietovės bendruomenės interesų atstovavimas ir gynimas

Nuo 2008 m. LR Vietos savivaldos įstatyme atsirado svarbi dalis, reglamentuojanti gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovo – **seniūnaičio** veiklą. Seniūnaitis atstovauja kolektyviniams, aktualiems bendruomenei interesams valstybės ir savivaldybių institucijose, santykiuose su kitais asmenimis seniūnaičio kompetencijai priskirtais klausimais.

LR Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintos šios **Seniūnaičio teisės ir pareigos**

1. Seniūnaitis, atstovaudamas seniūnaitijos gyventojų interesams seniūnijoje, savivaldybės institucijose ir savivaldybės teritorijoje veikiančiose valstybės įstaigose:

1. turi teisę tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant savivaldybės institucijų sprendimų projektus, kai sprendžiami klausimai yra susiję su jo atstovaujamos gyvenamosios vietovės bendruomenės viešaisiais reikalais;
2. dalyvauja svarstant klausimus dėl piniginės socialinės paramos skyrimo Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka;
3. dalyvauja pretendentų į seniūno pareigas konkurso komisijoje;
4. dalyvauja organizuojant gyventojų apklausas ir gyventojų susitikimus su Savivaldybės tarybos nariais, seniūnu, savivaldybės administracijos direktoriumi arba šio įgaliotu atstovu, kitais savivaldybės ir valstybės institucijų ir įstaigų atstovais;
5. dalyvauja seniūnaičių sueigoje;
6. kalendoriniams metams pasibaigus per 2 mėnesius seniūnaitijos gyventojams pateikia praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą ir veiklos kryptis kitiems kalendoriniams metams.

Remiantis LR Vietos savivaldos įstatymu **seniūnaitis skatina gyventojus:**

1. prižiūrėti gyvenamosios vietovės teritoriją, rūpintis aplinkos apsauga;
2. rūpintis labiausiai pažeidžiamais bendruomenės nariais (socialinę riziką patiriančiomis šeimomis, nepilnamečiais, vienais gyvenančiais asmenimis, neįgaliaisiais ir kt.);
3. organizuoti sveikatinimo, kultūros ir sporto renginius ir juose dalyvauti;
4. organizuoti bendruomenės saugumo užtikrinimo priemones ir jose dalyvauti;
5. puoselėti savo gyvenamosios vietovės materialųjį ir nematerialųjį paveldą.

Teisės aktai, reglamentuojantys seniūnaičių veiklą:

- Vietos savivaldos įstatymas
- Savivaldybės tarybos sprendimai
- Teismų išaiškinimai

Įdomi informacija:

<p>Savivaldybių skaidrumo vertinimas</p>	<p>www.jurgiokepure.lt</p>	<p>„Jurgiokepure.lt“ – „Transparency International“ Lietuvos skyriaus iniciatyva, paprastai ir aiškiai pristatanti Savivaldybių tarybas bei atskleidžianti, kiek informacijos apie veiklą teikiama savivaldybių interneto svetainėse.</p>
<p>Lietuvos savivaldybių indeksas</p>	<p>https://www.llri.lt/tyrimai/lietuvos-savivaldybiu-indeksas</p>	<p>Kasmetinis LLRI leidinys, parodantis, kiek ir kaip savivaldybėse yra užtikrinama žmogaus ekonominė laisvė. LLRI tyrimu siekia padėti savivaldybėms įsivertinti, pasimokyti iš kitų savivaldybių. Taip pat paskatinti keistis ir tobulėti – kad gyventojams, investuotojams ir savivaldybių darbuotojams jų savivaldybėje gyventi ir dirbti būtų geriau, naudingiau, paprasčiau.</p>

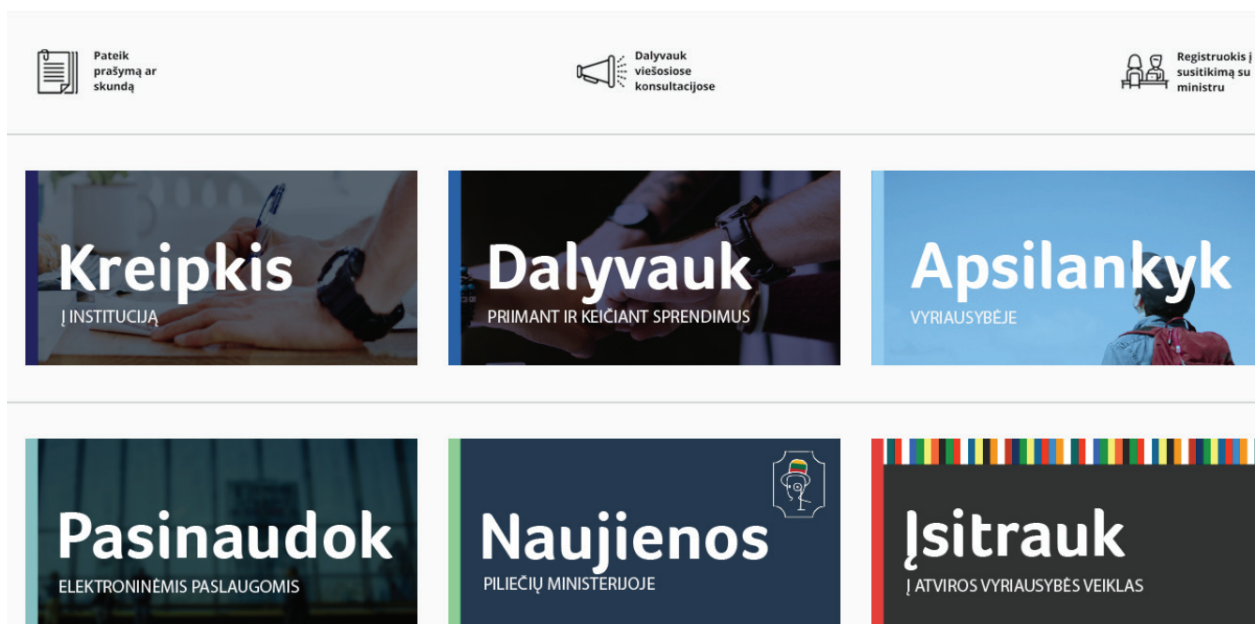
<p>Pilietinės galios indekso tyrimai</p>	<p>http://www.civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/</p>	<p>Pilietinės visuomenės instituto ilgalaikis tyrimų projektas, siekiant nustatyti visuomenės pilietinės galios indeksą. Šis indeksas atskleidžia, kaip kinta visuomenės pilietinės galios: ar auga žmonėms įgyjant vis daugiau demokratinės patirties ir įgūdžių, ar mažėja stiprėjant politiniam susvetimėjimui.</p>
---	--	--

7.5 E. Įrankiai dalyvavimui viešojo valdymo procesuose

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos, įgyvendinusios projektą „Elektroninės demokratijos paslaugų plėtra Lietuvos Respublikos Vyriausybėje“, sukūrė elektroninę priemonę, prisidedančią prie:

- Vyriausybės ir visuomenės sąveikos stiprinimo;
- visuomenės informuotumo gerinimo;
- sąlygų Lietuvos gyventojams, užsienyje gyvenantiems Lietuvos Respublikos piliečiams lengviau ir paprasčiau susipažinti su jiems svarbia informacija apie Vyriausybės rengiamus ir priimtus sprendimus sudarymo;
- bendradarbiavimo siūlant, rengiant, svarstant ir priimant jiems rūpimus nutarimus;
- informavimo apie pateiktą skundą, prašymų, pareiškimų nagrinėjimo eigą.

Sukurta elektroninės demokratijos viešoji paslauga „**E. pilietis**“, kurios tikslas – įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimą.

Dalyvavimas **viešosiose konsultacijose** ir siūlymų teikimas dėl paslaugų gerinimo Lietuvos Respublikos institucijose: <http://epilietis.lrv.lt/lt/dalyvauk-priimant-ir-keiciant-sprendimus/dalyvauk-viesosiose-konsultacijose-1>.

Prašymų, skundų pateikimas administravimo subjektams dėl administracinės paslaugos suteikimo, administracinio sprendimo priėmimo, viešojo administravimo subjektų veiksmų, neveikimo ar administracinių sprendimų apskundimo, nuomonės pareiškimo, pasiūlymų pateikimo, informacijos apie institucijų veiklą gavimo – <http://epilietis.lrv.lt/lt/kreipkis-i-institucija/pateik-prasyma-skunda>

Vyriausybės kanceliarijos **informacijos sklaidos kanalas** „Piliečių ministerija“ – <https://www.facebook.com/pilieciuministerija/>

Teisėkūros iniciatyvos

Teisingumo ministerija laukia piliečių, nevyriausybinų organizacijų ir kitų suinteresuotų grupių pasiūlymų dėl teisinės aplinkos tobulinimo. LR Teisingumo ministerijos internetinėje svetainėje (<http://tm.lt/teisini/>) galima pateikti savo siūlymą, kaip spręsti konkrečią problemą keičiant esamus ar sukuriant naujus teisės aktus.

Svarstant įvairius teisės aktų projektus, teikiant jiems pastabas ir pasiūlymus aktyviai dalyvauti kviečiamos ir nevyriausybines organizacijos. Joms taip pat sudaryta galimybė gauti tiesioginę informaciją apie Teisingumo ministerijos parengtus teisės aktų projektus.

7.6 Kitos neformalios pilietinio raštingumo iniciatyvos

 Parašyk jiems	<p>Viešosios įstaigos „Transparency International“ Lietuvos skyriaus projektas, padedantis piliečiams sužinoti ir parašyti savo atstovams valstybės institucijose.</p> <p>Prieiga internetu: www.parasykjiems.lt</p>
	<p>LR Seimo stebėsenos portalas, leidžiantis sužinoti, kaip balsavo Seimas.</p> <p>Prieiga internetu: www.manoseimas.lt</p>
 ŽINAU, KĄ RENKU	<p>Politinės stebėsenos platforma, suteikianti galimybę bendrauti su politikais, susipažinti su jų veikla ir rinkiminėmis programomis.</p> <p>Prieiga internetu: www.zin aukarenku.lt</p>
	<p>El. demokratijos socialinis tinklas, kuriame dalyvaujantys sąmoningi Lietuvos piliečiai patys kuria Lietuvą tokią, kokią ją nori matyti. Portalas, paremtas Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos, Referendumų ir Elektroninio parašo įstatymais, siūlo teisėtą, nemokamą būdą teikti pilietines iniciatyvas ir palaikyti jas, pasirašant el. būdu.</p> <p>Prieiga internetu: www.lietuva2.lt.</p>
	<p>Puslapis skirtas elektroninių peticijų kūrimui, paskelbimui internete ir jų pasirašymui.</p> <p>Prieiga internetu: www.peticija.lt</p>
	<p>Galimybė pranešti apie pastebėtus nesąžiningumo atvejus ir nusižengimus rinkimų metu.</p> <p>Prieiga internetu: www.baltosiospirstines.lt</p>

Užduotys:

1. Politinės partijos

Siekdami įsitraukti į politinį gyvenimą, tapti partijų nariais, apžvelkite Lietuvoje veikiančias partijas:

- Susipažinkite su partijų vykdoma veikla, veiklos programomis, pagrindinėmis vertybėmis;
- Kuri partija artimiausia jums?
- Ar jus dominanti partija turi savo skyrius mieste, kuriame gyvenate? Ar vykdo narių priėmimą?
- Jei partija sudaro galimybes susitikti ir priimti sprendimą dėl stojimo į partiją – nuvykite į jų būstinę, pabendraukite, užduokite jums rūpimus klausimus, siekdami išsiaiškinti, ar norite prisidėti prie partijos vykdomos veiklos.

2. Vietos savivalda

- Susipažinkite su Jūsų miesto savivaldybėje veikiančiais komitetais, tarybomis, jų vykdoma veikla. Stebėkite informaciją savivaldybės internetinėje svetainėje. Joje skelbiama informacija apie planuojamus posėdžius, pristatymus, svarstymus, komitetų, tarybų formavimą ir narių atranką. Jei vyksta jums įdomūs ir aktualūs svarstymai – užsiregistruokite ir sudalyvaukite.
- Susipažinkite su savo miesto savivaldybės e. demokratijos įrankiais, kaip ir kur galite kreiptis, išsakyti savo nuomonę ir poziciją.
- Jums sudaryta galimybė internetu (arba gyvai) stebėti miesto tarybos posėdžius, sudalyvaukite ir stebėkite miesto tarybos narių veiklą, susipažinkite su tarybos dienotvarke ir svarstomais klausimais.
- Peržiūrėkite savo miesto vadovų darbotvarkes – kokie klausimai ir darbai vyksta?
- Peržiūrėkite informaciją apie savo miesto savivaldybės komitetų ir komisijų posėdžius, kokie klausimai buvo svarstomi, kokie sprendimai buvo priimti?
- Įsitraukite į gyventojų ir savivaldybės diskusijų forumus (per savivaldybės interneto svetainę arba jų paskyras socialiniuose tinkluose)
- Susipažinkite su savivaldybių skaidrumo vertinimu interneto svetainėje www.jurgiokepure.lt. Kaip atrodo jūsų miesto savivaldybė kitų savivaldybių kontekste? Ką jūs, kaip aktyvūs piliečiai galite šitoje vietoje pakeisti, kad situacija gerėtų? Kokiomis priemonėmis ir būdais tai galite padaryti?

3. E. įrankiai dalyvavimui viešojo valdymo procesuose

- Susipažinkite su elektroninės demokratijos viešąja paslauga „**E. pilietis**“ (kokios paslaugos prieinamos, kaip galite įsitraukti)?
- Kaip galite įsitraukti ir dalyvauti viešosiose konsultacijose?
- Peržiūrėkite kaip ir kur galite teikti prašymus bei skundus
- Stebėkite informacijos sklaidą kanale „Piliečių ministerija“ socialiniame tinkle Facebook.
- Susipažinkite su kitomis neformaliomis pilietinio raštingumo iniciatyvomis, sužinokite kaip galite įsitraukti/prisidėti prie jų veiklos.

8. ASMENŲ TEISĖ GAUTI INFORMACIJĄ IŠ VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ, ĮMONIŲ IR VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ

LR Konstitucijos 5 str. numatoma, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Kaip jau minėta įvade, Lietuvos Respublikos Konstitucija kaip aukščiausią galią turintis, pagrindinis teisės aktas įtvirtina pamatines tiek piliečių, tiek kitų asmenų teises⁶³. Taip pat nustato bendruosius principus, užtikrinančius asmenų dalyvavimą viešųjų reikalų tvarkyme, sprendimų priėmime. Asmenys, įgyvendindami savo teisę dalyvauti viešųjų reikalų tvarkyme, sprendimų priėmime, turi teisę teikti valdžios institucijoms įvairius pasiūlymus (peticijos teisė, referendumo teisė ir pan.), konsultuotis, gauti informaciją bei dokumentus, taip pat manant, jog valdžios institucijos, jų tarnautojai elgiasi neteisėtai, teikti skundus. Šiame leidinio skyriuje bus teikiamas dėmesys tik į prašymus, kaip jie yra apibrėžti LR Viešojo administravimo įstatyme, t. y. su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusiję asmens kreipimaisi į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus⁶⁴. Tam, kad būtų užtikrintas dialogas tarp piliečių ir kitų asmenų su valdžios institucijomis, yra priimti pagrindiniai atitinkami teisės aktai⁶⁵, reguliuojantys šią sritį:

1. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas.

Šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje⁶⁶.

2. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas.

Šis įstatymas nustato asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių ir viešųjų įstaigų (valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių ir viešųjų įstaigų, finansuojamų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotų atlikti viešąjį administravimą arba teikiančių asmenims viešąsias ar administracines paslaugas ar vykdančių kitas viešąsias funkcijas) informaciją ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešoji funkcija), įgyvendinimo priemonės ir tvarką⁶⁷.

⁶³ Šiuo atveju reikia atkreipti dėmesį, jog piliečių ir asmenų sąvokos yra naudojamos ne atsiktinai. Pažymėtina, jog skirtingo lygmens sprendimų priėmime, ir / ar tiesioginiame dalyvavime priimant sprendimus, gali dalyvauti išimtinai tik piliečiai, pvz.: Įstatymų leidybos teisę taip pat turi Lietuvos Respublikos piliečiai, Konstitucijos 68 str., tačiau Savivaldybės tarybos nariu gali tapti ir asmuo, kuris turi teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje ir turi šią teisę patvirtinantį dokumentą, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 2 str. 2-3 p.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975)

⁶⁵ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975); Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779; TAR, 2017-11-22, Nr. 2017-18411); Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008; TAR, 2016-10-17, Nr. 2016-25262)

⁶⁶ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975)

⁶⁷ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008; TAR, 2016-10-17, Nr. 2016-25262)

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“.

Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose. Nagrinėjant prašymus ir skundus, Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek tų klausimų nereglamentuoja specialieji įstatymai, tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar jų pagrindu priimti teisės aktai⁶⁸.

Pažymėtina, jog jeigu informacijos bei dokumentų tvarkymą, teikimą ir skelbimą reglamentuoja kiti atitinkamos srities įstatymai, tai anksčiau nurodyti teisės aktai taikomi tiek, kiek kiti įstatymai nenustato kitaip.

Bendrieji reikalavimai prašymui ir / ar skundai, teikiamam viešojo administravimo subjektui. Paprastai viskas priklauso nuo to, kokio pobūdžio yra prašymas ir kokios informacijos ir / ar dokumentų yra siekiama gauti. Bendrieji reikalavimai yra nurodyti **Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse⁶⁹**. Prašymus ir skundus raštu galima pateikti tiesiogiai asmeniui ar jo atstovui atvykus į instituciją, atsiuntus prašymą ar skundą paštu arba elektroninėmis priemonėmis: elektroniniu būdu per specialiai tam sukurtą informacinę sistemą, faksu ar elektroniniu paštu. Prašymus žodžiu galima pateikti tiesiogiai asmeniui ar jo atstovui atvykus į instituciją ar elektroninėmis priemonėmis: telefonu ar garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo ir įrašymo priemonėmis. Elektroninėmis priemonėmis gali būti teikiami tik tokie prašymai, kuriems pateikti pagal institucijoje patvirtintą administracinės ar viešosios paslaugos teikimo aprašymą asmuo neprivalo pateikti asmens tapatybę patvirtinančio dokumento. Prašymas ir skundas raštu turi būti: parašytas valstybine kalba arba turėti vertimą į valstybinę kalbą; kurio tikrumas būtų paliudytas Lietuvos Respublikos notariato įstatymo nustatyta tvarka; parašytas įskaitomai; asmens pasirašytas. Prašyme ar skunde raštu turi būti nurodytas asmens vardas ir pavardė arba pavadinimas (jeigu kreipiamasi juridinio asmens vardu), adresas arba kiti kontaktiniai duomenys ryšiui palaikyti, kuriais asmuo pageidauja gauti atsakymą.

Atsakymai į prašymus ir / ar skundus. Į prašymus atsakoma valstybine kalba arba kita kalba, jei prašymą institucijos vadovo sprendimu buvo galima pateikti kita kalba, ir tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas, arba tokiu būdu, kuris buvo nurodytas prašyme. Atsakymai į prašymus rengiami ir saugomi laikantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro priimtų teisės aktų, reglamentuojančių dokumentų valdymą, reikalavimų. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros (*LR Viešojo administravimo įstatymo tvarka viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą*) atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779; TAR, 2017-11-22, Nr. 2017-18411)

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779; TAR, 2017-11-22, Nr. 2017-18411)

Atsakymai į prašymus rengiami atsižvelgiant į jo turinį:

- į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;
- į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;
- į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;
- į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.

Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.

Papildomus reikalavimus prašymui numato LR **Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas** – prašymai gali būti teikiami tiesiogiai, pareiškėjui atvykus į instituciją, siunčiami paštu arba teikiami elektroninėmis priemonėmis, jeigu yra galimybė nustatyti pareiškėjo tapatumą. Visi raštu, įskaitant elektroninę formą, institucijai pateikti prašymai turi būti pasirašyti pareiškėjo arba jo atstovo. Elektroninės formos prašymas turi būti pasirašytas elektroniniu parašu. Pareiškėjas, norėdamas gauti dokumentus, kreipiasi į instituciją ir pateikia prašymą. Prašyme nurodo, kokius dokumentus ir kokių būdu pageidauja gauti, savo vardą, pavardę, adresą (jeigu pareiškėjas yra fizinis asmuo) arba pavadinimą, juridinio asmens kodą, buveinės adresą, atstovo vardą ir pavardę (jeigu pareiškėjas yra juridinis asmuo) ir kontaktinius duomenis. Jeigu dėl dokumentų kreipiasi pareiškėjo atstovas, prašyme nurodoma, kokius dokumentus ir kokių būdu pageidaujama gauti, atstovo vardas, pavardė, adresas (jeigu atstovas yra fizinis asmuo), pavadinimas, juridinio asmens kodas, buveinės adresas (jeigu atstovas yra juridinis asmuo), atstovavimą liudijantis dokumentas, pareiškėjas, kurio vardu jis kreipiasi, ir kontaktiniai duomenys. Prašymo formą institucija skelbia savo interneto svetainėje⁷⁰.

Prašymo nagrinėjimas ir dokumentų ir / ar informacijos pateikimas. Institucija nagrinėja pareiškėjo prašymą ir pareiškėjui pateikia dokumentus ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Jeigu pareiškėjo buvo paprašyta patikslinti ar papildyti prašymą, prašymo nagrinėjimo ir dokumentų pateikimo terminas skaičiuojamas nuo patikslinto ar papildyto prašymo gavimo institucijoje dienos. Pažymėtina, jog tai yra bendroji tvarka, tačiau kiti įstatymai gali numatyti specializuotą tvarką, todėl kiekvienu atveju reikia pasitikrinti, ar konkreti sritis, dėl kurios yra teikiamas prašymas, nėra sureguliuota atitinkamu tą sritį reguliuojančiu įstatymu kitaip. Atsižvelgdama į pareiškėjo prašymą, institucija dokumentus pareiškėjui teikia žodžiu, raštu arba elektroniniu būdu elektroninių ryšių tinklais. Dokumentai pareiškėjui teikiami tokio turinio ir tokiu formatu, kurie naudojami institucijoje ir kurie nereikalauja papildomo dokumentų adaptavimo, apdorojimo ar kitokio perdirbimo.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008; TAR, 2016-10-17, Nr. 2016-25262)

Teisė apskūsti. Pareiškėjas turi teisę apskūsti institucijos veiksma ar neveikima, susijusį su šiame įstatyme nustatytos informacijos teikimu ir dokumentų teikimu pakartotiniam naudojimui, Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

9. VALDŽIOS INSTITUCIJŲ VEIKSMŲ TEISĖTUMO PATIKROS MECHANIZMAI

Vėl pradėdant nuo pagrindinės LR Konstitucijos normos, įtvirtinančios santykį tarp asmenų ir valdžios institucijų, dar kartą reikia paminėti, jog LR Konstitucijos 5 str. numatoma, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Šiuo atveju reikėtų pažymėti, jog ne visuomet valdžios institucijos tinkamai vykdo šį savo įsipareigojimą. Taip pat nereikėtų pamiršti, jog ne tik netinkamų bei atitinkamais atvejais neteisėtų sprendimų priėmimas turėtų būti suprantamas kaip šios pareigos nevykdymas, tačiau ir atitinkamais atvejais sprendimų nepriėmimas arba, kitaip tariant, valdžios institucijų neteisėtas neveikimas patenka į šios pareigos apimtį. Pažymėtina, jog dėl nemažo skaičiaus administracinių bylų galima prieiti prie išvados, jog valdžios institucijos ne visuomet elgiasi teisėtai asmenų, piliečių, bendruomenių ar NVO atžvilgiu, vykdydamos ar nevykdydamos savo pareigas. Dėl šios priežasties yra tikslinga trumpai aptarti valdžios institucijų veiksmų ir/ar neveikimo teisėtumo patikros mechanizmus. Manytina, jog tai yra sudedamoji pilietiškos ir atsakingos visuomenės dalis, nes jei nepavyksta konstruktyvus dialogas, konsultacijos ir bendradarbiavimas su valdžios institucijomis, jų tarnautojais ir tai pažeidžia LR teisės aktus, reguliuojančius šiuos santykius, tuomet turi suveikti valdžios institucijų veiksmų teisėtumo patikros mechanizmas, siekiant apginti atskirų individų ir / ar bendruomenių bei NVO, o atitinkamais atvejais visuomenės pažeidžiamas teises bei teisėtus interesus.

Šiame leidinio skyriuje bus teikiamas dėmesys pažeistų teisių gynybai bei apsaugai, kuomet valdžios institucijos viešojo administravimo srityje elgiasi neteisėtai. Šiuo atveju svarbu atkreipti dėmesį, jog skirtingi teisėtumo patikros mechanizmai turi skirtingus tikslus.

Kaip jau buvo anksčiau minėta, viena iš LR Viešojo administravimo įstatymo paskirčių – garantuoti asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą⁷¹.

Viešojo administravimo įstatymas numato, jog **skundas** – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti, o **viešasis administravimas** – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas.

Asmuo, dėl kurio yra pradėta administracinė procedūra, – asmuo, kuris yra padavęs skundą, arba asmuo, dėl kurio galimai pažeistų viešojo administravimo subjekto veiksmams, neveikimu ar administraciniais sprendimais teisių ir teisėtų interesų yra gautas skundas ir viešojo administravimo subjekto vadovas arba jo įgaliotas pareigūnas ar valstybės tarnautojas rašytiniu pavedimu dėl tokio skundo yra pradėjęs administracinę procedūrą.

LR Viešojo administravimo įstatymas numato, jog asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinę procedūrą savo pasirinkimu administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui įstatymų nustatyta tvarka. LR **Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas** numato, jog pareiškėjas turi teisę apskusti institucijos veiksmą ar neveikimą, susijusį su šiame įstatyme nustatytos informacijos teikimu ir dokumentų teikimu pakartotiniam naudojimui, Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

⁷¹ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975)

LR Administracinių bylų teisenos įstatymas detalizuoja administracinių ginčų sprendimą, viešojo administravimo subjektų veiksmų ar neveikimo apskundimą. Skundą (prašymą) dėl viešojo administravimo subjekto priimto teisės akto ar veiksmo (neveikimo), taip pat dėl viešojo administravimo subjekto vilkinimo atlikti veiksmus turi teisę paduoti asmenys, taip pat kiti viešojo administravimo subjektai, įskaitant valstybės tarnautojus ir pareigūnus, kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti. Su prašymais į administracinių ginčų komisiją arba administracinę teisumą kreipiasi viešojo administravimo subjektai, o su skundais – kiti asmenys⁷².

Prieš kreipiantis į administracinę teisumą, viešojo administravimo subjektų priimti individualūs teisės aktai arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus gali būti, o LR Administracinių ginčų teisenos įstatymo bei kitų įstatymų imperatyviai nustatytais atvejais – turi būti ginčijami kreipiantis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją. Jeigu įstatymai nenustato kitaip, administracinius ginčus ne teismo tvarka nagrinėja Lietuvos administracinių ginčų komisija ir jos teritoriniai padaliniai. Atskiroms administracinių ginčų kategorijoms įstatymai gali nustatyti ir kitas išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijas. Detaliau išankstinio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas.⁷³

LR Administracinių bylų teisenos įstatymas numato, jog netaikant išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka procedūros, apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja šias bylas:

- 1. dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo;**
- pagal savivaldybių tarybų prašymus dėl jų teisių pažeidimo, kai atsakovai yra valstybiniai administravimo subjektai;
- pagal Vyriausybės atstovo pareiškimus dėl savivaldybių institucijų ir jų pareigūnų teisės aktų, prieštaraujančių Konstitucijai ir įstatymams, dėl įstatymų ir Vyriausybės nutarimų (sprendimų) nevykdymo, dėl teisės aktų ar veiksmų, pažeidžiančių gyventojų ir organizacijų teises, teisėtumo;
- 4. dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo (Civilinio kodekso 6.271 straipsnis);**
- dėl tarnybinių ginčų, kai viena ginčo šalis yra valstybės tarnautojas ar pareigūnas, taip pat ginčų, kylančių dėl materialinės atsakomybės ir regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisės įgyvendinimo pagal Valstybės tarnybos įstatymą;
- dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimų ir šios komisijos kreipimūsi dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;
- dėl Seimo kontrolieriaus pareiškimų dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo;
- pagal prašymus, kai kyla ginčai tarp nepavaldžių vienas kitam viešojo administravimo subjektų dėl kompetencijos ar įstatymų pažeidimo;
- 9. pagal skundus dėl apylinkės rinkimų komisijos sprendimo arba apylinkės referendumo komisijos sprendimo dėl rinkėjų sąrašo ar piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašo padarytų klaidų;**
- dėl užsieniečių skundų dėl atsisakymo išduoti leidimą gyventi ar dirbti Lietuvoje ar tokio leidimo panaikinimo, dėl leidimų gyventi Lietuvoje pakeitimo, taip pat dėl skundų dėl prieglobsčio nesuteikimo ar panaikinimo;

⁷² Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566; TAR, 2016-06-15, Nr. 2016-16849)

⁷³ Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-310; TAR, 2016-06-15, Nr. 2016-16850)

11. pagal ypatingos valstybinės svarbos projektus įgyvendinančių institucijų pareiškimus dėl Žemės paėmimo visuomenės poreikiams teisės akto teisėtumo;
12. Apygardos administracinis teismas pirmąją instanciją taip pat nagrinėja skundus (prašymus) dėl Lietuvos administracinių ginčų komisijos, jos teritorinių padalinių ir Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o įstatymų nustatytais atvejais – ir dėl kitų išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijų priimtų sprendimų.

Pažymėtina, jog administraciniai teismai nesprenžia bylų, priskirtinų Konstitucinio Teismo kompetencijai, taip pat bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos arba kitiems specializuotiems teismams. Taip pat administraciniams teismams nepriskiriama tirti Respublikos Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės, Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų veiklos, kitų teismų teisėjų, taip pat prokurorų, ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu, ir Seimo kontrolieriaus, ir vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus sprendimų.

Kur kreiptis? Skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas tam administraciniam teismui, kurio veikimo teritorijoje yra atsakovo buveinė (gyvenamoji vieta), o jeigu atsakovas yra valstybė arba savivaldybė, – tam administraciniam teismui, kurio teritorijoje yra atsakovui atstovaujanti institucijos buveinė. Jeigu viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, veikiančio Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo patikrintas (nagrinėjamas) aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto ir (arba) kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas pagal to viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, kurio administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą. Alternatyviai bylose dėl žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo, bylose dėl pensijų skyrimo ar atsisakymo jas skirti, taip pat bylose dėl neįgaliųjų teisių gynimo pareiškėjo pasirinkimu skundas (prašymas) administraciniam teismui gali būti paduodamas ir pagal pareiškėjo gyvenamąją (buveinės) vietą.

Reikalavimai skundui. Skundai (prašymai, pareiškimai) administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui paduodami raštu. Skundai (prašymai, pareiškimai) gali būti elektroninės formos ir paduodami elektroninių ryšių priemonėmis. Skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo elektroninių ryšių priemonėmis tvarką ir skundo (prašymo, pareiškimo) formą nustato teisingumo ministras. Skundo pavyzdinė forma pateikiama šio leidinio skyriuje Priedai (Priedas Nr. 10). Skunde (prašyme, pareiškime) turi būti nurodyta:

1. administracinių ginčų komisijos arba teismo, kuriam skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas, pavadinimas;
2. pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas), asmens kodas (kodas), gyvenamoji vieta (buveinė), jeigu pareiškėjas turi, – ir elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai, taip pat atstovo, jeigu jis yra, vardas, pavardė ir adresas, jeigu žinoma, – atstovo elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;
3. pageidavimai dėl atsiliepiamo į skundą (prašymą, pareiškimą), teismo sprendimo, kitų procesinių dokumentų gavimo elektroninių ryšių priemonėmis;
4. viešojo administravimo subjekto ar kito asmens, kurio teisės aktas arba veiksmai (neveikimas) ar vilkinimas atlikti veiksmus skundžiami, pavadinimas (vardas, pavardė), buveinė (gyvenamoji vieta), jeigu žinoma, – ir viešojo administravimo subjekto ar kito asmens elektroninio pašto adresas, telefono ir

- fakso numeriai, kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;
5. trečiųjų suinteresuotų asmenų vardai, pavardės (pavadinimai), asmens kodai (kodai, jeigu žinoma), gyvenamosios vietos (buveinės), jeigu žinoma – ir elektroninio pašto adresai, telefono ir fakso numeriai, kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;
 6. konkretus skundžiamas veiksmas (neveikimas) ar teisės aktas, jo įvykdymo (priėmimo) data;
 7. aplinkybės, kuriomis pareiškėjas grindžia savo reikalavimą, ir tai patvirtinantys įrodymai, liudytojų pavardės, vardai ir gyvenamosios vietos, kitų įrodymų buvimo vieta;
 8. pareiškėjo reikalavimas;
 9. pareiškėjo pageidavimas dėl bylos nagrinėjimo rašytinio proceso tvarka (šis reikalavimas netaikomas, jei ginčas nagrinėjamas administracinių ginčų komisijoje);
 10. pridedamų dokumentų sąrašas;
 11. skundo (prašymo, pareiškimo) surašymo vieta ir data.

Skundą (prašymą, pareiškimą) pasirašo pareiškėjas ar jo atstovas. Paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) elektroninių ryšių priemonėmis, LR Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka laikoma, kad skundas (prašymas, pareiškimas) yra pasirašytas, naudojant elektroninį parašą. Prie atstovo paduodamo skundo (prašymo, pareiškimo) turi būti pridedamas įgaliojimas ar kitoks dokumentas, patvirtinantis atstovo įgaliojimus. Kai skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama Teismų įstatyme nustatytais būdais. Paduodant skundą (prašymą, pareiškimą) administracinių ginčų komisijai elektroninių ryšių priemonėmis, asmens tapatybė patvirtinama pasirašant saugiu elektroniniu parašu.

Apygardos administracinio teismo sprendimai skundžiami Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.

10. REKOMENDUOJAMI TEISĖS AKTAI

1. 1948 m. gruodžio 10 d. deklaracija Nr. „Visuotinė žmogaus teisių deklaracija“ (Žin., 2006, Nr. 68-2497)
2. 1966 m. gruodžio 19 d. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (Žin., 2002, Nr. 77-3288)
3. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija, Oficialusis leidinys C 326, 26/10/2012 p. 0001–0390
4. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 2012/C 326/02, Europos Sąjungos oficialusis leidinys
5. 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (Žin., 1995, Nr. 40-987)
6. Europos vietos savivaldos chartija (Valstybės žinios. 1999, Nr. 82-2418)
7. Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Aidas, Nr. 220; 1992, Nr. 33-1014)
8. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262; 200);
9. Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas (TAR, 2014-01-03, Nr. 2014-00018);
10. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 68-1633; 2004, Nr. 25-752);
11. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 32-787; 2004, Nr. 7-128; 2012, Nr. 76-3925);
12. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas (Žin., 1993, Nr. 21-506; 2000, Nr. 61-1818; TAR, 2015-12-30, Nr. 2015-21003)
13. Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas (Žin., 2004, Nr. 25-745)
14. Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 64-2570)
15. 1994 m. vasario 17 d. Lietuvos Respublikos Seimo statutas (Žin., 1994, Nr. 15-249; 1999, Nr. 5-97)
16. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas (Žin., 2012, Nr. 110-5564)
17. Lietuvos Respublikos peticijų įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-2128)
18. Lietuvos Respublikos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 1-5)
19. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 56-1644; 2003, Nr. 35-1461; TAR, 2017-06-29, Nr. 2017-11067)
20. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975)
21. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008; TAR, 2016-10-17, Nr. 2016-25262)
22. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779; TAR, 2017-11-22, Nr. 2017-18411)
23. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566; TAR, 2016-06-15, Nr. 2016-16849)
24. Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-310; TAR, 2016-06-15, Nr. 2016-16850)
25. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos pagrindų įstatymas (Vyriausybės žinios, 1990, Nr. 7-170)
26. Europos parlamento darbo tvarkos taisyklės (2014-2019 m.) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-030+DOC+XML+V0//LT&navigationBar=YES>

11. PRIEDAI

Priedas Nr. 1 (Pavyzdinė asociacijos steigimo sutarties forma)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2011 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1R-142
(Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. 1R-270 redakcija)

(asociacijos pavadinimas)

STEIGIMO SUTARTIS

I. STEIGĖJAI

1. Steigėjai:

1.1. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta;
juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, registras,

kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie šį asmenį; steigėjo atstovo vardas,
pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta)

1.2. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta;
juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, registras,

kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie šį asmenį; steigėjo atstovo vardas,
pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta)

1.3. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta;
juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, registras,

kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie šį asmenį; steigėjo atstovo vardas,
pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta)

(toliau kiekvienas atskirai – steigėjas), vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu (toliau – Asociacijų įstatymas) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, steigia ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – asociaciją (toliau – Asociacija) ir sudaro šią steigimo sutartį (toliau – sutartis).

II. BENDROSIOS NUOSTATOS

2. Asociacijos pavadinimas _____.
3. Asociacijos buveinė: _____, Lietuvos Respublika.
(adresas)

III. STEIGIMO IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMAS

4. Asociacijos steigimo metu steigimo išlaidas apmoka steigėjai.

IV. GINČŲ SPRENDIMO TVARKA

5. Visi ginčai, pretenzijos ir nesutarimai, kylantys iš šios sutarties ar su ja susiję, sprendžiami steigėjų derybų būdu. Nepavykus ginčų, pretenzijų, nesutarimų išspręsti derybomis, jie sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

6. Sutartis įsigalioja nuo jos sudarymo dienos. Ši sutartis laikoma sudaryta, kai ją pasirašo visi steigėjai ar jų įgalioti asmenys.
7. Sutartis sudaryta _____
(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 2 (Pavyzdinė asociacijos įstatų forma, kai asociacijoje yra vienasmenis valdymo organas – vadovas)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2011 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1R-142
(Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. 1R-270 redakcija)

(asociacijos pavadinimas)

ĮSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. _____ (toliau – Asociacija) yra ribotos civilinės atsakomybės
(asociacijos pavadinimas)
viešasis juridinis asmuo, kurio teisinė forma – asociacija.
2. Asociacijos veiklos laikotarpis – _____.
(neribotas; laiko riba)
3. Asociacijos finansiniai metai – _____ – _____.
(pradžia) (pabaiga)

II. ASOCIACIJOS VEIKLOS TIKSLAI, SRITYS IR RŪŠYS

4. Asociacijos veiklos tikslai: _____

(tikslai, nurodant veiklos sritis ir rūšis)

III. NARYSTĖ ASOCIACIJOJE, ASOCIACIJOS NARIŲ TEISĖS IR PAREIGOS

5. Asociacijos nariais gali būti 18 metų sulaukę veiksnius fiziniai ir juridiniai asmenys, pateikę vadovui prašymą įstoti į Asociaciją, įsipareigoję laikytis įstatų reikalavimų ir visuotinio susirinkimo nustatyta tvarka sumokėję nustatyto dydžio stojamąjį mokestį.
6. Stojamųjų įnašų, nario mokesčio mokėjimo tvarka, išstojimo, pašalinimo iš Asociacijos narių tvarka tvirtinama visuotinio narių susirinkimo sprendimu.
7. Asociacijos narių teisės nesiskiria nuo nurodytų Lietuvos Respublikos asociacijų įstatyme (toliau – Asociacijų įstatymas).
8. Asociacijos narių pareigos:
 - 8.1. laikytis Asociacijos įstatų;
 - 8.2. vykdyti visuotinio narių susirinkimo, vadovo nutarimus;
 - 8.3. dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose.

IV. ASOCIACIJOS ORGANAI

9. Asociacijos organai yra:

- 9.1. visuotinis narių susirinkimas;
- 9.2. vienasmenis Asociacijos valdymo organas – vadovas;
- 9.3. revizorius.

10. Visuotinio narių susirinkimo kompetencija, taip pat valdymo organo kompetencija nesiskiria nuo nurodytų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.82 straipsnyje ir Asociacijų įstatyme.

11. Visuotinių eilinių narių susirinkimą šaukia vadovas kartą per metus, ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Apie šaukiamą visuotinį susirinkimą vadovas ne vėliau kaip 20 dienų iki susirinkimo dienos praneša kiekvienam nariui įstatų 18 punkte nurodyta tvarka.

Jeigu visuotiniame susirinkime nėra kvorumo, per _____ dienų šaukiamas pakartotinis
(skaičius)

visuotinis narių susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio susirinkimo darbotvarkės klausimais. Visuotinis narių susirinkimas gali būti šaukiamas nesilaikant šių terminų, jei su tuo raštu sutinka ne mažiau kaip 2/3 Asociacijos narių.

12. Visuotinis narių susirinkimas gali priimti sprendimus, kai jame dalyvauja daugiau kaip 1/2 Asociacijos narių. Sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių Asociacijos narių balsų, kai priimamas sprendimas keisti Asociacijos įstatus, pertvarkyti, reorganizuoti ar likviduoti Asociaciją.

13. Neeilinių visuotinių narių susirinkimą gali inicijuoti ir organizuoti iniciatyvinė grupė, sudaryta ne mažiau kaip iš _____ narių, arba vadovas.
(skaičius)

V. ASOCIACIJOS LĖŠŲ IR PAJAMŲ NAUDOJIMO BEI ASOCIACIJOS VEIKLOS KONTROLĖS TVARKA

14. Lėšos ir pajamos naudojamos Asociacijos tikslams įgyvendinti.

15. Vadovas per _____ mėnesius turi parengti ir pateikti eiliniam visuotiniam narių
(skaičius)

susirinkimui praėjusių finansinių metų veiklos ataskaitą.

16. Asociacijos veiklos kontrolę vykdo visuotinio narių susirinkimo _____ metų
(skaičius)

laikotarpiui išrinktas revizorius.

VI. ASOCIACIJOS PRANEŠIMAI IR SKELBIMAI

17. Kai Asociacijos skelbimai turi būti paskelbti viešai, jie skelbiami:

(VĮ Registrų centro leidžiamas elektroninis leidinys „Juridinių asmenų vieši pranešimai“
ir (arba) dienraščio pavadinimas)

18. Asociacijos organų sprendimai ir pranešimai, kita reikalinga informacija išsiunčiama nariams elektroniniu paštu arba paštu. Su visa informacija nariai turi galimybę susipažinti Asociacijos buveinėje.

19. Dokumentų ir kitos informacijos apie Asociacijos veiklą pateikimo nariams tvarką tvirtina _____.

(visuotinis narių susirinkimas; vadovas)

20. Asociacijos dokumentai, jų kopijos ar kita informacija nariams pateikiama neatlygintinai.

VII. ASOCIACIJOS FILIALŲ IR ATSTOVYBIŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

21. Sprendimą steigti Asociacijos filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą, skirti ir atšaukti filialų ir atstovybių vadovus priima, taip pat filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina Asociacijos vadovas, vadovaudamasis teisės aktais.

VIII. ASOCIACIJOS ĮSTATŲ KEITIMO TVARKA

22. Asociacijos įstatai keičiami visuotinio narių susirinkimo sprendimu.

IX. ASOCIACIJOS BUVEINĖS KEITIMO TVARKA

23. Asociacijos buveinė keičiama visuotinio narių susirinkimo sprendimu.

X. ASOCIACIJOS PERTVARKYMAS IR PABAIGA

24. Jeigu Asociacijoje liko mažiau negu 3 nariai, per 30 dienų apie tokį narių sumažėjimą Asociacija turi pranešti Juridinių asmenų registru.

25. Asociacija pertvarkoma, pasibaigia (reorganizuojama ar likviduojama) Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

Įstatai pasirašyti _____

(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių)
egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 3 (Pavyzdinė asociacijos įstatų forma, kai asociacijoje yra vienasmenis valdymo organas – vadovas ir kolegialus valdymo organas – valdyba)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2011 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1R-142
(Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. 1R-270 redakcija)

(asociacijos pavadinimas)

ĮSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. _____ (toliau – Asociacija) yra ribotos civilinės atsakomybės
(asociacijos pavadinimas)
viešasis juridinis asmuo, kurio teisinė forma – asociacija.
2. Asociacijos veiklos laikotarpis – _____
(neribotas; laiko riba)
3. Asociacijos finansiniai metai – _____ – _____
(pradžia) (pabaiga)

II. ASOCIACIJOS VEIKLOS TIKSLAI, SRITYS IR RŪŠYS

4. Asociacijos veiklos tikslai: _____
(tikslai, nurodant veiklos sritis ir rūšis)

III. NARYSTĖ ASOCIACIJOJE, ASOCIACIJOS NARIŲ TEISĖS IR PAREIGOS

5. Asociacijos nariais gali būti 18 metų sulaukę veiksniūs fiziniai ir juridiniai asmenys, pateikę vadovui prašymą įstoti į Asociaciją, įsipareigoję laikytis įstatų reikalavimų ir visuotinio susirinkimo nustatyta tvarka sumokėję nustatyto dydžio stojamąjį mokestį.
6. Stojamųjų įnašų, nario mokesčio mokėjimo tvarka, išstojimo, pašalinimo iš Asociacijos narių tvarka tvirtinama visuotinio narių susirinkimo sprendimu.
7. Asociacijos narių teisės nesiskiria nuo nurodytų Lietuvos Respublikos asociacijų įstatyme (toliau – Asociacijų įstatymas).
8. Asociacijos narių pareigos:
 - 8.1. laikytis Asociacijos įstatų;
 - 8.2. vykdyti visuotinio narių susirinkimo, valdymo organų nutarimus;
 - 8.3. dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose.

IV. ASOCIACIJOS ORGANAI

9. Asociacijos organai yra:
 - 9.1. visuotinis narių susirinkimas;
 - 9.2. vienasmenis Asociacijos valdymo organas – vadovas;

9.3. kolegialus Asociacijos valdymo organas – valdyba;

9.4. revizorius.

10. Visuotinio narių susirinkimo kompetencija nesiskiria nuo Asociacijų įstatyme nustatytos.

11. Visuotinių eilinių narių susirinkimą šaukia valdyba kartą per metus, ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Jeigu šių įstatų nustatytais terminais valdyba visuotinio eilinio narių susirinkimo nesušaukia, susirinkimą šaukia vadovas. Apie šaukiamą visuotinį susirinkimą ne vėliau kaip 20 dienų iki susirinkimo dienos pranešama kiekvienam nariui įstatų 27 punkte nurodyta tvarka.

Jeigu visuotiniame susirinkime nėra kvorumo, per _____ dienų šaukiamas
(skaičius)

pakartotinis visuotinis narių susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio susirinkimo darbotvarkės klausimais. Visuotinis narių susirinkimas gali būti šaukiamas nesilaikant šių terminų, jei su tuo raštu sutinka ne mažiau kaip 2/3 Asociacijos narių.

12. Visuotinis narių susirinkimas gali priimti sprendimus, kai jame dalyvauja daugiau kaip ½ Asociacijos narių. Sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių Asociacijos narių balsų, kai priimamas sprendimas keisti Asociacijos įstatus, pertvarkyti, reorganizuoti ar likviduoti Asociaciją.

13. Neeilinių visuotinių narių susirinkimą gali inicijuoti ir organizuoti iniciatyvinė grupė, sudaryta ne mažiau kaip iš _____ Asociacijos narių, valdyba arba vadovas.
(skaičius)

14. Vadovą renka ir atšaukia, nustato jo atlyginimą, tvirtina pareiginius nuostatus visuotinis narių susirinkimas.

15. Vadovas veikia Asociacijos vardu, kai Asociacija palaiko santykius su kitais asmenimis, taip pat sudaro sandorius Asociacijos vardu.

16. Vadovas, be Civilinio kodekso 2.82 straipsnyje nustatytų funkcijų:

16.1. atsako už Asociacijos tikslų įgyvendinimą;

16.2. priima darbuotojus į darbą ir atleidžia iš jo, sudaro darbo sutartis su jais;

16.3. parengia praėjusių finansinių metų Asociacijos metinės veiklos ataskaitą ir pateikia ją visuotiniam narių susirinkimui;

16.4. pateikia Asociacijos duomenis, informaciją ir dokumentus Juridinių asmenų registro tvarkytojui;

16.5. pateikia informaciją ir dokumentus visuotiniam narių susirinkimui, valdybai ir Asociacijos nariams;

16.6. įgyvendina visuotinio narių susirinkimo nutarimus;

16.7. analizuoja valdybos pasiūlymus;

16.8. viešai skelbia ar organizuoja teisės aktuose nustatytos informacijos viešą paskelbimą;

16.9. organizuoja savanoriškų darbų organizavimą Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymo nustatyta tvarka;

16.10. atlieka kitas teisės aktuose, šiuose įstatuose ir vadovo pareiginiuose nuostatuose nustatytas iš Asociacijos veiklos kylančias funkcijas.

17. Valdybą _____ metų laikotarpiui renka ir atšaukia visuotinis narių susirinkimas.
(skaičius)

Valdybą sudaro _____ nariai (-ių) (įskaitant valdybos pirmininką), kuriais gali būti
(skaičius)

fiziniai asmenys – Asociacijos nariai ir Asociacijos narių – juridinių asmenų pasiūlyti fiziniai asmenys.

18. Renkant valdybos narius, kiekvienas Asociacijos narys turi tokį balsų skaičių, kuris lygus visų į valdybą pasiūlytų kandidatų skaičiui. Asociacijos narys turi teisę paskirstyti turimus balsus savo nuožiūra, atiduodamas juos už vieną ar kelis kandidatus. Valdybos nariais išrenkami daugiau balsų surinkę kandidatai. Jei kandidatų, surinkusių po lygiai balsų, yra daugiau nei laisvų vietų valdyboje, rengiamas pakartotinis balsavimas, kuriame kiekvienas Asociacijos narys gali balsuoti tik už vieną iš lygų balsų skaičių surinkusių kandidatų.

19. Valdyba iš savo narių renka valdybos pirmininką.

20. Valdybos nariams už veiklą valdyboje _____
(atlyginama / neatlyginama)

21. Valdyba: (pasirinkti)

21.1. analizuoja Asociacijos veiklos rezultatus, finansinių išteklių panaudojimą, mokestinių patikrinimų ir auditų, inventorizacijos ir kitų vertybių apskaitos duomenis ir teikia siūlymus šiais klausimais visuotiniam narių susirinkimui ir vadovui;

21.2. priima nutarimus nekilnojamojo turto pirkimo, perleidimo, nuomos, nuosavybės teisės apribojimų klausimais, nepažeisdama įstatymų nustatytų Asociacijos veiklos apribojimų;

21.3. svarsto valdybos narių, Asociacijos narių ir vadovo keliamus klausimus;

21.4. nustato Asociacijos administracijos organizacinę struktūrą ir darbuotojų pareigybes, tvirtina administracijos darbuotojų atlyginimų dydžius;

21.5. įgyvendina visuotinio narių susirinkimo nutarimus;

21.6. sprendžia kitus teisės aktų ir šių įstatų valdybos kompetencijai priskirtus Asociacijos veikloje kylančius klausimus.

22. Sprendimus valdyba priima savo posėdžiuose. Valdybos posėdžius šaukia valdybos pirmininkas. Valdyba gali priimti sprendimus, kai jos posėdyje dalyvauja daugiau kaip $\frac{1}{2}$ jos

narių. Sprendimai priimami posėdyje dalyvaujančių

balsų dauguma. _____ valdybos narių
(skaičius)

V. ASOCIACIJOS LĖŠŲ IR PAJAMŲ NAUDOJIMO BEI ASOCIACIJOS VEIKLOS KONTROLĖS TVARKA

23. Lėšos ir pajamos naudojamos Asociacijos tikslams įgyvendinti.

24. Vadovas per _____ mėnesius nuo finansinių metų pabaigos, bet ne daugiau kaip 4,
(skaičius)

turi parengti ir pateikti eiliniam visuotiniam narių susirinkimui praėjusių finansinių metų veiklos ataskaitą.

25. Asociacijos veiklos kontrolę vykdo visuotinio narių susirinkimo _____
(skaičius)

metų laikotarpiui išrinktas revizorius.

VI. ASOCIACIJOS PRANEŠIMAI IR SKELBIMAI

26. Kai Asociacijos skelbimai turi būti paskelbti viešai, jie skelbiami:

(VĮ Registrų centro leidžiamas elektroninis leidinys „Juridinių asmenų vieši pranešimai“
ir (arba) dienraščio pavadinimas)

27. Asociacijos organų sprendimai ir pranešimai, kita reikalinga informacija išsiunčiama nariams elektroniniu paštu arba paštu. Su visa informacija nariai turi galimybę susipažinti Asociacijos buveinėje.

28. Dokumentų ir kitos informacijos apie Asociacijos veiklą pateikimo nariams tvarką

tvirtina _____
(visuotinis narių susirinkimas; valdyba; vadovas)

29. Asociacijos dokumentai, jų kopijos ar kita informacija nariams pateikiama neatlygintinai.

VII. ASOCIACIJOS FILIALŲ IR ATSTOVYBIŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

30. Sprendimą steigti Asociacijos filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą, skirti ir atšaukti filialų ir atstovybių vadovus priima, taip pat filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina Asociacijos valdyba, vadovaudamasi teisės aktais.

VIII. ASOCIACIJOS ĮSTATŲ KEITIMO TVARKA

31. Asociacijos įstatatai keičiami visuotinio narių susirinkimo sprendimu.

IX. ASOCIACIJOS BUVEINĖS KEITIMO TVARKA

32. Asociacijos buveinė keičiama visuotinio narių susirinkimo sprendimu.

X. ASOCIACIJOS PERTVARKYMAS IR PABAIGA

33. Jeigu Asociacijoje liko mažiau negu 3 nariai, per 30 dienų apie tokį narių sumažėjimą Asociacija turi pranešti Juridinių asmenų registru.

34. Asociacija pertvarkoma, pasibaigia (reorganizuojama ar likviduojama) Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

Įstatatai pasirašyti _____
(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas
asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 4 (Pavyzdinė labdaros ir paramos fondo steigimo akto forma)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1R-269

(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)

STEIGIMO AKTAS

I. STEIGĖJAS

1.

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo gimimo data ir

valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, papildomai apie

užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir įregistravimo data;

steigėjo atstovo fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo

gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė,

papildomai apie užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir

įregistravimo data; juridinio asmens atstovo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio

fizinį asmenį – jo gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas)

(toliau – steigėjas), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos fondų įstatymas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos įstatymas) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, steigia ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – labdaros ir paramos fondą (toliau – Fondas) ir sudaro šį steigimo aktą (toliau – aktas).

II. BENDROSIOS NUOSTATOS

2. Fondo pavadinimas _____.

3. Fondo buveinė: _____

(adresas: savivaldybė, miestas (kaimas), gatvė, namo numeris,
korpuso numeris, patalpų numeris;

_____, Lietuvos Respublika.
nekilnojamojo daikto, kuriame registruojama buveinė, unikalus numeris Nekilnojamojo turto registre)

III. FONDO VEIKLOS TIKSLAI

4. Fondo veiklos tikslai – labdaros ir paramos teikimas fiziniams ir juridiniams asmenims Labdaros ir paramos įstatymo ir Labdaros ir paramos fondų įstatymo nustatyta tvarka šiose visuomenei naudingose ir su naudos sau siekimu nesiejamose srityse:

(nurodoma veiklos sritis (sritis))

IV. STEIGĖJO TURTINIAI IR NETURTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI, JŲ VYKDYMO TVARKA IR TERMINAI

5. Steigėjas per _____ dienų (-as; -ą) nuo Fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

įsipareigoja perduoti Fondui įnašą – _____
(pinigai ar (ir) materialūs, nematerialūs turtas, nurodytas šio

steigimo akto 7 punkte numatytoje turto vertinimo ataskaitoje)

kurio suma (vertė) – _____ (_____) Eur.
(skaičius) (skaičius žodžiais)

6. Steigėjas įnašą pinigais įneša į Fondo sąskaitą.

7. Steigėjas įnašą materialiuoju ar nematerialiuoju turtu Fondui perduoda surašydamas šio turto perdavimo-priėmimo aktą. Perduodant materialųjį ir (ar) nematerialųjį turtą, steigėjas Fondui pateikia ir šio turto vertinimo ataskaitą.

8. Steigėjas įsipareigoja Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais terminais ir tvarka vykdyti kitus įstatymų nustatytus ir iš akto kylančius neturtinius įsipareigojimus.

V. STEIGIMO IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMAS

9. Fondo steigimo metu steigimo išlaidas apmoka steigėjas.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

10. Aktas įsigalioja nuo jo sudarymo dienos. Aktas laikomas sudarytu, kai jį pasirašo steigėjas ar jo įgaliotas asmuo.

11. Aktas sudarytas _____.
(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių)
egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas;
įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 5 (Pavyzdinė labdaros ir paramos fondo steigimo sutarties forma)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1R-269

(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)

STEIGIMO SUTARTIS

I. STEIGĖJAI

1. Steigėjai:

1.1.

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo gimimo data ir

valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, papildomai apie

užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir įregistravimo data;

steigėjo atstovo fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo

gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė,

papildomai apie užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir

įregistravimo data; juridinio asmens atstovo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio

_____ (toliau – Steigėjas Nr. 1);
fizinį asmenį – jo gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas)

1.2.

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo gimimo data ir

valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, papildomai apie

užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir įregistravimo data;

steigėjo atstovo fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo

gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė,

papildomai apie užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir

įregistravimo data; juridinio asmens atstovo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio

fizinį asmenį – jo gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas) (toliau – Steigėjas Nr. 2);

1.3.

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo gimimo data ir

valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė, papildomai apie

užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir įregistravimo data;

steigėjo atstovo fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio fizinį asmenį – jo

gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas; juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinė,

papildomai apie užsienio juridinį asmenį – valstybės, kurioje jis registruotas, pavadinimas, registras, registravimo numeris ir

įregistravimo data; juridinio asmens atstovo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, papildomai apie užsienio

fizinį asmenį – jo gimimo data ir valstybės, kurioje išduoti asmens dokumentai, pavadinimas) (toliau – Steigėjas Nr. 3);

...

(toliau kartu – steigėjai), vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos fondų įstatymas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos įstatymas) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, steigia ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – labdaros ir paramos fondą (toliau – Fondas) ir sudaro šią steigimo sutartį (toliau – sutartis).

II. BENDROSIOS NUOSTATOS

2. Fondo pavadinimas _____.

3. Fondo buveinė: _____

(adresas: savivaldybė, miestas (kaimas), gatvė, namo numeris,
korpuso numeris, patalpų numeris;

_____, Lietuvos Respublika.
nekilnojamojo daikto, kuriame registruojama buveinė, unikalus numeris Nekilnojamojo turto registre)

III. FONDO VEIKLOS TIKSLAI

4. Fondo veiklos tikslai – labdaros ir paramos teikimas fiziniams ir juridiniams asmenims Labdaros ir paramos įstatymo ir Labdaros ir paramos fondų įstatymo nustatyta tvarka šiose visuomenei naudingose ir su naudos sau siekimu nesiejamos srityse:

(nurodoma veiklos sritis (sritis))
_____.

IV. STEIGĖJŲ TURTINIAI IR NETURTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI, JŲ VYKDYMO TVARKA IR TERMINAI

5. Steigėjų turtiniai įsipareigojimai yra šie:

5.1. Steigėjas Nr. 1 per _____ dienų (-as; -ą) nuo Fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

įsipareigoja perduoti Fondui įnašą – _____
(pinigai ar (ir) materialūs, nematerialūs turtas, nurodytas šios steigimo

_____ sutarties 7 punkte numatytoje turto vertinimo ataskaitoje)

kurio suma (vertė) – _____ (_____) Eur;
(skaičius) (skaičius žodžiais)

5.2. Steigėjas Nr. 2 per _____ dienų (-as; -ą) nuo Fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

įsipareigoja perduoti Fondui įnašą – _____
(pinigai ar (ir) materialūs, nematerialūs turtas, nurodytas šios steigimo

_____ sutarties 7 punkte numatytoje turto vertinimo ataskaitoje)
kurio suma (vertė) – _____ (_____) Eur;
(skaičius) (skaičius žodžiais)

5.3. Steigėjas Nr. 3 per _____ dienų (-as; -ą) nuo Fondo įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

įsipareigoja perduoti Fondui įnašą – _____
(pinigai ar (ir) materialūs, nematerialūs turtas, nurodytas šios steigimo

_____ sutarties 7 punkte numatytoje turto vertinimo ataskaitoje)

kurio suma (vertė) – _____ (_____) Eur.
(skaičius) (skaičius žodžiais)

6. Steigėjai įnašus pinigais įneša į Fondo sąskaitą.

7. Steigėjai įnašus materialiuoju ar nematerialiuoju turtu Fondui perduoda surašydami šio turto perdavimo–prieėmimo aktą. Perduodant materialųjį ir (ar) nematerialųjį turtą, steigėjai Fondui pateikia ir šio turto vertinimo ataskaitą.

8. Steigėjai įsipareigoja Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais terminais ir tvarka vykdyti kitus įstatymų nustatytus ir iš sutarties kylančius neturtinius įsipareigojimus.

V. STEIGIMO IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMAS

9. Fondo steigimo metu steigimo išlaidas apmoka steigėjai.

VI. GINČŲ SPRENDIMO TVARKA

10. Visi ginčai, pretenzijos ir nesutarimai, kylantys iš šios sutarties ar su ja susiję, sprendžiami steigėjų derybų būdu. Nepavykus ginčų, pretenzijų, nesutarimų išspręsti derybomis, jie sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Sutartis įsigalioja nuo jos sudarymo dienos. Sutartis laikoma sudaryta, kai ją pasirašo visi steigėjai ar jų įgalioti asmenys.

12. Sutartis sudaryta _____.

(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių)
egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas Nr. 1;
įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas Nr. 2;
įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas Nr. 3;
įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 6 (Pavyzdinė labdaros ir paramos fondo įstatų forma, kai labdaros ir paramos fonde yra vienasmenis valdymo organas – vadovas)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1R-269

(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)

ĮSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. _____ (toliau – Fondas) yra ribotos civilinės atsakomybės
(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)
viešasis juridinis asmuo, kuris savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (toliau – Civilinis kodeksas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos fondų įstatymas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos įstatymas), kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais ir šiais įstatais.
2. Fondo teisinė forma – labdaros ir paramos fondas.
3. Fondo veiklos laikotarpis – _____.
(neribotas; laiko riba)
4. Fondo finansiniai metai – _____ – _____.
(pradžia) (pabaiga)

II. FONDO VEIKLOS TIKSLAI

5. Fondo veiklos tikslai: _____

(tikslai apibūdinami aiškiai ir išsamiai, nurodant veiklos sritis ir rūšis)

III. FONDO DALININKŲ TEISĖS IR PAREIGOS

6. Fondo dalininkų teisės nesiskiria nuo nurodytų Labdaros ir paramos fondų įstatyme.
7. Fondo dalininkų pareigos:
 - 7.1. laikytis šių įstatų;
 - 7.2. vykdyti įsipareigojimus Fondui;
 - 7.3. vykdyti visuotinio dalininkų susirinkimo, valdymo organo (organų) sprendimus.

IV. DALININKŲ IŠSTOJIMO (PAŠALINIMO) IR DALININKO TEISIŲ SUTEIKIMO PARAMOS TEIKĖJAMS TVARKA

8. Fondo dalininkai gali bet kuriuo metu išstoti iš Fondo, apie tai prieš _____ dienų (-as; -ą)
(skaičius)
raštu pranešę vadovui.

9. Fondo dalininkai, nevykdę įsipareigojimų, gali būti pašalinti iš Fondo dalininkų. Sprendimą dėl dalininko pašalinimo priima visuotinis dalininkų susirinkimas šių įstatų nustatyta tvarka.

10. Fondo paramos teikėjams, įsipareigojantiems skirti Fondui lėšų ar teikti Fondui paslaugas, gali būti suteiktos Fondo dalininko teisės. Sprendimą dėl dalininko teisių suteikimo paramos teikėjui priima visuotinis dalininkų susirinkimas šių įstatų nustatyta tvarka.

11. Jeigu dalininkas yra vienas asmuo, jis gali atsisakyti dalininko statuso ir dalininko teises perleisti paramos teikėjui (teikėjams). Toks dalininko atsisakymas būti dalininku ir dalininko statuso suteikimas paramos teikėjui (teikėjams) įforminamas rašytine forma.

V. FONDO ORGANAI

12. Fondo organai:

12.1. visuotinis dalininkų susirinkimas;

12.2. vienasmenis Fondo valdymo organas – vadovas;

12.3. revizorius.

13. Visuotinio dalininkų susirinkimo ir vadovo kompetencija nesiskiria nuo nurodytų Civilinio kodekso 2.82 straipsnyje ir Labdaros ir paramos fondų įstatyme.

14. Visuotiniame dalininkų susirinkime vienas dalininkas turi vieną balsą.

15. Visuotinį dalininkų susirinkimą šaukia vadovas. Apie šaukiamą visuotinį dalininkų susirinkimą vadovas ne vėliau kaip prieš 20 dienų iki susirinkimo dienos praneša kiekvienam dalininkui įstatų 35 punkte nustatyta tvarka. Visuotinis dalininkų susirinkimas gali būti šaukiamas nesilaikant šio termino, jei su tuo raštu sutinka visi dalininkai.

16. Visuotinis dalininkų susirinkimas gali priimti sprendimus, kai jame dalyvauja daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame dalininkų susirinkime turinčių Fondo dalininkų. Jeigu visuotiniame dalininkų susirinkime nėra kvorumo, ne anksčiau kaip po 5 dienų ir ne vėliau kaip po 21 dienos nuo neįvykusio visuotinio dalininkų susirinkimo dienos šaukiamas pakartotinis dalininkų susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio visuotinio dalininkų susirinkimo darbotvarkės klausimais, nepaisydamas jame dalyvaujančių dalininkų skaičiaus.

17. Visuotinio dalininkų susirinkimo (pakartotinio dalininkų susirinkimo) sprendimas laikomas priimtu, kai už jį gauta daugiau balsavimo metu dalyvaujančių fondo dalininkų balsų „už“ negu „prieš“ (asmenys, kurie balsuodami susilaiko, neskaičiuojami, tai yra jie laikomi balsuojant nedalyvavusiais asmenimis). Sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių Fondo dalininkų balsų, kai:

17.1. keičiami Fondo įstatai;

17.2. priimamas sprendimas dėl Fondo pertvarkymo ir pabaigos (reorganizavimo ar likvidavimo);

17.3. priimamas sprendimas dėl tapimo ribotos atsakomybės juridinio asmens dalyviu.

18. Eilinis visuotinis dalininkų susirinkimas turi įvykti kasmet per _____ mėnesius,
(skaičius)

bet ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Jei šių įstatų nustatytais terminais vadovas eilinio visuotinio dalininkų susirinkimo nesušaukia, jį šaukia _____
(skaičius)

dalininkų.

19. Neeilinį visuotinį dalininkų susirinkimą gali inicijuoti ir organizuoti iniciatyvinė grupė, sudaryta ne mažiau kaip iš _____ dalininkų, ar vadovas.

(skaičius)

20. Jeigu Fondo dalininkas yra vienas asmuo, jo rašytiniai sprendimai prilyginami visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimams.

21. Vadovą renka ir atšaukia, nustato jo atlyginimą, tvirtina pareiginius nuostatus visuotinis dalininkų susirinkimas.

VI. FONDO PAJAMŲ ŠALTINIAI, LĖŠŲ, PAJAMŲ IR TURTO NAUDOJIMO TVARKA

22. Fondui nuosavybės teise gali priklausyti turtas, reikalingas šiuose įstatuose nustatytiems veiklos tikslams įgyvendinti. Fondo turtas yra atskirtas nuo dalininkų turto.
23. Fondo pajamų šaltiniai:
- 23.1. dalininkų (steigėjų) įnašai ir kitu būdu skiriamos lėšos ir turtas;
 - 23.2. Fondo rėmėjų dovanotos lėšos ir turtas;
 - 23.3. testamentu Fondui paliktas turtas;
 - 23.4. parama, gauta Labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka;
 - 23.5. kredito įstaigų palūkanos, mokamos už jose laikomas Fondo lėšas;
 - 23.6. Fondui priklausančių įmonių ir įmonių, kurių dalininku yra Fondas, pelnas;
 - 23.7. lėšos ir turtas, skiriami tiksliniams projektams ir programoms iš analogiškų fondų, programų ir projektų;
 - 23.8. kitos teisėtai įgytos lėšos ir turtas.
24. Fondo lėšos ir pajamos naudojamos Fondo veiklos tikslams įgyvendinti.
25. Fondas pinigus, gautus kaip paramą, taip pat kitus negrąžintinai gautus pinigus privalo laikyti atskiroje sąskaitoje, taip pat sudaryti išlaidų sąmatą, jeigu tai numatyta teisės aktuose arba pinigus davęs paramos teikėjas to reikalauja.
26. Fondas atsisako priimti iš paramos teikėjo lėšas ar turtą, jeigu tuo naudodamasis paramos teikėjas gali daryti įtaką fondo veiklai savo ar kitų asmenų naudai.
27. Laikantis Vyriausybės nustatytos tvarkos, Fondo administravimo išlaidoms padengti per vienus metus gali būti panaudojama ne daugiau kaip 20 procentų per tuos metus gautų Fondo pajamų.
28. Fondo lėšos kaupiamos ir saugomos bankuose ar kitose kredito įstaigose.

VII. FONDO LĖŠŲ IR PAJAMŲ NAUDOJIMO BEI FONDO VIDAUS KONTROLĖS TVARKA

29. Vadovas per _____ mėnesius nuo finansinių metų pabaigos, bet ne vėliau kaip per 4 (skaičius) mėnesius, turi parengti ir pateikti eiliniam visuotiniam dalininkų susirinkimui praėjusių finansinių metų Fondo metinį pranešimą ir metinių finansinių ataskaitų rinkinį. Kartu su Fondo metinių finansinių ataskaitų rinkiniu pateikiama auditoriaus išvada, jeigu auditas atliktas arba turi būti atliktas pagal įstatymus.
30. Fondas privalo įstatymuose nustatytu periodiškumu atlikti auditą. Fondo auditas atliekamas, kai visuotinis dalininkų susirinkimas priima sprendimą atlikti auditą ir išrenka audito įmonę ar atestuotą auditorių. Auditas atliekamas vadovaujantis profesinės etikos principais, įstatymų ir kitų teisės aktų, tarptautinių audito standartų reikalavimais.
31. Vadovas privalo pateikti auditoriui jo reikalaujamus dokumentus ir (ar) jų kopijas auditui atlikti ir turi sudaryti sąlygas auditoriui naudotis visa sukaupta informacija.
32. Apmokėjimo už audito paslaugas sąlygas nustato visuotinis dalininkų susirinkimas.
33. Fondo vidaus kontrolę vykdo visuotinio dalininkų susirinkimo _____ metų laikotarpiui (skaičius) išrinktas revizorius.

VIII. FILIALŲ IR ATSTOVYBIŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

34. Sprendimus steigti Fondo filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą priima, taip pat filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina vadovas.

IX. DOKUMENTŲ IR KITOS INFORMACIJOS APIE FONDO VEIKLĄ PATEIKIMO DALININKAMS TVARKA

35. Fondo organų sprendimai ir pranešimai, kita reikalinga informacija išsiunčiama Fondo dalininkams elektroniniu paštu arba paštu. Su visa informacija Fondo dalininkai gali susipažinti Fondo buveinėje.

36. Dokumentų ir kitos informacijos apie Fondo veiklą pateikimo dalininkams tvarką tvirtina

_____.
(visuotinis dalininkų susirinkimas, vadovas)

X. PRANEŠIMŲ IR SKELBIMŲ PASKELBIMO TVARKA

37. Kai Fondo pranešimai turi būti paskelbti viešai, jie skelbiami _____
(Lietuvos Respublikos dienraštyje

_____.
(dienraščio pavadinimas) ir (arba) VĮ Registrų centro leidžiamame elektroniniame leidinyje
„Juridinių asmenų vieši pranešimai“)

XI. FONDO ĮSTATŲ KEITIMO TVARKA

38. Fondo įstatų keitimo tvarka nesiskiria nuo nurodytosios Labdaros ir paramos fondų įstatyme.

XII. FONDO BUVEINĖS KEITIMO TVARKA

39. Fondo buveinė keičiama visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu.

XIII. FONDO REORGANIZAVIMO IR LIKVIDAVIMO TVARKA

40. Fondas reorganizuojamas ir likviduojamas Civilinio kodekso ir Labdaros ir paramos fondų įstatymo nustatyta tvarka.

Įstatai pasirašyti _____.
(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

_____ (steigėjas; įgaliotas asmuo) _____ (parašas) _____ (vardas, pavardė) _____ (data)

_____ (steigėjas; įgaliotas asmuo) _____ (parašas) _____ (vardas, pavardė) _____ (data)

_____ (steigėjas; įgaliotas asmuo) _____ (parašas) _____ (vardas, pavardė) _____ (data)

Priedas Nr. 7 (Pavyzdinė labdaros ir paramos fondo įstatų forma, kai labdaros ir paramos fonde yra vienasmenis valdymo organas – vadovas ir kolegialus valdymo organas – valdyba)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos teisingumo ministro
2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1R-269

(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)

ĮSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. _____ (toliau – Fondas) yra ribotos civilinės atsakomybės
(labdaros ir paramos fondo pavadinimas)
viešasis juridinis asmuo, kuris savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (toliau – Civilinis kodeksas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos fondų įstatymas), Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymu (toliau – Labdaros ir paramos įstatymas), kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais ir šiais įstatais.
2. Fondo teisinė forma – labdaros ir paramos fondas.
3. Fondo veiklos laikotarpis – _____
(neribotas; laiko riba)
4. Fondo finansiniai metai – _____ – _____
(pradžia) (pabaiga)

II. FONDO VEIKLOS TIKSLAI

5. Fondo veiklos tikslai: _____

(tikslai apibūdinami aiškiai ir išsamiai, nurodant veiklos sritis ir rūšis)

III. FONDO DALININKŲ TEISĖS IR PAREIGOS

6. Fondo dalininkų teisės nesiskiria nuo nurodytų Labdaros ir paramos fondų įstatyme.
7. Fondo dalininkų pareigos:
 - 7.1. laikytis šių įstatų;
 - 7.2. vykdyti įsipareigojimus Fondui;
 - 7.3. vykdyti visuotinio dalininkų susirinkimo, valdymo organų sprendimus.

IV. DALININKŲ IŠSTOJIMO (PAŠALINIMO) IR DALININKO TEISIŲ SUTEIKIMO PARAMOS TEIKĖJAMS TVARKA

8. Fondo dalininkai gali bet kuriuo metu išstoti iš Fondo, apie tai prieš _____ dienų (-as; -ą)
(skaičius)
raštu pranešę valdymo organui – _____
(vadovui ar valdybai)

9. Fondo dalininkai, nevykdę įsipareigojimų, gali būti pašalinti iš Fondo dalininkų. Sprendimą dėl dalininko pašalinimo priima visuotinis dalininkų susirinkimas šių įstatų nustatyta tvarka.
10. Fondo paramos teikėjams, įsipareigojantiems skirti Fondui lėšų ar teikti Fondui paslaugas, gali būti suteiktos Fondo dalininko teisės. Sprendimą dėl dalininko teisių suteikimo paramos teikėjui priima visuotinis dalininkų susirinkimas šių įstatų nustatyta tvarka.
11. Jeigu dalininkas yra vienas asmuo, jis gali atsisakyti dalininko statuso ir dalininko teises perleisti paramos teikėjui (teikėjams). Toks dalininko atsisakymas būti dalininku ir dalininko statuso suteikimas paramos teikėjui (teikėjams) įforminamas raštu.

V. FONDO ORGANAI

12. Fondo organai:
- 12.1. visuotinis dalininkų susirinkimas;
 - 12.2. valdymo organai: vienasmenis Fondo valdymo organas – vadovas (toliau – vadovas) ir kolegialus Fondo valdymo organas – valdyba (toliau – valdyba);
 - 12.3. revizorius.
13. Visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija nesiskiria nuo nustatytos Labdaros ir paramos fondų įstatyme.
14. Visuotiniame dalininkų susirinkime vienas dalininkas turi vieną balsą.
15. Visuotinį dalininkų susirinkimą šaukia valdyba. Apie šaukiamą visuotinį dalininkų susirinkimą valdyba ne vėliau kaip prieš 20 dienų iki susirinkimo dienos praneša kiekvienam dalininkui įstatų 44 punkte nustatyta tvarka. Visuotinis dalininkų susirinkimas gali būti šaukiamas nesilaikant šio termino, jei su tuo raštu sutinka visi dalininkai.
16. Visuotinis dalininkų susirinkimas gali priimti sprendimus, kai jame dalyvauja daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame dalininkų susirinkime turinčių Fondo dalininkų. Jeigu visuotiniame dalininkų susirinkime nėra kvorumo, ne anksčiau kaip po 5 dienų ir ne vėliau kaip po 21 dienos nuo neįvykusio visuotinio dalininkų susirinkimo dienos šaukiamas pakartotinis dalininkų susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio visuotinio dalininkų susirinkimo darbotvarkės klausimais, nepaisydamas jame dalyvaujančių dalininkų skaičiaus.
17. Visuotinio dalininkų susirinkimo (pakartotinio dalininkų susirinkimo) sprendimas laikomas priimtu, kai už jį gauta daugiau balsavimo metu dalyvaujančių fondo dalininkų balsų „už“ negu „prieš“ (asmenys, kurie balsuodami susilaiko, neskaičiuojami, tai yra jie laikomi balsuojant nedalyvavusiais asmenimis). Sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių Fondo dalininkų balsų, kai:
- 17.1. keičiami Fondo įstatatai;
 - 17.2. priimamas sprendimas dėl Fondo pertvarkymo ir pabaigos (reorganizavimo ar likvidavimo);
 - 17.3. priimamas sprendimas dėl tapimo ribotos atsakomybės juridinio asmens dalyviu;
 - 17.4. renkami valdybos nariai.
18. Eilinis visuotinis dalininkų susirinkimas turi įvykti kasmet per _____ mėnesius,
(skaičius)
- bet ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Jei šių įstatų nustatytais terminais valdyba eilinio visuotinio dalininkų susirinkimo nesušaikia, jį šaukia vadovas.
19. Neeilinį visuotinį dalininkų susirinkimą gali inicijuoti ir organizuoti iniciatyvinė grupė, sudaryta ne mažiau kaip iš _____ dalininkų, vadovas arba valdyba.
(skaičius)
20. Jeigu Fondo dalininkas yra vienas asmuo, jo rašytiniai sprendimai prilyginami visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimams.
21. Vadovą renka ir atšaukia, nustato jo atlyginimą, tvirtina pareiginius nuostatus visuotinis dalininkų susirinkimas.
22. Vadovas veikia Fondo vardu, kai Fondas palaiko santykius su kitais asmenimis, taip pat sudaro sandorius Fondo vardu.
23. Vadovas, be Civilinio kodekso 2.82 straipsnyje nustatytų funkcijų, atsako už:

- 23.1. Fondo veiklos organizavimą ir jo tikslų įgyvendinimą;
 - 23.2. darbuotojų priėmimą į darbą ir atleidimą iš jo, darbo sutarčių su jais sudarymą;
 - 23.3. praėjusių finansinių metų Fondo metinio pranešimo ir metinio finansinių ataskaitų rinkinio parengimą ir pateikimą visuotiniam dalininkų susirinkimui;
 - 23.4. Fondo duomenų, informacijos ir dokumentų pateikimą Juridinių asmenų registro tvarkytojui;
 - 23.5. informacijos ir dokumentų pateikimą visuotiniam dalininkų susirinkimui, valdybai ir Fondo dalininkams;
 - 23.6. teisės aktuose nustatytos informacijos viešą paskelbimą;
 - 23.7. savanoriškų darbų organizavimą Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymo nustatyta tvarka;
 - 23.8. kitų teisės aktuose, šiuose įstatuose ir Fondo vadovo pareiginiuose nuostatuose nustatytų pareigų vykdymą.
24. Valdybą _____ metų laikotarpiui renka ir atšaukia visuotinis dalininkų susirinkimas.
(skaičius)
- Valdybą sudaro _____ nariai (-ių) (įskaitant valdybos pirmininką), kuriais gali būti fiziniai
(skaičius)
- asmenys – Fondo dalininkai ir Fondo dalininkų – juridinių asmenų pasiūlyti fiziniai asmenys.
25. Renkant valdybos narius (įskaitant valdybos pirmininką), kiekvienas Fondo dalininkas turi tokį balsų skaičių, kuris lygus visų į valdybą pasiūlytų kandidatų skaičiui. Fondo dalininkas turi teisę paskirstyti turimus balsus savo nuožiūra, atiduodamas juos už vieną ar kelis kandidatus. Valdybos nariais (įskaitant valdybos pirmininką) išrenkami daugiau balsų surinkę kandidatai. Jei kandidatų, surinkusių po lygiai balsų, yra daugiau nei laisvų vietų valdyboje, rengiamas pakartotinis balsavimas, kuriame kiekvienas Fondo dalininkas gali balsuoti tik už vieną iš lygų balsų skaičių surinkusių kandidatų.
26. Valdybos nariams už veiklą valdyboje _____ .
(atlyginama / neatlyginama)
27. Valdyba atsako už: (pasirinkti)
- 27.1. Fondo veiklos strategijos ir programos nustatymą;
 - 27.2. Fondo administracijos organizacinės struktūros ir darbuotojų pareigybių nustatymą;
 - 27.3. lėšų labdarai ir paramai paskirstymą;
 - 27.4. turtinių įnašų įvertinimo tvirtinimą;
 - 27.5. Fondo veiklos rezultatų, pajamų ir išlaidų sąmatų, mokestinių patikrinimų ir auditų, inventorizacijos ir kitų vertybių apskaitos duomenų analizavimą;
 - 27.6. sprendimų priėmimą dėl filialų ir atstovybių steigimo ir veiklos nutraukimo bei jų nuostatų tvirtinimo;
 - 27.7. kitų teisės aktų ir šių įstatų valdybos kompetencijai priskirtų Fondo veikloje kylančių klausimų sprendimą.
28. Sprendimus valdyba priima savo posėdžiuose. Valdybos posėdžius šaukia valdybos pirmininkas. Valdyba gali priimti sprendimus, kai jos posėdyje dalyvauja daugiau kaip 1/2 jos narių. Sprendimai priimami posėdyje dalyvaujančių valdybos narių _____ balsų dauguma.
(skaičius)
29. Valdymo organai Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka atsako už tai, kad Fondo veikla atitiktų Labdaros ir paramos fondų įstatymo ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas.

VI. FONDO PAJAMŲ ŠALTINIAI, LĖŠŲ, PAJAMŲ IR TURTO NAUDOJIMO TVARKA

30. Fondui nuosavybės teise gali priklausyti turtas, reikalingas šiuose įstatuose nustatytiems veiklos tikslams įgyvendinti. Fondo turtas yra atskirtas nuo dalininkų turto.

31. Fondo pajamų šaltiniai:

31.1. dalininkų (steigėjų) įnašai ir kitu būdu skiriamos lėšos ir turtas;

31.2. Fondo rėmėjų dovanotos lėšos ir turtas;

31.3. testamentu Fondui paliktas turtas;

31.4. parama, gauta Labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka;

31.5. kredito įstaigų palūkanos, mokamos už jose laikomas Fondo lėšas;

31.6. Fondui priklausančių įmonių ir įmonių, kurių dalininku yra Fondas, pelnas;

31.7. lėšos ir turtas, skiriami tiksliniams projektams ir programoms iš analogiškų fondų, programų ir projektų;

31.8. kitos teisėtai įgytos lėšos ir turtas.

32. Fondo lėšos ir pajamos naudojamos Fondo veiklos tikslams įgyvendinti.

33. Fondas pinigų, gautų kaip paramą, taip pat kitus negrąžintinai gautus pinigus privalo laikyti atskiroje sąskaitoje, taip pat sudaryti išlaidų sąmatą, jeigu tai numatyta teisės aktuose arba pinigų davęs paramos teikėjas to reikalauja.

34. Fondas atsisako priimti iš paramos teikėjo lėšas ar turtą, jeigu tuo naudodamasis paramos teikėjas gali daryti įtaką fondo veiklai savo ar kitų asmenų naudai.

35. Laikantis Vyriausybės nustatytos tvarkos, Fondo administravimo išlaidoms padengti per vienus metus gali būti panaudojama ne daugiau kaip 20 procentų per tuos metus gautų Fondo pajamų.

36. Fondo lėšos kaupiamos ir saugomos bankuose ar kitose kredito įstaigose.

VII. FONDO LĖŠŲ IR PAJAMŲ NAUDOJIMO BEI FONDO VIDAUS KONTROLĖS TVARKA

37. Vadovas per _____ mėnesius nuo finansinių metų pabaigos, bet ne vėliau kaip per 4
(skaičius)

mėnesius, turi parengti ir pateikti eiliniam visuotiniam dalininkų susirinkimui praėjusių finansinių metų Fondo metinį pranešimą ir metinių finansinių ataskaitų rinkinį. Kartu su Fondo metinių finansinių ataskaitų rinkiniu pateikiama auditoriaus išvada, jeigu auditas atliktas arba turi būti atliktas pagal įstatymus.

38. Fondas privalo įstatymuose nustatytu periodiškumu atlikti auditą. Fondo auditas atliekamas, kai visuotinis dalininkų susirinkimas priima sprendimą atlikti auditą ir išrenka audito įmonę ar atestuotą auditorių. Auditas atliekamas vadovaujantis profesinės etikos principais, įstatymų ir kitų teisės aktų, tarptautinių audito standartų reikalavimais.

39. Vadovas arba (ir) valdyba privalo pateikti auditoriui jo reikalaujamus dokumentus ir (ar) jų kopijas auditui atlikti ir turi sudaryti sąlygas auditoriui naudotis visa sukaupta informacija.

40. Apmokėjimo už audito paslaugas sąlygas nustato visuotinis dalininkų susirinkimas.

41. Fondo vidaus kontrolę vykdo visuotinio dalininkų susirinkimo _____ metų laikotarpiui
(skaičius)

išrinktas revizorius.

VIII. FILIALŲ IR ATSTOVYBIŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

42. Sprendimus steigti Fondo filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą priima, taip pat filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina valdyba.

IX. DOKUMENTŲ IR KITOS INFORMACIJOS APIE FONDO VEIKLĄ PATEIKIMO DALININKAMS TVARKA

43. Fondo organų sprendimai ir pranešimai, kita reikalinga informacija išsiunčiama Fondo dalininkams elektroniniu paštu arba paštu. Su visa informacija Fondo dalininkai gali susipažinti Fondo buveinėje.

44. Dokumentų ir kitos informacijos apie Fondo veiklą pateikimo dalininkams tvarką tvirtina

_____.
(visuotinis dalininkų susirinkimas, valdyba, vadovas)

X. PRANEŠIMŲ IR SKELBIMŲ PASKELBIMO TVARKA

45. Kai Fondo pranešimai turi būti paskelbti viešai, jie skelbiami _____
(Lietuvos Respublikos dienraštyje

_____.
(dienraščio pavadinimas) ir (arba) VĮ Registrų centro leidžiamame elektroniniame leidinyje
„Juridinių asmenų vieši pranešimai“)

XI. FONDO ĮSTATŲ KEITIMO TVARKA

46. Fondo įstatų keitimo tvarka nesiskiria nuo nurodytosios Labdaros ir paramos fondų įstatyme.

XII. FONDO BUVEINĖS KEITIMO TVARKA

47. Fondo buveinė keičiama visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu.

XIII. FONDO REORGANIZAVIMO IR LIKVIDAVIMO TVARKA

48. Fondas reorganizuojamas ir likviduojamas Civilinio kodekso ir Labdaros ir paramos fondų įstatymo nustatyta tvarka.

Įstatatai pasirašyti _____.
(skaičius (skaičius žodžiais) vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių); elektroniniu būdu)

(steigėjas; įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

(steigėjas; įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

Priedas Nr. 8 (Viešosios įstaigos pavyzdinė steigimo akto forma)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 4-1099
(Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2016 m. gruodžio 15 d. įsakymo Nr. 4-797
redakcija)

(viešosios įstaigos pavadinimas)

STEIGIMO AKTAS

**I SKYRIUS
STEIGĖJAS**

1. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data),

gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data, registras, kuriame

kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas

(kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

(toliau – Steigėjas), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (toliau – Viešųjų įstaigų įstatymas) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, steigia ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – viešąją įstaigą (toliau – Įstaiga) ir sudaro šį Įstaigos steigimo aktą (toliau – Aktas).

**II SKYRIUS
STEIGIAMOS ĮSTAIGOS PAVADINIMAS IR BUVEINĖ**

2. Įstaigos pavadinimas – _____
(viešosios įstaigos pavadinimas)

3. Įstaigos buveinė – _____, Lietuvos Respublika.
(adresas, NTR kodas, kai įstaiga steigiama elektroniniu būdu)

III SKYRIUS STEIGIAMOS ĮSTAIGOS ATSTOVAS, JO TEISĖS IR ĮGALIOJIMAI

4. Steigiamai Įstaigai atstovauja _____
(steigėjas; kitas asmuo: fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi
valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė
forma, kodas, registracijos valstybė ir data, registras, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas,
pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

(toliau – Atstovas).

5. Atstovas turi teisę sudaryti visus sandorius steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų ir privalo nurodyti, kad sandoris sudaromas steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų. Pagal šiuos sandorius Įstaigai prievolių atsiranda tuomet, kai sandorius po Įstaigos įregistravimo patvirtina Įstaigos vadovas.

6. Atstovas įgaliojamas parengti Įstaigos įstatus ir pateikti juos Steigėjui.

7. Atstovas per 7 dienas nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre perduoda Įstaigos vadovui steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų sudarytus dokumentus ir su Įstaigos steigimu susijusius dokumentus.

IV SKYRIUS ĮSTAIGOS VEIKLOS TIKSLAI IR SRITIS (SRITYS)

8. Įstaigos tikslai – tenkinti viešuosius interesus vykdant šią visuomenei naudingą veiklą:

(nurodoma veiklos sritis (sritis))

V SKYRIUS STEIGĖJO TURTINIAI IR NETURTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI, JŲ VYKDYMO TVARKA IR TERMINAI

9. Steigėjas per _____ dienų (-as; -ą) nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

įsipareigoja perduoti Įstaigai įnašą. Steigėjo įnašas daromas _____
(pinigai ir (arba) materialusis, nematerialusis

_____ turtas)

10. Steigėjo įnašo suma (vertė) – _____ eurų.
(pinigų suma, materialaus ar nematerialaus turto vertė pagal turto vertinimo aktą)

11. Steigėjas įnašą Įstaigai perduoda Įstaigos įstatų nustatyta tvarka. Įnašas (materialusis ir nematerialusis turtas) turi būti įvertintas Viešųjų įstaigų įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka.

12. Steigėjo neturtiniai įsipareigojimai: _____
(nurodomi, jeigu Steigėjas jų turi)

13. Steigėjo neturtinių įsipareigojimų įvykdymo tvarka ir terminai: _____
(nurodomi kiekvieno
įsipareigojimo įvykdymo tvarka ir terminai)

VI SKYRIUS ĮSTAIGOS VADOVAS

14. Įstaigos vadovu Steigėjas skiria _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data),
asmens dokumentus išdavusi valstybė, gyvenamosios vietos adresas)

15. Įstaigos vadovas pradeda eiti pareigas nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos.
16. Darbo sutartį su Įstaigos vadovu Įstaigos vardu sudaro _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas
(kai asmuo jo neturi, – gimimo data), asmens dokumentus išdavusi valstybė, gyvenamosios vietos adresas)

VII SKYRIUS ĮSTAIGOS STEIGIMO IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMO TVARKA

17. Įstaigos steigimo išlaidas apmoka Atstovas. Atlyginimas Atstovui už Įstaigos steigimą – _____
(mokamas – nurodoma atlyginimo suma (eurais); nemokamas)

18. Ne vėliau kaip per _____ dienų (-as; -ą) nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių
(skaičius)

asmens registre Įstaiga kompensuoja visas Atstovo patirtas steigimo išlaidas pagal steigimo išlaidas patvirtinančius dokumentus ir sumoka Akto 17 punkte nurodytą atlyginimą už Įstaigos steigimą, jeigu jis mokamas.

VIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Aktas įsigalioja nuo jo sudarymo dienos. Aktas laikomas sudarytu, kai jį pasirašo Steigėjas ar jo įgaliotas asmuo. Akto sudarymo data – _____
(data)

20. Aktas sudarytas _____ vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių).
(skaičius)

(steigėjas; įgaliotas asmuo) (parašas) (vardas, pavardė) (data)

Priedas Nr. 9 – (Pavyzdinė viešosios įstaigos steigimo sutarties forma)

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 4-1099
(Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2016 m. gruodžio 15 d. įsakymo Nr. 4-797
redakcija)

(viešosios įstaigos pavadinimas)

STEIGIMO SUTARTIS

**I SKYRIUS
STEIGĖJAI**

1. Steigėjai:

1.1. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, - gimimo data), gyvenamosios

_____ vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data, registras, kuriame kaupiami duomenys

_____ apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas _____;
(kai asmuo jo neturi – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

1.2. _____
(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, - gimimo data),

_____ gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data, registras, kuriame

_____ kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas _____.
(kai asmuo jo neturi – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

(toliau kiekvienas atskirai vadinamas Steigėju), vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (toliau – Viešųjų įstaigų įstatymas) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, steigia ribotos civilinės atsakomybės viešąjį juridinį asmenį – viešąją įstaigą (toliau – Įstaiga) ir sudaro šią Įstaigos steigimo sutartį (toliau – Sutartis).

II SKYRIUS STEIGIAMOS ĮSTAIGOS PAVADINIMAS IR BUVEINĖ

2. Įstaigos pavadinimas – _____
(viešosios įstaigos pavadinimas)

3. Įstaigos buveinė – _____, Lietuvos Respublika.
(adresas, NTR kodas, kai įstaiga steigiama elektroniniu būdu)

III SKYRIUS STEIGIAMOS ĮSTAIGOS ATSTOVAS, JO TEISĖS IR ĮGALIOJIMAI

4. Steigiamai Įstaigai atstovauja _____
(steigėjas; kitas asmuo: fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi

_____ valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė

_____ forma, kodas, registracijos valstybė ir data, registras, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas,

_____ pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

(toliau – Atstovas).

5. Atstovas turi teisę sudaryti visus sandorius steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų ir privalo nurodyti, kad sandoris sudaromas steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų. Pagal šiuos sandorius Įstaigai prievolių atsiranda tuomet, kai juos po Įstaigos įregistravimo patvirtina Įstaigos vadovas.

6. Atstovas įgaliojamas parengti Įstaigos įstatus ir pateikti juos Steigėjams.

7. Atstovas per 7 dienas nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre perduoda Įstaigos vadovui steigiamos Įstaigos vardu ir dėl jos interesų sudarytus ir su Įstaigos steigimu susijusius dokumentus.

IV SKYRIUS ĮSTAIGOS VEIKLOS TIKSLAI IR SRITIS (SRITYS)

8. Įstaigos tikslai – tenkinti viešuosius interesus vykdant šią visuomenei naudingą veiklą:

(nurodoma veiklos sritys)

V SKYRIUS
STEIGĖJŲ TURBINIAI IR NETURBINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI,
JŲ VYKDYMO TVARKA IR TERMINAI

9. Steigėjų turtiniai įsipareigojimai yra šie:

9.1. Steigėjas _____

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi,

– gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data,

registas, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi

valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

per _____ dienų (-as; -ą) nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre įsipareigoja perduoti
(skaičius)

Įstaigai įnašą – _____,
(pinigai ir (arba) materialūs, nematerialūs turtas)

kurio suma (vertė) _____ eurais (-ų).

(įnešamo materialiojo ir nematerialiojo turto vertė skaičiais pagal Sutarties 10 punkte nurodytą vertinimą)

9.2. Steigėjas _____

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi,

– gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data,

registas, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi

valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

per _____ dienų (-as; -ą) nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre įsipareigoja perduoti
(skaičius)

Įstaigai įnašą – _____,
(pinigai ir (arba) materialūs, nematerialūs turtas)

kurio suma (vertė) _____ eurais (-ų).

(įnešamo materialiojo ir nematerialiojo turto vertė skaičiais pagal Sutarties 10 punkte nurodytą vertinimą)

10. Steigėjai perduoda Įstaigai įnašus Įstaigos įstatų nustatyta tvarka. Įnašas materialiuoju ir nematerialiuoju turtu turi būti įvertintas Viešųjų įstaigų įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka.

11. Steigėjų neturtiniai įsipareigojimai:

11.1. Steigėjas _____

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi,

– gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data,

registas, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė,

asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

įsipareigoja: _____

(neturtiniai įsipareigojimai, jeigu jų yra,

neturtinių įsipareigojimų įvykdymo terminai ir tvarka)

11.2. Steigėjas _____

(fizinio asmens vardas, pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi,

– gimimo data), gyvenamosios vietos adresas; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, kodas, registracijos valstybė ir data,

registas, kuriame kaupiami duomenys apie šį juridinį asmenį, buveinė, atstovo vardas ir pavardė, asmens dokumentus išdavusi valstybė,

asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

įsipareigoja: _____

(neturtiniai įsipareigojimai, jeigu jų yra,

neturtinių įsipareigojimų įvykdymo terminai ir tvarka)

VI SKYRIUS ĮSTAIGOS VADOVAS

12. Įstaigos steigiamasis susirinkimas nešaukiamas. Steigėjų bendru sutarimu Įstaigos vadovu skiriamas

(fizinio asmens vardas, pavardė, valstybė, išdavusi asmens dokumentus, asmens kodas (kai asmuo jo neturi,

– gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

13. Įstaigos vadovas pradeda eiti pareigas nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos.

14. Darbo sutartį su Įstaigos vadovu Įstaigos vardu sudaro: _____

(fizinio asmens vardas, pavardė,

asmens dokumentus išdavusi valstybė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas)

VII SKYRIUS
ĮSTAIGOS STEIGIMO IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMO TVARKA

15. Įstaigos steigimo metu steigimo išlaidas apmoka Atstovas. Atlyginimas Atstovui už Įstaigos steigimą – _____ .
(mokamas – nurodoma atlyginimo suma (eurais); nemokamas)

16. Ne vėliau kaip per _____ dienų (-as; -ą) nuo Įstaigos įregistravimo Juridinių asmenų registre
(skaičius)

Įstaiga kompensuoja visas Atstovo patirtas steigimo išlaidas pagal steigimo išlaidas patvirtinančius dokumentus ir sumoka Sutarties 15 punkte nurodytą atlyginimą už Įstaigos steigimą, jeigu jis mokamas.

VIII SKYRIUS
GINČŲ TARP STEIGĖJŲ SPRENDIMO TVARKA

17. Bet koks ginčas, kylantis iš Sutarties ar su ja susijęs, turi būti sprendžiamas tarpusavio derybomis.

18. Nepavykus ginčų išspręsti derybomis, jie sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

IX SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Sutartis įsigalioja nuo jos sudarymo dienos. Sutartis laikoma sudaryta, kai ją pasirašo visi Steigėjai ar jų įgalioti asmenys. Sutarties sudarymo data – _____ .
(data)

20. Sutartis sudaryta _____ vienodą juridinę galią turinčiais (-ių) egzemplioriais (-ių).
(skaičius)

(steigėjas; įgaliotas asmuo) _____
(parašas) _____
(vardas, pavardė) _____
(data)

(steigėjas; įgaliotas asmuo) _____
(parašas) _____
(vardas, pavardė) _____
(data)

Priedas Nr. 9 (Pavyzdinė viešosios įstaigos įstatų forma)

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos ūkio ministro

2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 4-1099

(Lietuvos Respublikos ūkio ministro

2016 m. gruodžio 15 d. įsakymo Nr. 4-797 redakcija)

(viešosios įstaigos pavadinimas)

**ĮSTATAI
I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. _____ (toliau – Įstaiga) yra ribotos civilinės atsakomybės
(viešosios įstaigos pavadinimas)

viešasis juridinis asmuo, kuris savo veikloje vadovaujasi šiais įstatais (toliau – Įstatai), Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (toliau – Viešųjų įstaigų įstatymas), kitais Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais.

2. Įstaigos teisinė forma – viešoji įstaiga.

3. Įstaigos veiklos laikotarpis – _____
(neribotas; laiko riba datomis)

4. Įstaigos finansiniai metai – _____ - _____
(pradžia) (pabaiga)

II SKYRIUS

ĮSTAIGOS VEIKLOS TIKSLAI

5. Įstaigos veiklos tikslai: _____
(apibūdinant tikslus išsamiai nurodyti veiklos sritis ir rūšis)

III SKYRIUS

ASMENS TAPIMO NAUJU DALININKU TVARKA

6. Asmuo gali tapti nauju dalininku, priimtas dalininku arba įgijęs (paveldėjęs, nusipirkęs ar kitais būdais įgijęs) dalininko teises.

7. Asmuo priimamas dalininku tokia tvarka:

7.1. pageidaujantis tapti dalininku asmuo pateikia Įstaigos vadovui prašymą juo tapti; asmens prašyme turi būti nurodyti jo duomenys (fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, (kai asmuo jo neturi – gimimo data), gyvenamoji vieta arba adresas korespondencijai; juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma,

- kodas, buveinė, atstovo vardas, pavardė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi – gimimo data), išreikštas pritarimas Įstaigos veiklos tikslams ir nurodytas asmens numatomas įnašas į dalininkų kapitalą, šio įnašo dydis (kai numatomas įnašas – pinigai) ar vertė (kai numatomas įnašas – materialusis ar nematerialusis turtas) (eurais) ir įnašo perdavimo Įstaigai terminas;
- 7.2. asmuo dalininku priimamas visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu;
- 7.3. visuotiniam dalininkų susirinkimui priėmus sprendimą priimti dalininką, pageidavęs dalininku tapti asmuo juo tampa, perdavęs Įstaigai savo prašyme nurodytą įnašą.
8. Dalininko teises įgijęs asmuo dalininku tampa tokia tvarka:
- 8.1. Apie tai, kad įgijo dalininko teises, raštu praneša Įstaigos vadovui ir kartu pateikia jam dalininko teisių įgijimą liudijantį dokumentą ar jo išrašą. Jeigu pateikiamas dokumento išrašas, jame turi būti nurodytos dalininko teisių įgijimo sandorio šalys, sandorio objektas, sandorio data, taip pat dalininko teises perleidusio dalininko įnašų į dalininkų kapitalą vertė, jeigu ji nurodyta dalininko teisių įgijimą liudijančiame dokumente. Pranešime turi būti nurodyta: dalininko teises perleidęs dalininkas (fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi – gimimo data)); juridinio asmens pavadinimas); dalininko teises įgijęs asmuo (fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas (kai asmuo jo neturi, – gimimo data), gyvenamosios vietos adresas ar adresas korespondencijai; juridinio asmens pavadinimas, buveinė, kodas, atstovo vardas ir pavardė); dalininko teisių įgijimo data;
- 8.2. Dalininku tapusio asmens įnašo į dalininkų kapitalą vertė atitinka dalininko teises perleidusio dalininko turėtų įnašų vertę.
9. Pageidavusiam tapti dalininku asmeniui atlikus Įstatų 7.3 papunktyje nurodytus veiksmus ar dalininko teises įgijusiam asmeniui atlikus Įstatų 8.1 papunktyje nurodytus veiksmus, Įstaigos vadovas per 2 darbo dienas įrašo naują dalininką ir jo įnašo vertę į Įstaigos dokumentus, atsižvelgdamas atitinkamai į Įstatų 7.3 papunkčio nuostatas ar 8.1 papunktyje nurodytuose dokumentuose nurodytą dalininko teisių įgijimo datą ir 8.2 papunkčio nuostatas.
10. Atlikus Įstatų 9 punkte nurodytus veiksmus, naujam dalininkui išduodamas jo įnašų vertę patvirtinantis dokumentas.

IV SKYRIUS

DALININKO TEISIŲ PARDAVIMO KITIEMS ASMENIMS TVARKA

11. Apie ketinimą parduoti dalininko teises dalininkas turi raštu pranešti Įstaigos vadovui (kartu nurodyti dalininko teisių pardavimo kainą).
12. Įstaigos vadovas per 5 dienas nuo dalininko pranešimo gavimo dienos apie tai Įstatų 19 punkte nurodytu būdu informuoja kitus Įstaigos dalininkus (kartu nurodo dalininką, kuris parduoda dalininko teises, ir dalininko teisių pardavimo kainą) ir Įstatų nustatyta tvarka šaukia visuotinį dalininkų susirinkimą sprendimui dėl Įstaigos dalininko, kuris pirktų parduodamas dalininko teises, priimti.
13. Visuotiniame dalininkų susirinkime paaiškėjęs, kad už nustatytą kainą dalininko teisių neperka nė vienas Įstaigos dalininkas, dalininko teises ketinantis parduoti dalininkas gali jas parduoti kitam asmeniui.
14. Jeigu Įstaigos dalininkas yra vienas asmuo, dalininko teisės parduodamos šio dalininko pasirinktam fiziniam ar juridiniam asmeniui, neatliekant Įstatų 11–13 punktuose nurodytų veiksmų.

V SKYRIUS

DALININKŲ ĮNAŠŲ PERDAVIMO ĮSTAIGAI TVARKA

15. Dalininkų įnašai Įstaigai perduodami tokia tvarka:
- 15.1. pinigai įnešami į Įstaigos sąskaitą;
- 15.2. materialusis ir nematerialusis turtas Įstaigai perduodamas surašius turto perdavimo aktą; aktą pasirašo turtą perduodantis asmuo (steigėjas, dalininkas, dalininku tapti pageidaujantis asmuo) ir Įstaigos vadovas; kartu su perduodamu turtu Įstaigai pateikiama ir šio turto vertinimo ataskaita, kuri turi būti sudaryta ne

vėliau kaip prieš 6 mėnesius iki turto perdavimo Įstaigai; turto vertinimas atliekamas perduodamo turto savininko lėšomis.

VI SKYRIUS ĮSTAIGOS ORGANAI

16. Įstaigos organai – visuotinis dalininkų susirinkimas, vienasmenis valdymo organas – Įstaigos vadovas.
17. Visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija, taip pat Įstaigos vadovo skyrimo ir atšaukimo tvarka ir jo kompetencija nesiskiria nuo nurodytųjų Viešųjų įstaigų įstatyme.
18. Visuotinį dalininkų susirinkimą šaukia Įstaigos vadovas.
19. Apie šaukiamą visuotinį dalininkų susirinkimą Įstaigos vadovas ne vėliau kaip prieš 14 dienų iki susirinkimo dienos praneša kiekvienam dalininkui

(išsiunčia registruotą laišką adresu, kurį dalininkas nurodęs Įstaigai,

įteikia pranešimą pasirašytinai; elektroninių ryšių priemonėmis)

20. Visuotinis dalininkų susirinkimas gali būti šaukiamas nesilaikant Įstatų 19 punkte nurodyto termino, jei su tuo raštiškai sutinka visi dalininkai.
21. Visuotiniame dalininkų susirinkime visi dalininkai turi po vieną balsą.
22. Visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimai priimami paprasta dalyvaujančių susirinkime dalininkų balsų dauguma, išskyrus šiuos sprendimus, kurie priimami _____ visų
(2/3 arba skaičiais nurodoma didesne dalimi)
susirinkime dalyvaujančių dalininkų balsų dauguma:
 - 22.1. sprendimą dėl Įstaigos reorganizavimo ir reorganizavimo sąlygų tvirtinimo;
 - 22.2. sprendimą pertvarkyti Įstaigą;
 - 22.3. sprendimą likviduoti Įstaigą ar atšaukti jos likvidavimą.
23. Jeigu Įstaigos dalininkas yra vienas asmuo, jis vadinamas Įstaigos savininku ir jo raštiški sprendimai prilyginami visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimams.

VII SKYRIUS FILIALŲ IR ATSTOVYBIŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS NUTRAUKIMO TVARKA

24. Sprendimus steigti Įstaigos filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą priima, taip pat filialų ir atstovybių nuostatus tvirtina Įstaigos vadovas.

VIII SKYRIUS DOKUMENTŲ IR KITOS INFORMACIJOS APIE ĮSTAIGOS VEIKLĄ PATEIKIMO DALININKAMS TVARKA

25. Dalininko raštišku reikalavimu ne vėliau kaip per 7 dienas nuo reikalavimo gavimo dienos Įstaigos dokumentai jam pateikiami susipažinti Įstaigos darbo valandomis jos buveinėje ar kitoje Įstaigos vadovo nurodytoje vietoje, kurioje dokumentai yra saugomi. Šių dokumentų kopijos dalininkui gali būti siunčiamos registruotu laišku adresu, kurį dalininkas nurodęs Įstaigai, arba įteikiamos pasirašytinai ar elektroninių ryšių priemonėmis.
26. Įstaigos dokumentai, jų kopijos ar kita informacija dalininkams pateikiama neatlygintinai.

IX SKYRIUS VIEŠŲ PRANEŠIMŲ IR SKELBIMŲ PASKELBIMO TVARKA

27. Kai Įstaigos pranešimai turi būti paskelbti viešai, jie skelbiami _____
(nacionaliniame laikraštyje

(laikraščio pavadinimas) ir (arba) VĮ Registrų centro elektroniniame leidinyje „Juridinių asmenų vieši pranešimai“)

28. Kiti Įstaigos pranešimai dalininkams ir kitiems asmenims siunčiami registruotu laišku arba įteikiami pasirašytinai ar elektroninių ryšių priemonėmis. Kai pranešimai dalininkui siunčiami registruotu laišku, jie siunčiami adresu, kurį dalininkas nurodęs Įstaigai. Skubūs pranešimai gali būti perduoti elektroninių ryšių priemonėmis, originalai tą pačią dieną išsiunčiami adresatui registruotu laišku ar įteikiami pasirašytinai.

29. Už pranešimų išsiuntimą laiku ar jų įteikimą pasirašytinai atsako Įstaigos vadovas.

X SKYRIUS INFORMACIJOS APIE ĮSTAIGOS VEIKLĄ PATEIKIMO VISUOMENEI TVARKA

30. Įstaigos veiklos ataskaita ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo eilinio visuotinio dalininkų susirinkimo turi būti pateikta Juridinių asmenų registru ir paskelbta Įstaigos interneto svetainėje, jeigu Įstaiga ją turi.

31. Kita informacija, kuri pateikiama visuomenei ir kurią nustato visuotinis dalininkų susirinkimas, skelbiama Įstaigos interneto svetainėje, jeigu Įstaiga ją turi.

32. Tretiesiems asmenims turi būti sudarytos sąlygos su Įstaigos veiklos ataskaita ir kita visuomenei pateikiama informacija susipažinti Įstaigos buveinėje Įstaigos darbo valandomis.

XI SKYRIUS ĮSTATŲ KEITIMO TVARKA

33. Įstatų keitimo tvarka nesiskiria nuo nurodytosios Viešųjų įstaigų įstatyme.

Įstatai pasirašyti 20 _____ m. _____ d. _____
(vieta)

(steigėjas; įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(steigėjas; įgaliotas asmuo)

(parašas)

(vardas, pavardė)

Priedas Nr. 10

(nurodyti miestą) Apygardos teismui (teismo pavadinimas)

(nurodyti teismo adresą)

Pareiškėjas:

Vardas, pavardė / Pavadinimas:
Asmens / juridinio asmens kodas:
Gyv. vietos / buveinės adresas:
Tel.:
El. paštas:
Atsiskaitomosios sąskaitos Nr.:
Bankas:

Pareiškėjo atstovas: (jeigu toks yra)

Vardas, pavardė:
Atstovo kodas:
Adresas:
Tel.:
Faks.:
El. paštas:

Atsakovas:

Vardas, pavardė / Pavadinimas:
Asmens / juridinio asmens kodas:
Gyv. vietos / buveinės adresas:
Tel.:
El. paštas:
Atsiskaitomosios sąskaitos Nr.:
Bankas:

Atsakovo atstovas:

Vardas, pavardė:
Atstovo kodas:
Adresas:
Tel.:
Faks.:
El. paštas:

Kiti byloje dalyvaujantys asmenys: (Jeigu tokie yra)

Trečiasis suinteresuotas asmuo:

Vardas, pavardė / pavadinimas:
Asmens / juridinio asmens kodas:
Gyv. vietos / buveinės adresas:

Tel.:

El. paštas:

Atsiskaitomosios sąskaitos Nr.:

Bankas:

Trečiojo suinteresuoto asmens atstovas: (jeigu toks yra)

Vardas, pavardė:

Atstovo kodas:

Adresas:

Tel.:

El. paštas:

SKUNDAS/PRAŠYMAS/PAREIŠKIMAS

Dėl

(Nurodyti konkretų skundžiamą veiksma (neveikimą) ar aktą, jo įvykdymo (priėmimo) datą)

(Skundo / prašymo / pareiškimo surašymo data ir vieta)

(Aprašyti aplinkybes, kuriomis grindžiamas reikalavimas, nurodyti tai patvirtinančius įrodymus, liudytojų pavardes, vardus ir gyvenamąsias vietas, kitų įrodymų buvimo vietą)

(Nurodyti ar prašoma reikalavimo užtikrinimo priemonių, jei taip – nurodyti prašomų reikalavimo užtikrinimo priemonių rūšį, pagrįsti jų taikymo būtinybę)

(Nurodyti skundo/prašymo/pareiškimo reikalavimą (dalyką))

(Nurodyti prašymus dėl įrodymų, kurių ieškovas pateikti negali, išreikalavimo, nurodant priežastis, kodėl negalima pateikti šių įrodymų)

(Pateikti duomenis apie žyminio mokesčio sumokėjimą. Jei pageidaujama prašyti iš dalies atleisti nuo žyminio

mokesčio mokėjimo arba atidėti žyminio mokesčio sumokėjimą, suformuluoti atitinkamą prašymą ir jį pagrįsti)

(Nurodyti pageidaujama procesinių dokumentų įteikimo būdą, pageidavimą gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis)

(Nurodyti, ar byla bus vedama per advokatą. Jei taip, nurodyti advokato vardą, pavardę, darbo vietos adresą)

(Jei skundą/prašymą / pareiškimą pateikia atstovas, nurodyti duomenis apie atstovą ir pridėti dokumentą, įrodantį atstovo teises ir pareigas)

PRIDEDAMA:

Žyminio mokesčio sumokėjimą patvirtinantys dokumentai;

Skundžiamas aktas;

Atitinkamos administracinių ginčų komisijos ar institucijos sprendimas (jei skundas/prašymas/ pareiškimas buvo nagrinėtas administracinių ginčų komisijoje ar kitoje išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijoje);

Dokumentas, patvirtinantis reikalavimų ar prieštaravimų skundžiamai institucijai, įstaigai, tarnybai įteikimo datą (jei būtina).

(Vardas, pavardė / pavadinimas)

Priedas Nr. 11

**INICIATYVINĖS GRUPĖS PILIEČIŲ ĮSTATYMŲ LEIDYBOS INICIATYVAI ĮGYVENDINTI
ĮREGISTRAVIMO
VYRIAUSIOJOJE RINKIMŲ KOMISIJOJE
A K T A S**

2015 m. rugsėjo 2 d.

Vilnius

1. Lietuvos Respublikos vyriausiojoje rinkimų komisijoje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymo 5, 6 ir 7 straipsniais, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 10 straipsniu, įregistruojama ši 17 Lietuvos Respublikos piliečių, turinčių rinkimų teisę, iniciatyvinė grupė piliečių įstatymų leidybos iniciatyvai įgyvendinti:

1. Nijolė Balčiūnienė
2. Algis Bitautas
3. Jonas Burokas
4. Kazimieras Garšva
5. Eugenijus Jovaiša
6. Mindaugas Karalius
7. Ramūnas Karbauskis
8. Jonas Kauneckas
9. Kristina Kiršlienė
10. Mindaugas Nefas
11. Vytautas Rubavičius
12. Vytautas Sinica
13. Gintaras Songaila
14. Gediminas Storpirstis
15. Povilas Urbšys
16. Jonas Vaiškūnas
17. Jonas Vaitkus

2. Inicijatyvinė grupė teikia šį įstatymo projektą:

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ASMENS TAPATYBĖS KORTELĖS IR PASO ĮSTATYMO NR. XII-1519
5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS**

2015 m. _____ d. Nr. _____
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo 5 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 5 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„5. Duomenys asmens tapatybės kortelėje ir pase įrašomi valstybine kalba. Piliečio vardas (vardai) ir pavardė įrašomi valstybine kalba – lietuvių kalbos abėcėlės 32 raidėmis ir pagal tarimą. Drauge su šiais privalomais užrašais valstybine kalba, piliečio pageidavimu, jo vardas (vardai) ir pavardė gali būti užrašyti ir kita kalba lotyniško pagrindo rašmenimis arba perrašius juos lotyniško pagrindo rašmenimis pagal piliečio pasirinktą transliteravimo sistemą (jei piliečio pageidaujamoje kalboje naudojami ne lotyniško pagrindo rašmenys). Šie užrašai kita kalba pase rašomi kitų įrašų skyriaus pirmajame puslapyje, o asmens tapatybės kortelėje – kitoje kortelės pusėje.“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2016 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Valstybinė lietuvių kalbos komisija iki šio įstatymo įsigaliojimo priima jo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas“

3. Inicijatyvinės grupės koordinatoriai – Nijolė Balčiūnienė, Kristina Kiršlienė ir Vytautas Sinica.

Pirmininkas

Zenonas Vaigauskas

Reda Mikalauskaitė
Vladislovas Vitkevičius

NVO IR VIETOS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMAS VIEŠOJO VALDYMO PROCESUOSE
Metodinis leidinys. Praktinių užduočių rinkinys

Užs. Nr. 180921146
S. Jokužio leidykla-spaustuė
Nemuno g. 139, LT-93262 Klaipėda
www.spaustuve.lt

